

NIMI _____

_____

TERVETULOA OPISKELEMAAN!

**TÖÖLÖN YHTEISKOULUN
AIKUISLUKIO
OPINTO-OPAS**

2012-2013

Ylläpitäjä

Rehtori

Töölön Yhteiskoulu Oy

Marja-Leena Ruha-Tuomola

etunimi.sukunimi@tyk.fi

puh. 050 573 4491

Kanslia klo 12–19:

Opintokoordinaattori

Opintosihtööri

Opinto-ohjaajat

Erityisopettaja

Kuraattori

Kirjasto

Vahtimestari

Terveystenhoitaja

Taluspäällikkö

Taloussihtööri

Opettajainhuone

aikuislukio@tyk.fi

Petri Loman

Heikkinen

Leena Ervasti

Essi Kentala

Jonna Ekstrand

Elisa Parikka

Pipsa Ranta

Mohamed Achenchab

Soile Hämäläinen

Tuula Nordbo

Nina Ahlstedt

puh. (09) 434 20250

puh. (09) 434 20236

puh. 044 5447 711

puh. 040 485 4541

puh. 040 485 4534

puh. 040 481 4046

klo 14.00–18.40 puh. 040 481 3939

klo 16–20 puh. 040 192 5055

puh. 050 310 5578

klo 9–15 puh. 040 717 7441

klo 9–15 puh. 040 717 2267

puh.(09) 434 20233, alkaen klo 16.30

Opettajat

Cheng Jinhua

Haaksluoto Erja

Hakala Olli

Hakulinen Seija

Harpela Janne

Hartikainen Frans

Hyyry Matti

Jansson Jan

Kanniainen Janne

Karilainen Sanna

Kotro Arno

Kuhlberg Helen

Kujala Taija

Kylä-Rekola Matti

Laamanen Laura

Lehtonen Timo

Lemberg Janne

Löyhkö Johanna

Martinez Pirjo

Möbius Michael

Palomäki Aleks

Puhakka Heini

Rahja Leila

Rantala Hannu

Routti Laura

Räsänen Riitta

Saloheimo Tiina

Sumelles Ville

Tuomisaari Laura

Uitti Jaana

Umehara-Sorsa Hiromi

Valtonen Aleks

Vartiainen Hannele

Virtanen Merja

kiina

englanti

elämäkatsomustieto

italia, englanti

englanti

matematiikka, fysiikka

psykologia, uskonto

kemia, matematiikka

ruotsi, englanti, espanja

äidinkieli ja kirjallisuus

filosofia, psykologia

venäjä, englanti, ranska

äidinkieli ja kirjallisuus

matematiikka, fysiikka

äidinkieli ja kirjallisuus

matematiikka

matematiikka, tietotekniikka

ruotsi

espanja (*sähköposti ei käytössä 3- ja 6-jaksoissa*)

saksa

tietotekniikka

englanti

matematiikka, fysiikka

liikunta

englanti

kuvataide

uskonto, psykologia

musiikki

biologia, maantiede, terveystieto

historia, yhteiskuntaoppi

japani

yhteiskuntaoppi

ruotsi

suomi toisena kielenä, äidinkieli, maahanmuuttajien tukiopettaja

HYVÄ AIKUISLUKION OPISKELIJA,

Tämä lukuvuosittain ilmestyvä opinto-opas on tarkoitettu opintojesi edistymisen tueksi. Oppaaseen on koottu tiivistelmä kaikista lukuvuonna tarjottavista perusopetuksen ja lukion kursseista arviointeineen sekä koulun eri käytännöt. Kun suunnittelet opintojasi, muista myös jatko-opintosuunnitelmasi. Mikäli opiskelet lukion puolella, ota huomioon myös ylioppilaskirjoitukset ja niiden mahdollinen hajauttaminen. Oppaan loppuosassa kerrotaan ylioppilastutkintoon liittyvistä käytänteistä.

Kouluun ilmoittautuessasi Sinulle pyritään kertomaan olennaiset ja tärkeät asiat heti ensitapaamisella. Tämän alkuperähdytyksen **jälkeen voit tulla aina uudelleen kysymään ja tarkistamaan opiskeluun liittyviä asioita**. Koulun verkkosivuille ja Opit-verkkoympäristössä olevaan Opintoapulaiseen on koottu opiskeluun liittyvää tietoa.

Tavoitteellisen opiskelusi onnistumiseksi Sinun kannattaa tehdä **opiskelusuunnitelma** ja pohtia, kuinka paljon itselläsi on aikaa käytettävissä opintojasi varten. Saat tarvittaessa neuvoja ja tukea opinto-ohjaajilta, erityisopettajalta, joilta voit varata ajan henkilökohtaiseen tapaamiseen. Myös kansliassa opintosiihteri ja opintokoordinaattori neuvovat kurssivalinnoissasi. Ainekohtaisissa pulmatilanteissa kunkin aineen opettaja on paras asiantuntija.

Matikkaklinikalla pyritään työstämään matikan opiskeluun liittyviä solmukohtia ja ruotsin kielen ja englannin kielen tukitunneilla varmistamaan omien opiskelutavoitteiden saavuttaminen. Lisäksi **kieliklinikalla** saat ohjausta ja tukea kielio-pintoihisi lähiopetuspäivinä. Voit varata ajan tarvittaessa myös koulukuraattorilta. ”TYK-tuki tukea opiskeluun” - esitteestä näet tarkemmat tiedot erilaisista tukimuodoistamme. Koulumme opiskelijana saat myös käyttöoikeuden Opit-verkkoympäristöön, jossa on opiskeluasi tukevaa materiaalia ja oma sähköposti. Koulun etä- ja verkkokurssit toteutetaan tässä oppimisympäristössä.

Juhlistamme aikuislukiomme 85-vuotistaivalta **avomien ovien illalla torstaina 23.8.2012 kello 17.30 alkaen**. Toivotamme kaikki uudet ja opintojaan jatkavat opiskelijamme tervetulleeksi tähän tilaisuuteen.

Aikuislukiomme tavoitteena on tarjota laaja-alaisen yleissivistyksen, uudistavan oppimisen ja ihmisenä kehittymisen mahdollisuus erilaisille oppijoille. Pyrimme siihen, että opiskelu koulussamme lisäisi oman elämän arvontuntoa, oppimisoivallusten iloa ja koulumme yhteisten arvojen ja sääntöjen hyväksymistä ja kunnioittamista.

TERVETULOA OPISKELEMAAN KAIKILLE AVOIMEEN AIKUISLUKIOON!

”Satamaan, jossa on mukavia ihmisiä ympärillä, kuulee mielenkiintoisia asioita ja oppii uutta. Satamasta pääsee myös maailman merille.”

Näin kuvaili kouluamme opiskelija kevään 2012 palautteessa.

Rehtori
Marja-Leena Ruha-Tuomola

Sisällys

TÖÖLÖN YHTEISKOULUN AIKUISLUKION ARVOPERUSTA.....	6
1. KOULUN HENKILÖKUNTA ja TILAT.....	6
REHTORI	6
OPINTOKOORDINAATTORI JA OPINTOSIHTTEERI.....	6
OPINTO-OHJAAJAT	6
ERITYISOPETTAJA	7
KURAAATTORI	7
OPETTAJAT	7
TYKTUKI	7
KIELTEN MEDIATEEKKI.....	8
OPISKELIJOIDEN ÄÄNI KUULUVILLE (OPPILASKUNTA)	8
OPISKELIJOIDEN TAUKOTILA	8
VAHTIMESTARI.....	8
TALOUSTOIMISTO	8
TERVEYDENHOITAJA.....	8
KOPIOKONE.....	9
KAHVILA MONTTU	9
KUNTOSALI ja MUUT KOULUN TILAT.....	9
ILMOITUSTAULUT ja INFO-TV.....	9
2. LUKUVUODEN KULKU	9
3. PERUSTIETOJA OPISKELUSTA.....	10
KURSSIMUOTOINEN OPISKELU.....	10
ILMOITTAUTUMINEN OPISKELIJAKSI	11
AINEOPISKELU JA MAKSUT.....	11
OPISKELIJAKORTTI.....	11
4. OPETUSJÄRJESTELYT	11
4. 1 OPETUSSUUNNITELMA	12
4. 2 OPPIMÄÄRÄ	12
4. 3 KURSSI	12
4. 4 KURSSIEN SUORITUSJÄRJESTYS	12
4. 5 ILMOITTAUTUMINEN KURSSELLE, WILMA	13
4. 6 KURSSIIN KUULUVAT OSASUORITUKSET	13
- KOTI- JA HARJOITUSTEHTÄVÄT SEKÄ AINEET.....	13
- KUULLUNYMMÄRTÄMISKOE	13
- ETÄKURSSIEN TEHTÄVÄT	13
- VERKKOKURSSIEN TEHTÄVÄT	14
4. 7 KOEVIKKO, KOKEEET JA UUSINTAKOKEET	14
- UUSINTAKOKEET.....	14
- VILPPI KOETILANTEESSA JA KOPIOINTI.....	14
4. 8 KURSSIN JA OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI sekä niiden korottaminen	15
4. 9 SUORITUSMERKINNÄT	15
4. 10 AIKAISEMMAT OPINNOT.....	15
4. 11 PÄÄTTÖTODISTUS.....	15
4. 12 OSALLISTUMINEN OPPITUNNEILLE	16
4. 13 OPIT-YMPÄRISTÖ JA OPINTOAPULAINEN, TIEDOTTAMINEN.....	16
4. 14 LUKIODIPLOMIT.....	16
4. 15 OSALLISTUMINEN YHTEISHAKUUN.....	17
4. 16 STIPENDIT	17
4. 17 HYVÄT TAVAT JA TYÖRAUHA	17

5. ERILAISIA TAPOJA OPISKELLA.....	18
5. 1 PERUSOPETUKSEN KURSSIT.....	18
5. 2 LUKION LÄHIKURSSIT JA NIIDEN TENTTIMINEN.....	18
5. 3 LUKION ETÄKURSSIT	18
5. 4 VERKKOKURSSIT	18
6. PERUSOPETUKSEN JA LUKION TUNTIJAKO.....	19
6. 1 PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO.....	19
6. 2 LUKION TUNTIJAKO	19
7. PERUSOPETUKSEN KURSSIT lukuvuonna 2012–2013.....	21
7. 1 BIOLOGIA.....	21
7. 2 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	21
7. 3 ENGLANTI, A1-kieli	21
7. 4 FYSIIKKA.....	23
7. 5 HISTORIA	23
7. 6 KEMIA.....	24
7. 7 KUVATAIDE	25
7. 8 MAANTIETO	25
7. 9 MATEMATIIKKA.....	25
7. 10 MUSIIKKI.....	26
7. 11 OPINTO-OHJAUS.....	26
7. 12 RUOTSI, B1-kieli	27
7. 13 TERVEYSTIETO	28
7. 14 TIETOTEKNIikka.....	28
7. 15 USKONTO	28
7. 16 YHTEISKUNTAOPPI.....	28
7. 17 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	29
8. LUKION KURSSIT lukuvuonna 2012–2013.....	32
8. 1 BIOLOGIA.....	32
8. 2 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	33
8. 3 ENGLANTI, A1-kieli	34
8. 4 ESPANJA, B3-kieli	36
8. 5 FILOSOFIA	38
8. 6 FYSIIKKA.....	39
8. 7 HISTORIA	40
8. 8 ITALIA, B3-kieli	41
8. 9 JAPANI, B3-kieli	43
8. 10 KEMIA.....	44
8. 11 KIINA, B3-kieli	45
8. 12 KUVATAIDE	46
8. 13 LIIKUNTA	46
8. 14 MAANTIETIEDE	46
8. 15 MATEMATIIKKA, lyhyt (B-oppimäärä)	47
8. 16 MATEMATIIKKA, pitkä (A-oppimäärä)	48
8. 17 MUSIIKKI	49
8. 18 OPINTO-OHJAUS.....	50
8. 19 PSYKOLOGIA.....	50
8. 20 RANSKA, B3-kieli	51
8. 21 RUOTSI, B1-kieli	52
8. 22 RUOTSI, A-kielenä yo-kokeessa	54
8. 23 SAKSA, B3-kieli	54
8. 24 TERVEYSTIETO	55
8. 25 TIETOTEKNIikka.....	57

8. 26 USKONTO.....	58
8. 27 VENÄJÄ, B3-kieli	59
8. 28 YHTEISKUNTAOPPI.....	60
8. 29 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	61
8. 30 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS: SUOMI TOISENA KIELENÄ.....	62
9. YLIOPIILASTUTKINTO.....	64
9. 1 TUTKINNON RAKENNE.....	64
9. 2 HAJAUTTAMINEN.....	65
9. 3 YO-KOKEISIIN ILMOITTAUTUMINEN.....	65
9. 4 YLIOPIILASKIRJOITUKSIIN OSALLISTUMINEN	65
- OIKEUS OSALLISTUA YO-KIRJOITUKSIIN.....	65
- ONKO VIISASTA OSALLISTUA NYT?.....	66
9. 5 LÄÄKÄRIN- JA LUKITODISTUKSET, SELVITYS VIERASKIELISYYDESTÄ	66
9. 6 MYÖHÄSTYMINEN YO-KOKEESTA.....	67
9. 7 ABI-INFOT JA ERI OPPIAINEIDEN VALMENTAUTUMISTILAISUUDET.....	67
9. 8 YO-MAKSUT.....	67
9. 9 KOETILAISUUDET	67
9. 10 ARVOSTELU JA TARKASTUSPYYNTÖ.....	67
9. 11 TUTKINNON KOKEIDEN UUSIMINEN JA TÄYDENTÄMINEN.....	68
- HYVÄKSYTYN KOKEEN UUSIJA:	68
- HYLÄTYN KOKEEN UUSIJA:.....	68
- TUTKINNON TÄYDENTÄMINEN:.....	68
9. 12 KOMPENSAATIO.....	68
9. 13 YLIOPIILASTUTKINTOTODISTUS.....	69
9. 14 YO-KIRJOITUKSIIN VALMENTAVAT KURSSIT.....	69
9. 15 ABI-INFOT.....	69
9. 16 ILMOITTAUTUMIS- JA YO-TUTKINTOPÄIVÄT	69
Syksyn 2012 koepäivät	70
Kevään 2013 koepäivät	71

LIITTEET: järjestyssäännöt, jaksojärjestys; päiväkohtainen kalenteri, erilaiset opiskelumuodot > kurssitarjottimen (luokkatiloihin voi tulla muutoksia lukuvuoden aikana)

OPIT- KÄYTTÄJÄTUNNUKSENI: _____

OPIT- SALASANANI: _____

- testaa koneesi toimivuus Opit-ympäristössä www.tyk.opit.fi , apua saat: tuki@sanomapro.fi

- mikäli tunnuksesi eivät toimi, ota yhteyttä kansliaan – sieltä saat myös uuden salasanan.

OPISKELUSUUNNITELMA:

JAKSO	1	2	3 joka päivä samat kurssit	4	5	6
ma-ke 17-18.25						
ma- ke 18.40-20.05						
ti – to 17-18.25						
ti – to 18.40-20.05						
etä- ja verkkokurssit						

TÖÖLÖN YHTEISKOULUN AIKUISLUKION ARVOPERUSTA

1. Arvostamme laaja-alaista yleissivistystä ja jatkuvan oppimisen ja itsensä kehittämisen taitoa ja halua.
2. Kunnioitamme jokaisen ihmisarvoa ja pyrimme tasa-arvon, tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutumiseen.
3. Edistämme suomalaista kulttuuria ja sen tuntemusta ja pyrimme eri kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja aitoon kansainvälisyyteen.
3. Huolehdimme turvallisesta opiskeluympäristöstä sekä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnista, niin ettemme hyväksy henkistä tai fyysistä väkivaltaa, syrjintää emmekä rasismia, vaan kannustamme erilaisuuden hyväksymiseen tavoitteena syrjäytymisen ehkäiseminen.
4. Edistämme yhteisön kaikkien jäsenten yhteistoiminnallisuutta, vastuunottoa ja rakentavaa kriittisyyttä.

1. KOULUN HENKILÖKUNTA ja TILAT

REHTORI

Töölön yhteiskoulun aikuislukion rehtori Marja-Leena Ruha-Tuomola on tavattavissa aikuislukion kansliassa pääsääntöisesti arkinen kello 13.00–19.00.

Rehtorin puhelinnumerot ovat (09) 4342 0235 tai 050 573 4491 ja sähköposti: marja-leena.ruha-tuomola@tyk.fi. Soittopyynnön voit jättää myös kansliaan numeroon (09) 4342 0236. Tapaamisen varmistamiseksi **on hyvä varata aika etukäteen.**

OPINTOKOORDINAATTORI JA OPINTOSIHTTEERI

Opintokoordinaattori ja opintosihtteeri työskentelevät koulun kansliassa (2. krs) arkinen kello 12.00–19.00. He vastaavat opiskeluun liittyviin kysymyksiin, neuvovat kurssivalintoihin liittyvissä asioissa sekä vastaavat tiedusteluihin aikatauluista, opettajien yhteystiedoista tai muista opiskeluun yleisesti liittyvistä asioista. Heiltä voi myös tiedustella kurssisuorituksiasi ja tarvittaessa todistusta suoritetuista kursseista. **Jaksojen alussa** kanslia on usein ruuhkainen ja valitettavasti omaa vuoroaan voi joutua joskus odottamaan. Tällöin kannattaakin soittaa numeroon (09) 434 20236 ja 434 20250 ennen klo 16:tta tai käyttää sähköpostia aikuislukio@tyk.fi, johon voidaan vastata vähemmän ruuhkaisena aikana.

OPINTO-OHJAAJAT

Opinto-ohjaajat ovat tavattavissa pääsääntöisesti maanantaista torstaihin klo 13.00– 20.00 ja tarvittaessa myös perjantaisin. Ohjaajien työhuoneet sijaitsevat ensimmäisessä kerroksessa kadunpuoleisesta sisäänkäynnistä katsottuna oikealla aivan käytävän päässä ”ohjauksen kulmauksessa”.

Varaa aika opinto-ohjaajalta

Leena Ervasti: p. 044 544 7711 tai Essi Kentala: puh. 040 485 4541 sekä sähköpostitse etunimi.sukunimi@tyk.fi. Voit jättää yhteydenottopyynnön kansliaan tai käydä koputtelemassa opejen ovelle.

Opinto-ohjauksesta voit hyötyä mm. halutessasi

- selkiyttää, jäsentää ja napakoittaa opintojesi kulkua
- apua henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemisessä (myös arvosanojen korotussuunnitelmat)
- tietoa koulun tarjoamista mahdollisuuksista ja vaihtoehdoista (peruskoulu- ja lukio-opinnot)
- ohjausta yo-kirjoituksiin liittyvissä asioissa
- tukea hyvän reaaliavastauksen kirjoittamiseen

- starttiapua opit-verkkokurssien suorittamiseen
- pohtia keinoja opintojen etenemisen kannalta pulmallisissa tilanteissa
- hyväksilukea aikaisempia opintojasi (ota tällöin ko. oppilaitosten todistukset/suoritusotteet tapaamiseen mukaan!)
- tutkia jatko-opintomahdollisuuksia ja ammatinvalintaan liittyviä kysymyksiä
- ”valmennusta” oppilaitosten pääsykoe-haastattelutilanteisiin

ERITYISOPETTAJA

Erityisopettaja Jonna Ekstrandilta saat tutkinto-opiskelijana lisätukea opintojesi edistymiseen mm. halutessasi:

- tunnistaa vahvuutesi ja tuentarpeesi oppijana
  - kehittää ja tehostaa opiskelutekniikkaasi
  - apua matematiikan tehtävien ymmärtämiseen ja kieliopin kysymyksiin
  - tukea lukemiseen ja kirjoittamiseen
  - apua suomen kielen ymmärtämiseen
  - lukitestausta opintojesi suunnittelussa ja lukiläusunnon ylioppilastutkintolautakuntaa varten
- Erityisopettaja on koululla maanantaista torstaihin klo 12–18 ja sopimuksen mukaan myös perjantaisin. Varaa itsellesi aika numerosta 040 485 4534 tai sähköpostitse jonna.ekstrand@tyk.fi. Erityisopettajan huoneeseen pääset juoma-automaatin takana olevista lasiovista kulkemalla käytävän päähän vasemmalle. **Mitä nopeammin toimit, sitä paremmin opintojasi voidaan tukea!**

KURAATTORI

Kuraattori Elisa Parikka on tavattavissa koululla joka arkipäivä, keskiviikkoisin ja torstaisin kello 12–19. Kuraattorin työhuone sijaitsee 2. kerroksessa. Kuraattorilta saat apua, jos sinulla on pulmia koulunkäynnissä, ihmissuhteissa, taloudellinen tilanteesi mietityttää tai, jos elämässäsi on suuria muutoksia. Myös kotitilanteeseen ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä voit kääntyä kuraattorin puoleen. Kuraattorin kanssa voit keskustella luottamuksellisesti. Kuraattorin tavoitat puhelimitse 040-481 4046 tai sähköpostilla elisa.parikka@tyk.fi .

OPETTAJAT

Koulun opettajainhuone on kolmannessa kerroksessa ja useimmat opettajat tavoittaa sieltä ennen tuntien alkua. Yhteyden opettajiin saattaa saada myös välitunnilla klo 18.25–18.40. Opettajien yhteystiedot ovat tämän oppaan kansilehden sisäpuolella. Mikäli opettajan kohdalla ei ole erikseen mainittu sähköpostiosoitetta, on se seuraavan mallin mukainen: etunimi.sukunimi@tyk.fi. Opettajilla on **aineohjaus- ja etäaineohjausaikoja**, joista tiedotetaan ilmoitustaululla ja oppiaineen etämateriaalissa. Opiskelija voi myös pyytää opettajalta tukiovetusta, mikäli ilmoitetut ajankohdat eivät hänelle sovi. Erityisopettajaan yhteyden saa sähköpostin välityksellä.

TYKTUKI

TYK-tuki-toiminta on tarkoitettu kaikille aikuislukiomme tutkintotavoitteisille opiskelijoille. Haluamme olla mukana edistämässä opiskelutavoitteidesi toteutumista, tukea pulmakohdissa ja auttaa sinua tekemään opinnoistasi mahdollisimman sujuvaa. TYK-tuen piiriin kuuluvat opinto-ohjaus, erityisopetus, nuorten tutor-ohjaus, kuraattoripalvelut, aineenopettajien antama ohjaus, matikkaklinikka ja maahanmuuttajaopiskelijoiden tuki. TYKTUEN toiminnasta kerrotaan tarkemmin esitteessämme, koulun kotisivuilla ja ilmoitustaululla. Esitteitä saatavilla kansliasta.

KIRJASTO

Koulun kirjasto on **avoinna koulupäivinä kello 14.00–18.40**. Kirjaston verkkosivuilta löydät tiedon poikkeuksista kirjaston aukioloajoissa. Kirjaston vieressä sijaitseva hiljaiseen työskentelyyn tarkoitettu **lukuhuone** on opiskelijoiden käytettävissä koko koulupäivän ajan. Kirjastossa voit paitsi lainata kirjoja myös tehdä koti- ja ryhmätöitä. Kirjastossa on koulutöitä varten tietokoneita, skanneri ja väritulostin.

Aikuislukiomme **tutkintotavoitteinen opiskelija voi lainata kirjastosta useimmille kursseilleen oppikirjat**. Kaunokirjallisuus on kaikkien opiskelijoiden lainattavissa. Kaikki materiaali lainataan kirjastonhoitajan kautta. Kirjaston lainaajaksi rekisteröidytään palauttamalla kirjastoon lomake, jonka saa kansliasta tai opinto-ohjaajalta kouluun ilmoittautumisen yhteydessä. Opiskelija näyttää lainaustilanteessa kirjastonhoitajalle kurssitarjottimeltaan valitsemansa kurssit. Tämän perusteella hän saa lainaksi kurssin oppimateriaalin.

Lainat voi palauttaa kirjastoon sen ollessa auki tai 4. kerroksen palautuslaatikoon milloin tahansa koulun aukioloaikana. Kurssikirjat lainataan aina jaksoksi kerrallaan, joten **lainat tulee palauttaa tai uusia aina koeviikon loppuun mennessä**. Myöhästyneistä palautuksista seuraa [kahden viikon lainakielto](#). Lisää tietoa kirjaston toiminnasta saa kirjastonhoitajalta ja koulun kotisivuilta <http://www.tyk.fi> (linkki *kirjasto*).

KIELTEN MEDIATEEKKI

Oletko kiinnostunut lisämahdollisuudesta tehdä kuunteluharjoituksia omissa rauhassa ja omaan tahtiin? Luokassa 44 kirjaston vieressä on mahdollista kuunnella peruskoulun, lukion ja opettajien kirjoitusten kuunteluja sekä myös OPITin omia peruskoulun ja lukion kuunteluja. Kuuntelutilan voit varata kirjastonhoitajalta.

OPISKELIJOIDEN ÄÄNI KUULUVILLE (OPPILASKUNTA)

Koulussamme järjestetään lukuvuoden aikana kahvilatapaamisia, joissa opiskelijat voivat tuoda esiin näkemyksiään koulua koskevista asioista. Opiskelijoiden keskuudesta valitaan yhteysopiskelija, joka osallistuu koulun johtokunnan kokouksiin ja tuo esiin opiskelijoiden kannan käsiteltäviin asioihin.

OPISKELIJOIDEN TAUKOTILA

Koulun pohjakerroksessa sijaitsee **opiskelijoiden taukotila**, jossa on tietokoneita sekä pöytiä, joiden ääressä voit lukea, tehdä tehtäviä ja syödä eväitä. Ovi tiloihin on vahtimestarin huoneen oikealla puolella.

VAHTIMESTARI

Aikuislukion vahtimestarin työpiste sijaitsee koulumme ala-aulassa. Työhuoneen tunnistaa lasi-ikkunasta ja -ovesta. Vahtimestari on tavattavissa kello 16 jälkeen. Hänen puoleensa voit kääntyä erilaisissa käytännön pulmatilanteissa esim. kuntosalin oven avaamisessa ja tarvittaessa hissien käyttämisessä. Löytötavarat tulee toimittaa hänelle.

TALOUSTOIMISTO

Koulun taloustoimisto sijaitsee neljännessä kerroksessa. Toimisto on avoinna arkisin klo 9–15.

TERVEYDENHOITAJA

Päivälukion terveydenhoitaja Soile Hämäläinen on aikuislukiolaisten palveluksessa sopimuksen mukaan. Ajan sopiminen onnistuu soittamalla numeroon 050 310 5578. Terveydenhoitajan puoleen voit kääntyä myös ajokortti- ja kutsuntatodistuksiin liittyvissä asioissa. Akuutit sairaustapaukset ja reseptien uusimiset kuitenkin omalla terveysasemallasi.

KOPIOKONE

Käytössäsi on kolikoilla toimiva kopiointikone koulun neljännessä kerroksessa. Yhden kopion hinta on 10 senttiä. Kone toimii erisuuruisilla kolikoilla.

KAHVILA MONTTU

sijaitsee koulun kellarikerroksessa ja avoinna ma–to klo 15.30–18.40. Koepäivinä kahvila on suljettu. **ELINTARVIKEAUTOMAATIT** ovat koulun ala-aulassa.

KUNTOSALI ja MUUT KOULUN TILAT

Kuntosali on tutkinto-opiskelijoiden käytössä opetuspäivinä klo 16–20.00. Esitetä vahtimestarille koulun opiskelijakorttisi ja hän päästää sinut kuntosaliin.

ILMOITUSTAULUT ja INFO-TV

Koulun toiminnasta, tulevista kursseista, muutoksista yms. tiedotetaan koulun ilmoitustauluilla, jotka sijaitsevat ala-aulassa ja kanslian ulkopuolella. Näiden lisäksi käytössä on aulassa oleva info-tv. Päiväkohtaiset muutokset voivat olla myös aulan fläppitaululla. Oppaan takakannen sisäpuolella on **pohjapiirros**, josta selviää tilojen tarkempi sijainti. Kurssitarjottimessa **kurssitunnuksen jälkeen oleva luokan numero kertoo sen sijaintikerroksen**.

2. LUKUVUODEN KULKU

JAKSOJÄRJESTYS 2012–2013 (katso myös päivakohtainen **jaksojärjestys oppaan lopusta**.)

JAKSO	Opetus alkaa	Opetus päättyy	Koe	Koe	Koe	Koe	Palautus
1	27.8.	2.10.	3.10.	4.10.	8.10.	9.10.	12.10.
2	10.10.	15.11.	16.11.	19.11.	20.11.	21.11.	23.11.
3	22.11.	13.12.	14.12.	17.12.	-	-	18.12.
4	7.1.	12.2.	13.2.	14.2.	15.2.	25.2.	1.3.
5	26.2.	8.4.	9.4.	10.4.	11.4.	12.4.	19.4.
6	15.4.	23.5.	24.5.	27.5.	28.5.	29.5.	30.5

LOMAT

Itsenäisyyspäivä	to 6.12.2012 (ke 5.12. lakkiaiset; ei opetusta)
Joululoma	ke 19.12.2012–pe 4.1.2013
Talviloma	ma 16.2.–pe 22.2.2013
Pääsiäisloma	to 28.3.–ma 1.4.2013
Vappu	ti 30.4.–ke 1.5.2013
Helatorstai	to 9.5.2013

UUSINTAKOKEET

Uusintakoepäivät ovat yleensä perjantaisin. Oppaan lopussa olevassa kurssitarjottimessa ja jaksojärjestyksessä ovat tarkat päivämäärät. Koeaika on klo 17.00–20.05. **Uusintakokeisiin ilmoittaudutaan viimeistään viikkoa ennen koepäivää kanslian ulkopuolelta saatavalla lomakkeella.** Uusintakokeeseen otetaan omat konseptipaperit, kirjoitusvälineet ja oppiaineen apuvälineet (taulukkokirjat, laskimet) mukaan.

AVOINTEN OVIEI ILTA

85-vuotisnäyttely

ABI-INFOT I ja II: tietoa tutkinnon rakenteesta, ilmoittautumisesta, koepaikoista yms. Katso ajankohdat oppaan lopussa olevasta jaksojärjestyksestä.

ABI-KURSSIT ma–pe 8.8–22.8., englanti klo 17.00–18.25, koe ti 21.8. ja äidinkieli klo 18.40–20.05, koe pe 24.8. Palautetunnit ilmoitetaan kursseilla.

YLIOPPILASTUTKINNON PÄIVÄT s. 66–67, www.ylioppilastutkinto.fi

LAKKIAISET ja KOULUN PÄÄTTÄJÄISET

Syksyn 2012 ylioppilaille ke 5.12.2012 klo 17.

Kevään 2013 ylioppilaille pe 31.5.2013 klo 17, samalla myös päättäjaisjuhla

JAKSOJÄRJESTYS

oppaan lopussa olevasta kalenterista löydät yhdellä vilkaisulla:

- jaksot, vapaat ja loma-ajat
- koepäivät, uusintakokeet, yo-päivät
- palautepäivät, kokeiden noutopäivät kansliasta
- **voit merkitä siihen omat kokeesi ja tehtävänpalautuspäivämäärät**

3. PERUSTIETOJA OPISKELUSTA

Aikuislukiossa voit **suorittaa perusopetuksen ja lukion päättötodistuksen, kirjoittaa ylioppilastutkinnon tai opiskella yksittäisiä aineita.** Koulumme on opetushallituksen valvoma ja sillä on virallinen todistuksenanto-oikeus. Aikuislukiosta saatu päättötodistus vastaa päiväkouluun saatua päättötodistusta.

KURSSIMUOTOINEN OPISKELU

Koulun lukuvuosi on jaettu **kuuteen jaksoon** ja jokainen jakso päättyy **koeviikkoon**. Eri aineiden oppimäärät on puolestaan jaettu **kursseihin**. Tutkinto on mahdollista suorittaa 2–4 vuodessa.

Kouluun ilmoittautuessasi saat kurssitarjottimen (lukujärjestys), josta ilmenevät vuoden aikana järjestettävät eri aineiden kurssit. Kurssitarjottimen avulla voit suunnitella itse tai opinto-ohjaajan tai opintosihteerin avulla opiskeluohjelmasi omien tarpeidesi mukaiseksi. Opiskelun voi esimerkiksi työ- tai perheasioiden vuoksi keskeyttää joksikin aikaa ja jatkaa myöhemmin siitä, mihin opinnot ennen keskeytystä jäivät. **Opintojen keskeytyksestä on kuitenkin syytä ilmoittaa kansliaan.**

Voit halutessasi saada todistuksen suorittamistasi opinnoista milloin hyvänsä lukuvuoden aikana. Saat päättötodistuksen, kun tutkintoon vaadittavat oppimäärät (eri oppiaineiden pakolliset kurssit) ja tarvittava määrä valinnaisia ja syventäviä kursseja on suoritettu. Alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneiden, mikäli nämä opinnot eivät ole katkenneet vähintään vuodeksi, kokonaiskurssimäärä on hieman suurempi taito- ja taideaineiden vuoksi. Alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneet suorittavat 48 kurssia, kun muilla kurssimäärä on 44.

ILMOITTAUTUMINEN OPISKELIJAKSI

Ilmoittautuminen koulun opiskelijaksi tapahtuu henkilökohtaisesti aikuislukion kansliassa ja mukana tulee olla henkilöllisyystodistus. Lukio-opetukseen otettava opiskelijalta edellytetään vähintään 18 vuoden ikää sekä peruskoulun päättötodistusta tai vastaavan oppimäärän päättötodistusta. Alle 18-vuotias hakija voidaan ottaa opiskelijaksi perusopetukseen ja lukioon perustellusta syystä. Koulun oppilaaksi ottamisesta päättää rehtori. Lukion *suomi toisena kielenä* kursseille otetaan ensisijaisesti tutkintotavoitteisia opiskelijoita ilmoittautumisjärjestyksessä.

AINEOPISKELU JA MAKSUT

Tutkintotavoitteinen opiskelu on koulun omille opiskelijoille ilmaista lukuun ottamatta ylioppilastutkintolautakunnan määräämiä kirjoitusmaksuja sekä atk-ajokortin suorittamiseen liittyviä maksuja. Koulussa voi opiskella myös **yksittäisiä oppiaineita opiskelijan omien tarpeiden mukaan**. Ammatillisen tutkinnon pohjalta ylioppilaiksi kirjoittavat voivat valita haluamiaan kursseja kirjoitusaineissa ja valmistautua näin ylioppilaskirjoituksiin. Lukion jo aiemmin suorittaneet voivat täydentää lukio-opintojaan uusilla aineilla tai valmistautua pääsykokeisiin vahvistamalla taitojaan tietyissä aineissa. Aikuislukiossa opiskelija voi myös harrastaa esim. kielten opiskelua ilman tutkintotavoitetta.

Aineopiskelija maksaa **160 euron** suuruisen aineopiskelijamaksun, mikäli hän haluaa opiskella **koko lukuvuoden**. Tällä summalla on oikeus opiskella rajoittamaton määrä kursseja kyseisen lukuvuoden aikana. Opiskellessa vain joko kevät- tai syyslukukaudella maksu on **80 euroa**, joka oikeuttaa opiskelemaan vain kyseessä olevalla lukukaudella. Aineopiskelijamaksut maksetaan pankkiin kansliasta saatavalla tilitietolomakkeella. Mikäli maksun maksaa opiskelijan työnantaja tai muu taho, on tärkeää merkitä kenen opiskelumaksusta on kyse. **Kuitti maksetusta maksusta on hyvä pitää tallella mahdollisten epäselvyyksien varalta**. Mikäli opiskelija on maksanut aineopiskelijamaksun, eikä sairastumisen vuoksi kykene kursseille osallistumaan, palautetaan maksu hänelle hakemuksesta lääkärintodistusta vastaan. Muutoin aineopiskelijamaksuja ei palauteta.

OPISKELIJAKORTTI

Korttia näyttämällä saattaa saada eri palvelujen tarjoajilta opiskelija-alennuksia. Korttiin liitetään opiskelijan valokuva ja se myönnetään **tutkintotavoitteisille varsinaisille opiskelijoille**, ei yksittäisten aineiden opiskelijoille. Myös koulun kuntosalin käyttö edellyttää opiskelijakortin näyttämistä. Kortin saa aikuislukion kansliasta ja mukana on oltava korttiin liitettävä valokuva.

4. OPETUSJÄRJESTELY

Lähikurssien opetus järjestetään kaksoistunteina maanantaista torstaihin. Kutakin ainetta opetetaan kaksi kertaa viikossa, joko maanantaisin ja keskiviikkoisin tai tiistaisin ja torstaisin. III jaksossa on opetusta joka aineessa neljänä päivänä viikossa, koska jaksossa on vain 11 opetuspäivää. Poikkeuksellisesti joissakin aineissa **tunnit voivat olla yhtenä iltana** neljän oppitunnin rupeamana. Lähikurssin **tenttiminen** on myös mahdollista asianomaisen **aineenopettajan kanssa sopimalla** (mahdolliset tehtävät) viimeistään **kurssin alkaessa**. Koepäivä on tällöin lähikurssin koepäivä, ellei opettajan kanssa muuta sovita.

Etäkursseissa lähiopetusta on jakson aikana kolmena päivänä, yleensä perjantaisin, 55 minuutin pituisena opetuskertana. Oppitunnit ovat kello 17–17.55, 18–18.55 ja 19–19.55. Koeviikolla ei ole opetusta, vaan kaikista opiskeluista aineista on loppukoe, joka alkaa kello 17.00. ja päättyy kello 20.20. Uusintakokeen koeaika on 17–20.05. **Etämateriaali** on verkossa osoitteessa www.tyk.opit.fi > opintokokonaisuudet > ko. kurssi. Materiaalin voi myös noutaa aikuislukion kansliasta tai pyytää sen postitusta.

Verkkokursseille osallistuminen edellyttää aktiivista ja itsenäistä opiskelua tietoverkon välityksellä, jotta kurssi voidaan katsoa opiskelluksi. Lähtuokioita niissä ei ole, ellei kursilla toisin ilmoiteta. Myös mahdollinen loppukoe ilmoitetaan kursilla. **Kurssin tarkat suorittamishojeet ovat kurssin verkkokokonaisuudessa: www.tyk.opit.fi > opintokokonaisuudet > ko. kurssi.**

4. 1 OPETUSSUUNNITELMA

Koulutyötä säätelee *opetussuunnitelma*, jossa määritellään koulun tarjoamat kurssit ja niiden sisällöt, työtavat ja arviointi. *Valtakunnallinen tuntijako* puolestaan määrittelee eri oppiaineiden pakollisten, valinnaisten (perusopetus) sekä syventävien ja soveltavien (lukio) kurssien määrät. Mikäli opiskelija haluaa valita opetussuunnitelmansa ulkopuolisia kursseja koulun tarjonnasta, lasketaan ne opiskelijan kokonaiskurssimäärään ja merkitään päättötodistukseen erilleen oppiaineen oppimäärän arvioinnista (esim. lukio-opiskelija haluaa opiskella perusopetuksenkurssin). **Epäselvissä tapauksissa kysy oppiaineen opettajalta tai opinto-ohjaajalta apua!**

4. 2 OPPIMÄÄRÄ

Perusopetuksen ja lukion tutkinto muodostuu oppimäärästä. Oppimäärät on lueteltu koulun tuntijaossa (oppaan s.18–19). Tutkinto on suoritettu, kun **opiskelija on suorittanut 44 / 48 kurssia, joihin kuuluvat oppiaineiden pakolliset oppimäärät, sekä tarvittava määrä valittavia kursseja.** Todistukseen merkitään oppimäärän laajuus ja siitä saatu arvosana. Opiskelijan on valittava oppimäärään kuuluvien pakollisten kurssien lisäksi jonkin verran valinnaisia (perusopetus) ja syventäviä (lukio) kursseja saadakseen tutkinnon vähimmäiskurssimäärään (44/48 kurssia) täyteen. Selviytyäkseen ylioppilastutkintokokeista parhaalla mahdollisella tavalla, on opiskelijan syytä valita kirjoitusaineistaan syventäviä kursseja.

4. 3 KURSSI

Kaikki lukion ja perusopetuksen kurssit ovat tuntimäärältään yhtä laajoja (28 x 40 min). **Kurssi** koostuu 22:sta opetustunnista (40 min), viiden oppitunnin mittaisesta kokeesta ja yhdestä kokeen palautustunnista. Myös **etäkursseissa** opiskelijan työskentelyn määrä on mitoitettu yhtä pitkäksi. Etäkurssien lähiopetustunteja on kuitenkin vain kolmena iltana ja opiskelu painottuu opiskelijan itsenäiseen työskentelyyn. **Verkkokursseilla** työskentely tapahtuu tietoverkkojen välityksellä ja itsenäisesti. Verkkokurssien lähitunnit sovitaan opettajan kanssa erikseen, mikäli niitä on. Kurssitarjottimeen niitä ei ole merkitty. **Jokainen kurssi arvostellaan erikseen ja muista aineen kursseista riippumatta.** Kunkin oppimäärän lopullinen arvosana muodostuu kurssiarvosanojen keskiarvona. Keskiarvo pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.

4. 4 KURSSIEN SUORITUSJÄRJESTYS

Kurssien suoritusjärjestys on opiskelijan vapaasti valittavissa, mutta erityisesti **kielissä, matemaattisissa aineissa ja äidinkiessä** opiskelijan on syytä suorittaa pakolliset kurssit **numerojärjestyksessä** aineiden etenevästä luonteesta johtuen – uusi opiskeltava aines rakentuu aiemmin opitun varaan. Näissä aineissa numerojärjestyksestä poikkeavasta suoritusjärjestyksestä kannattaa keskustella oppiaineen opettajan kanssa.

4. 5 ILMOITTAUTUMINEN KURSSEILLE, WILMA

Opetusjärjestelyjen sujuvuuden vuoksi on **tärkeää ilmoittautua aina ennakkoon** seuraavan jakson kursseille. Ilmoittautumisia otetaan vastaa kahden viikon ajan ennen jokaisen jakson alkua. Ilmoittautuminen kursseille tehdään aikuislukion kansliasta saataville **lomakkeille, jotka jätetään täytettyinä kanslian ulkopuolella olevan hyllykön postiluukkuun**. Myös sähköpostitse voi ilmoittautua osoitteessa aikuislukio@tyk.fi. Lukion tutkintotavoitteiset opiskelijat voivat ilmoittautua kursseille myös Wilman kautta. Käyttäjätunnuksen ja salasanan saat kansliasta, ellei sinulla niitä jo ole. Ilmoittautumisesta on myös tietoja jaksojen vaihteessa ilmestyvässä jaksotiedotteessa ja koulun kotisivujen ”ajankohtaista” -kohdassa. **Ilmoittaudu ajoissa ja varmista näin paikkasi. Mikäli suunnitelmasi muuttuvat, muista perua osallistumisesi**. Näin vapautat paikan seuraavalle kurssille haluavalle.

Kursseja voi valita niin lukion lähi- kuin etäopetuksenkin puolelta oman tarpeensa mukaan. Osa kursseista on mahdollista suorittaa myös tietokoneen ja internet-yhteyden avulla verkkokursseina. Mikäli opiskelijalla on vaikeuksia osallistua valitsemansa lähikurssin opetustunneille, tulee hänen neuvotella kurssin suorittamistavasta kurssia pitävän opettajan kanssa hyvissä ajoin **etukäteen**. Näin toimimalla vältytään epäselvyyksiltä.

Aikuislukion opiskelijoiden toivotaan ilmoittautuvan syksyn ensimmäisen jakson kursseille ennen kesäloman alkua. Uudet opiskelijat voivat ilmoittautua kursseille kesän aikana samalla, kun ilmoittautuvat aikuislukion kansliassa koulun opiskelijoiksi.

4. 6 KURSSIIN KUULUVAT OSASUORITUKSET

Kurssiarvosanan saamiseksi kurssin osasuoritusten tekeminen on välttämätöntä. Mikäli opiskelijalta jää osasuoritus puuttumaan, saa hän kurssiarvosanan tilalla merkinnän ”O”. Tällöin hänellä on oikeus vuoden ajan täydentää puuttuvia osioita.

- KOTI- JA HARJOITUSTEHTÄVÄT SEKÄ AINEET

Oppiaineen kursseihin saattaa kuulua kotitehtäviä mm. aineita sekä muita harjoitustehtäviä. Nämä on **ehdottomasti jätettävä opettajalle ilmoitettuna ajankohtana**. Esimerkiksi kielten kursseilla opiskelija voi palauttaa kotiaineen tämän jälkeen vain, jos hän on saanut siihen luvan kurssin opettajalta. Tehtävät ja aineet palautetaan kurssinpitäjälle tai opettajien huoneeseen heidän lokerikkoonsa. Käytettävissä on myös postilaatikko, joka on II kerroksen ilmoitustaulun luona.

- KUULLUNYMMÄRTÄMISKOE

Kuullunymmärtämiskoe alkaa minuutilleen ilmoitettuna aikana. **Opiskelija, joka on jäänyt pois pakollisesta kuullunymmärtämiskokeesta, ei voi saada ko. kurssista arvosanaa**. Arvostelulistaan ja opintokirjaan hän saa merkinnän ”O” (= oikeus kokeeseen opetukseen osallistumatta) ja voi suorittaa kuuntelun, kun kurssi on seuraavan kerran tarjolla.

- ETÄKURSSIEN TEHTÄVÄT

tyk.opit.fi > *opintokokonaisuudet* > ko. *etäkurssi* (esim. *etäHI1*)
Etäkurssien suorittamiseen kuuluu olennaisesti opiskelijan itsenäinen opiskelu kurssiin kuuluvan materiaalin ja tehtävien avulla. **Etämateriaali on opit- verkkoympäristössä** (www.tyk.opit.fi > opintokokonaisuudet > ko. kurssi), jonne opiskelijat saavat postitse käyttäjätunnuksen ja salasanan kouluun ilmoittautumisen jälkeen. Tunnukset on hyvä säilyttää koko opiskelun ajan. Etämateriaalin voi myös noutaa aikuislukion kansliasta tai pyytää sen postitusta kotiin. **Tehtävien palautuksessa opettajalle on noudatettava opettajan antamia määräaikoja**. Kurssi on suoritettu vasta, kun kaikki siihen kuuluvat osiot on tehty.

- VERKKOKURSSIEN TEHTÄVÄT

tyk.opit.fi > opintokokonaisuudet > ko. verkkokurssi

Verkkokurssilla osasuoritukset tehdään internetissä oppimisympäristössä. Kurssin sulkeuduttua ei yleensä enää osasuorituksia pysty palauttamaan. Tämä kuitenkin vaihtelee kurssikohtaisesti ja **tarkemmat ohjeet kurssin suorittamisesta on luettavissa kurssin verkkoympäristössä.**

4. 7 KOEVIIKKO, KOKEET JA UUSINTAKOKEET

Jakson lopussa pidetään kurssien **loppukokeet koeviikon** aikana. Tällöin ei ole oppitunteja eikä aineohjausajoja. Kullakin kurssilla on oma koepäivänsä, joka saattaa poiketa opetustuntien viikonpäivästä. **Loppukokeet alkavat klo 17.00** ja kestävät viisi oppituntia (5 x 40 min). **Koeaika päättyy kello 20.20.** Abien preliminäärit voivat kestää pidempään. Opiskelija voi poistua kokeesta aikaisintaan **40 minuutin kuluttua**. Tähän saakka myös kokeesta myöhästyneet voivat osallistua kokeeseen. Opiskelijan myöhästyessä enemmän kuin 40 minuuttia, ei hän voi osallistua kokeeseen. Mikäli opiskelijalla on **kaksi koetta samana päivänä**, hän sopii kurssin opettajien kanssa kumman opettajan valvonnassa tekee molemmat kokeet.

Kurssien kokeet **palautetaan palautetunnilla**, joiden aika näkyy kurssitarjottimesta. Mikäli opiskelija ei pääse palautetunnille, on koe noudettavissa seuraavasta tiistaista lähtien aikuislukion kansliasta. Etä- ja lähikurssien kokeet voivat osua samalle päivälle, tällöin on sovitettava kurssien opettajien kanssa kokeen suorituspaikasta. **Noutamattomia kokeita säilytetään kaksi kuukautta.**

- UUSINTAKOKEET

Uusintakoepäivä on yleensä noin viikon kuluttua kokeiden palautuspäivästä. Uusintakokeisiin ilmoitaudutaan **kirjallisesti** kanslian ulkopuolella olevasta lokerikosta saatavalla lomakkeella. Lomake palautetaan kanslian postilaatikkoon, joka on 2. kerroksen ilmoitustaulun luona viimeistään viikkoa ennen koetta. Uusintakokeet pidetään yleensä koulun viidennen kerroksen tiloissa. Koepaikka ilmoitetaan ala-aulan ilmoitustauluilla tai info-tv:ssä. **Koe alkaa kello 17 ja päättyy 20.05.** Kokeesta saa poistua klo 17.40. Kokeeseen otetaan **mukaan omat konseptipaperit (10 x10mm), kirjoitusvälineet ja oppiaineen apuvälineet esim. laskin ja taulukkokirja.** Opettajilla on kokeiden korjausaikaa viikko siitä, kun he saavat kokeet. Tarkastetut kokeet saa takaisin aikuislukion kansliasta samoin kuin kurssien osasuoritukset. Erillistä palautetuokiota ei uusintakokeille ole.

Epäselvissä tilanteissa esim. korjausmerkinnöissä, on syytä ottaa heti yhteyttä opettajaan. Kokeet on **hyvä noutaa** ja tutkia esim. pistelaskun oikeellisuus sekä opettajan korjausmerkinnät. **Kokeiden säilytysaika on 2 kuukautta.**

- VILPPI KOETILANTEESSA JA KOPIOINTI

Jos lunttaamista tai vilppiä havaitaan, koesuoritus hylätään. Toistuvasta vilpistä koetilanteessa tai muusta erityisestä syystä asia voidaan käsitellä koulun johtokunnassa, joka päättää jatkotoimista. **Puhelimia ja muita elektronisia laitteita ei saa olla mukana kokeessa.** Kotitehtävien, aineiden ja muiden opettajien antamien tehtävien **kopioiminen suoraan lähdetä ilmoittamatta ja omana tuotoksena esittäminen luetaan myös vilpiksi.**

4. 8 KURSSIN JA OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI sekä niiden korottaminen

Kurssiarvosana määräytyy loppukokeen, tai sitä korvaavan työn, sekä muiden näyttöjen perusteella. Tuntityöskentely voi vaikuttaa kurssin loppuarvosanaan kurssin alussa sovitulla tavalla. **Oppimäärän arvosana** (päättötodistukseen) lasketaan kurssiarvosanojen perusteella näiden keskiarvona. Aineenopettajalla on kuitenkin mahdollisuus korottaa päättöarvosanaa poiketen keskiarvosta, mikäli opiskelija on osoittanut opinnoissaan huomattavaa edistystä.

Numeroin arvioidaan ne oppiaineet, joissa opiskelijalla on ollut vähintään yksi pakollinen kurssi. Lisäksi numeroin arvioidaan valinnaiset vieraat kielet, jos opiskelijan oppimäärä sisältää vähintään kolme kurssia sekä psykologia, jos opiskelijan oppimäärä on vähintään kaksi kurssia. Valinnaisten aineiden kurssit arvioidaan aina numeroin, jos opiskelija sitä pyytää. Koulukohtaisista kursseista arviointi voi olla myös **S (=suoritettu)**. Ulkomailla suoritettut kurssit ja kotimaassa kauan sitten suoritettut kurssit voidaan lukea hyväksi merkinnällä suoritettu (S), vaikka ne edellä mainittujen sääntöjen perusteella pitäisi arvioida numeroin.

Oppimäärän kursseista hylättyjä (4) voi olla perusopetuksessa ja lukiossa seuraavasti:

Suoritettuja pakollisia/valinnaisia/syventäviä joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja kursseja aineessa yhteensä: enintään:

1 - 2 kurssia	0
3 - 5 kurssia	1
6 - 8 kurssia	2

Opiskelijalla on oikeus uusia **hyväksytyt kurssi** kerran osallistumatta kurssille uudelleen. Uusiminen tapahtuu yleensä kurssin yhteydessä, eli vasta sitten kun ko. kurssi pidetään uudelleen. Uusijan on ilmoitettava kurssille ja sovitava henkilökohtaisesti kurssinpitäjän kanssa kurssin korottamisesta osallistumalla loppukokeeseen. Loppuarvosanaa laskettaessa parempi suoritus otetaan huomioon. **Hylätty arvosana tulee korottaa vuoden sisällä, koska kurssin osasuoritukset, esimerkiksi aineet, vanhenevat tässä ajassa.** Koko oppimäärän arvosanan korottamisesta on hyvä keskustella kyseisen aineen opettajan kanssa.

4. 9 SUORITUSMERKINNÄT

Kurssi on suoritettu sitten, kun kaikki siihen kuuluvat osasuoritukset sekä kurssikoe on hyväksytysti tehty. Kurssi arvioidaan numeroarvostelulla lukuun ottamatta joitakin koulukohtaisia kursseja, jotka arvioidaan **suoritusmerkinnällä S**. Kurssista, jonka kokeeseen opiskelija ei ole osallistunut, annetaan **"O" –merkintä**, kun opiskelijalla on läsnäoloja tai muita suorituksia tarpeellinen määrä. Kyseinen merkintä antaa oikeuden osallistua uusintakokeeseen. **Opintojensa etenemistä opiskelija voi seurata pyytämällä kansliasta opintosuoritusotteen.**

4. 10 AIKAISEMMAT OPINNOT

Aikaisemmat samansisältöiset opinnot otetaan huomioon siten, että opiskelija vapautetaan ko. kurssin suorittamisesta (eli aiempien opintojen lukeminen opiskelijan hyväksi). Tästä oikeudesta neuvotellaan opinto-ohjaajan tai rehtorin kanssa. Arvosanan 4 lukemisessa hyväksi on tiettyjä rajoituksia. Opiskelija voi halutessaan mitätöidä sellaisen kurssisuorituksen, jonka hän on kuitenkin vapautuksesta huolimatta suorittanut uudelleen.

4. 11 PÄÄTTÖTODISTUS

Perusopetuksen ja lukion opiskelija saa päättötodistuksen, kun kaikki tutkinnon edellyttämät oppimäärät ja kurssit on suoritettu, eli vähintään 44 kurssia. Alle 18 -vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneilla kursseja tulee olla 48. Oppimäärä on suoritettu, kun pakollisista ja opiskelijan valitsemista valinnaisista kunkin oppiaineen kursseista vähintään 2/3 on hyväksytysti suoritettu.

4. 12 OSALLISTUMINEN OPPITUNNEILLE

Opetukseen osallistuminen on yleensä osa kurssin suorittamista ja eri oppiaineiden arvioinnissa huomioidaan opiskelijan tuntityöskentely kurssin aikana. Mikäli opiskelijalle tulee poissaoloja enemmän kuin neljä opetuskertaa, voi opiskelija sopia opettajan kanssa muita tapoja osoittaa oppimistaan ja ”tuntiaktiivisuuttaan” niin etteivät poissaolot vaikuta kurssin arviointiin. Kurssien opettajia on hyvä informoida pidemmistä poissaoloista. **Tenttimällä opiskeltavista kursseista sovitaan etukäteen kurssinpitäjän kanssa.** Tentittävään kurssiin opettaja voi liittää lisätehtäviä, joiden avulla opiskelijalla on mahdollisuus osoittaa aineen osaamistaan.

Käymättä kokeissa mutta osallistumalla opetukseen – vähintään seitsemänä opetuskertana 11:stä – opiskelija saa kurssista ”O”- merkinnän. ”O”- merkintä oikeuttaa opiskelijan osallistumaan uusintakokeeseen tai saman kurssin johonkin toiseen loppukokeeseen yhden vuoden sisällä kyseiselle kurssille osallistumisesta. Opiskelijan on kuitenkin neuvoteltava opettajan kanssa etukäteen osallistuessaan saman kurssin loppukokeeseen myöhemmin, sillä koe onkin saatettu sopia korvattavaksi esim. tutkielmalla – jolloin ei siis ole koetta.

4. 13 OPIT-YMPÄRISTÖ JA OPINTOAPULAINEN, TIEDOTTAMINEN

Opiskelijat saavat kouluun ilmoitaututtuaan kotiin postitse käyttäjätunnukset ja salasanat OPIT-ympäristöön, jossa mm. koulun verkkokurssit toteutetaan. OPIT -ympäristössä on myös runsaasti oppimateriaalia, sanakirjat ja tiedon pikkujättiläinen itseopiskelun tueksi. Jokainen koulun opiskelija saa lisäksi henkilökohtaisen **OPIT -sähköpostiosoitteen**. Näitä sähköpostiosoitteita käytetään myös koulun tiedottamisväylänä. Mikäli salasanasi häviää, saat uuden koulun kansliasta. **OPIT:n omiin tietoihin on hyvä lisätä matkapuhelinnumero**, joka ei opit:n kautta viestejä lähettäessä lähettäjälle näy. Näin tavoitamme sinut nopeasti esim. illan tuntien peruuntuessa. Opiskelijoiden apuna on myös OPIT-ympäristössä oleva **Opintoapulainen**-opintokokonaisuus (tyk.opit.fi >opintokokonaisuudet >opintoapulainen). Opintoapulaiseen on koottu koulun käytäntöihin, eri oppiaineisiin ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvä ohjeistusta. Koulun toiminnasta tiedotetaan myös **kotisivuilla** ”ajankohtaista”-kohdassa. Jaksojen vaihteessa ilmestyy **jakotiedote** ”Hyvä tietää”. Muina ajankohtina tietoja annetaan kanslian vieressä olevalla ilmoitustaululla, ala-aulassa info-tv:ssä ja fläppitaululla esim. koepäivien luokkamuutokset. Epäselvissä tilanteissa kannattaa aina kysyä rohkeasti tarkennusta asiaan joko aikuislukion kansliasta tai opettajilta. Opit-tuki: tuki@sanomapro.fi

4. 14 LUKIODIPLOMIT

- KUVATAIDE

Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu yhden soveltavan kurssin puitteissa toteutettavasta portfolioista ja siihen liittyvästä kirjallisesta osuudesta. Portfolion tekemiseen (kuvalliset tehtävät) varataan aikaa 30 tuntia ja kirjallisen tehtävän suorittamiseen neljä oppituntia. Portfolio tehdään itsenäisesti oppilaitoksen tiloissa opettajan valvonnassa. Kirjallinen osuus suoritetaan kokeenomaisesti opettajan kanssa sovittuna koepäivänä

esim. koepäivänä tai uusintakoepäivänä. Kurssin suorittaminen edellyttää vähintään neljän (pakollisen tai syventävän) lukion kuvataiteen kurssin suorittamista.

Portfolio ja kirjallinen osuus arvioidaan erikseen, mutta diplomikokeen lopullinen arvosana muodostuu niiden kokonaisuudesta. Arvioinnin suorittavat kurssin opettaja ja toinen, koulun ulkopuolinen, kuvallisen alan asiantuntija. Portfolion arvioinnissa kiinnitetään huomiota työskentelyprosessiin (idealuonnokset, kokeilut, kehittelyt, kuvalliset tutkielmat ym.) sekä lopulliseen työhön. Kirjallisesta osuudesta annetaan lyhyt lausunto. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus.

- **LIIKUNTA**

Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntatietoja mittaavasta kokeesta, liikunnallisten valmiuksien arvioinnista, yhteistyötaitoista, erityisosaamisen arvioinnista sekä portfolioista (mahdollinen kilpaurheilu, koulun liikuntatoiminnassa ansioituminen. Muiden kuin koululiikuntalajien harrastaminen yms.) Liikunnan lukiodiplomi edellyttää neljän liikuntakurssin ja terveystiedon kurssin suorittamista. Diplomin muita osiota voi suorittaa lukioaikana, mutta liikuntatietoja mittaava koe on valtakunnallisesti kaikilla samaan aikaan. Arvioinnin suorittaa liikunnanopettaja, erityisosaamisen arvioinnissa kaksi liikunnanopettajaa. Tarvittaessa voidaan pyytää myös ulkopuolisen arvioijan apua. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen yhteydessä.

4. 15 OSALLISTUMINEN YHTEISHAKUUN **Nuorten ammatillisen koulutuksen kevään ja syksyn yhteishaku** **(peruskoulu/ lukio-opiskelijat)**

Halutessasi saat opinto-ohjaajalta tukea yhteishakuun liittyvissä kysymyksissä. Jos hakeudut oppilaitoksiin itsenäisesti, ilmoita asiasta opinto-ohjaajalle. Tämä on välttämätöntä, jotta voimme lähettää päättöarviointi-/korotustietosi yhteishakurekisteriin. **Huom!** Kevään yhteishaussa (syksyllä alkaviin opintoihin) huolehdi siitä, että saat päättötodistukseen tarvittavat pakolliset ja valinnaiset/syventävät kurssit suoritettua viidennen jakson loppuun mennessä.

4. 16 STIPENDIT

Töölön yhteiskoulun aikuislukio jakaa raha- ja kirjastipendejä opinnoissaan hyvin menestyneille opiskelijoille. Koulun omista varoista myönnetään rahastipendejä niin peruskoulu- kuin lukio-opinnoissakin hyvin menestyneille ja tutkintonsa suorittaneille. Kirja- ja lehtistipendejä myöntävät koulun yhteistyökumppanit. **Yrjö Jahnssonin säätiö** on myöntänyt vuosittain rahastipendejä koulun uusille ylioppilaille. Nämä stipendit on suunnattu ensisijaisesti mahdollisille tuleville tieteenharjoittajille. Koulustamme valmistunut ylioppilas, joka opiskelee kansantaloustiedettä tai lääketiedettä, on voinut lisäksi anoa säätiöltä erityistä rahastipendiä (tarkemmin: www.yjs.fi).

4. 17 HYVÄT TAVAT JA TYÖRAUHA

Rauhallinen ympäristö helpottaa uusien asioiden omaksumista ja oppimiseen keskittymistä. Opetuksen ajankäyttö on tiivistä ja tehokasta, mikä edellyttää ehdotonta työrauhaa jokaiselle koulumme jäsenelle. Tästä syystä matkapuhelinten tulee olla suljettuina tunneilla ja kokeessa. Jotta pystyisimme kehittämään koulumme toimintaa, kaikenlainen palaute on tervetullutta. Viestin voi jättää (mieluiten nimellä) kanslian postiluukkuun tai kertoa palautteen koulun henkilökunnalle.

- **TUPAKOINTI** : **Tupakointilaki kieltää tupakoinnin alle 18-vuotiaille tarkoitetulla ulkoalueella** eli koulumme sisäpihalla ja kadun puoleisen sisäänkäynnin välittömässä läheisyydessä. Tupakointi on kielletty myös varsinaisen kouluajan jälkeen. Myös nuuskan käyttö on koulussa kielletty.

- **AUTOJEN PYSÄKÖINTI, LÖYTÖTAVARAT**: Autoja ei saa pysäköidä koulun pihalle. Stadionin parkkipaikoilla on yleensä vapaata pysäköintitilaa. Löytötavarat toimitetaan vahtimestarille.

KOULUN JÄRJESTYSÄÄNNÖT ovat sivulla 69.

5. ERILAISIA TAPOJA OPISKELLA

Koulumme koko opetustarjonta on vapaasti käytettävissäsi. Voit räätälöidä erilaisia suoritusmuodoista itsellesi sopivimman paketin.

5. 1 PERUSOPETUKSEN KURSSIT

Voit valita omaan lukujärjestykseensä myös perusopetuksen kurseja, vaikka olisitkin ilmoittautunut lukio-opiskelijaksi. Suositeltavaa tämä on erityisesti silloin, kun jonkin oppiaineen perustaidot kaipaavat kertaamista.

5. 2 LUKION LÄHIKURSSIT JA NIIDEN TENTTIMINEN

Lähikursseilla edellytetään opiskelijan osallistumista kurssin oppitunneille. Opettajan kanssa **etukäteen sopimalla** (osaan kurseista kuuluu tehtäviä ja osasuorituksia) **kurssi on myös mahdollista tenttiä silloin, kun kurssi on lähikurssina tarjolla**. Tässä oppaassa on aiemmin selvitetty asiaan liittyviä käytäntöjä lähikurssien osalta mm. osasuorituksia ja poissaoloja.

5. 3 LUKION ETÄKURSSIT

tyk.opit.fi > opintokokonaisuudet > ko. etäkurssi (esim. etäHI1)

Etäkurssit ovat hyvä opiskelumuoto sellaisille opiskelijoille, joille perinteinen lähiopetukseen perustuva opiskelumuoto ei sovi esim. työn tai perheolosuhteiden vuoksi. Etäkurssilla korostuu opiskelijan itseohjautuvuus ja itsenäinen tiedonhankinta. Opettajien puoleen opiskelija voi kääntyä ohjaustuokioilla tai puhelimen sekä sähköpostin välityksellä. Etäkurssin **lähiopetuspäivinä** on tarkoituksena käsitellä kurssin keskeisimpiä / vaikeimpia kohtia ja opiskelijoille mieleen nousseita kysymyksiä. Etäkurssiin kuuluu kolme 55 minuutin mittaista lähituntia.

- ETÄMATERIAALI

Etäkurssien materiaali tehtävineen on opit- verkkoympäristössä www.tyk.opit.fi >

opintokokonaisuudet > ko. kurssi. Materiaalin voi noutaa myös aikuislukion kansliasta tai pyytää sen postitusta kotiin. Lähiopetuspäivinä mahdollisesti jaettava materiaalia on noudettavissa aikuislukion kanslian ulkopuolella olevasta kaapista ainekohtaisista kansioista. Aineistoa säilytetään niissä jakson koeviikon loppuun saakka. Kaikkien kurssien lähiopetuksessa ei materiaalia jaeta. Lähituntien materiaalin noutamatta jättäminen ei ole este opintojen edistymiselle. Opettajat ilmoittavat omista käytännöistään etämateriaalissaan ja lähiopetuksen aikana. Noutamattomat ja korjatut osasuoritukset opettajat jättävät aikuislukion kansliaan. Yhteyttä opettajiin opiskelija voi pitää kirjeitse, puhelimitse, faksin tai sähköpostin välityksellä. Etämateriaalissa on opettajien yhteystiedot ja aineohjausajat.

5. 4 VERKKOKURSSIT *tyk.opit.fi > opintokokonaisuudet > ko. verkkokurssi*

Verkko-opiskelussa on hyödynnetään internetin mahdollisuuksia. Tietokoneen käytön alkeet (internet, tekstinkäsittely) tulisi hallita, mutta työskentely-ympäristönä käytettävän OPIT- pohjan käytön opiskelija oppii kurssin aikana. Kurssien alkamisajankohdat ja kestot vaihtelevat; osa kurseista on yhden jakson pituisia, osa puolestaan saattaa olla jaettuna useammalle jaksolle. Kurssien käytänteet selvitetään kullakin kurssilla.

Verkkokurssien kuvaukset löytyvät opinto-oppaasta kunkin oppiaineen kohdalta. Kurssitarjottimessa kurssin numerotunnuksen perässä on tunnus ^V. Verkkokurssit voivat kestää useamman jakson ajan, jolloin tunnuksen perässä on jatkuvuutta kuvaava viiva (6v-). **Koepäivät ja mahdolliset lähitunnit ilmoitetaan kurssilla**. Verkko-opinnoista tarkempia tietoja kyseisten aineiden opettajilta.

Kaikki koulun opiskelijat saavat automaattisesti postitse kotiin tunnuksen oppimisympäristöönsä. Mikäli tunnuksesi häviää, saat uuden koulun kansliasta.

6. PERUSOPETUKSEN JA LUKION TUNTIJAKO

Opetussuunnitelma sisältää opetuksen yleiset tavoitteet sekä eri oppiaineiden tavoitteet ja oppimäärät. Aikuislukioiden opetussuunnitelmat on sovellettu aikuisia varten ja niissä on otettu huomioon opiskelijoiden ikä ja aikaisemmin suoritettut opinnot. Halutessasi voit tutustua koulun opetussuunnitelmaan verkkosivuilla www.tyk.fi > opiskelijana koulussamme >

Lukion ja perusopetuksen päättötodistuksen kurssimäärän tulee olla **vähintään 44 kurssia** sisältäen oppiaineiden **pakollisten oppimäärien lisäksi vapaavalintaisia oppimääriä ja kursseja**. Alle 18-vuotiaana opiskelunsa aloittaneiden opiskelijoilla kurssien määrä **on 48 sisältäen taito- ja taideaineet**.

6. 1 PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO

OPPIAINE	PAKOLLISET KURSSIT	VALINNAISET KURSSIT
Äidinkieli ja kirjallisuus	4	3
suomi toisena kielenä	4	11
Toinen kotimainen	6	2
Vieras kieli	8	4
Matematiikka	8	3
Uskonto tai elämäkatsomustieto	1	3
Seuraavista vähintään 4 ainetta:		
Historia		4
Fysiikka		3
Kemia		4
Maantieto		3
Biologia		3
Yhteiskuntaoppi		3
Valittavana:		
Opinto-ohjaus		3
Tietotekniikka		12
Terveystieto		1
Musiikki, kuvataide, päiväkoulussa latina		2

Yhteensä 44 kurssia

6. 2 LUKION TUNTIJAKO

Lukion päättötodistuksen kurssimäärän tulee olla **vähintään 44 kurssia**, jotka sisältävät oppiaineiden pakollisten oppimäärien lisäksi vapaavalintaisia oppimääriä ja kursseja. Alle 18-vuotiaana opiskelunsa aloittaneilla opiskelijoilla kurssien **vähimmäismäärä on 48**. Heillä taito- ja taideaineet kuuluvat pakollisiin kursseihin seuraavasti: liikunta 1 kurssi, terveystieto 1 kurssi, 2 kurssia musiikkia tai kuvataidetta; vaihtoehtoisesti yksi kurssi kumpaakin.* Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Joko A- tai B1-kielen tulee olla toinen kotimainen.

Mitä tarkoittavat lukio-opinnoissa seuraavat lyhenteet?

A-oppimäärä: ala-asteella /alakoulussa alkaneen kielen oppimäärä,

B1-oppimäärä: yläasteella /yläkoulussa alkaneen yhteisen kielen oppimäärä

B3-oppimäärä: lukiossa alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

A matematiikassa: laaja oppimäärä eli ns. pitkä matematiikka (MAA)

B matematiikassa: lyhyt oppimäärä eli ns. lyhyt matematiikka (MAB)

LUKION TUNTIJAKO

OPPIAINEET	PAKOLLISET KURSSIT	SYVENTÄVÄT/SOVELTAVAT
<i>Suluissa koulumme tarjonta</i>	Kurssitarjonta vaihtelee lukuvuosittain.	Kurssitarjonta vaihtelee lukuvuosittain.
ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	5	5
SUOMI TOISENA KIELENÄ	5	5
KIELET:		
A-oppimäärä (<i>englanti, espanja</i>)	6	4
B1-oppimäärä (<i>toinen kotim.</i>)	5	4
B3-oppimäärä: (<i>espanja, italia, japani, kiina, ranska, saksa, venäjä, viro</i>)	-	7-9
MATEMATIIKKA:		
Lyhyt oppimäärä (B)	6	4
Pitkä oppimäärä (A)	10	8
KATSOMUKSELLISET JA YHTEISKUNNALLISET AINEET:		
Uskonto/Elämäntutkimustieto	1	7/5
Historia	3	4
Yhteiskuntaoppi	1	4
Filosofia	1	5
LUONNONTIETEELLISET AINEET:		
Fysiikka	1	9
Kemia	1	5
Biologia	2	4
Maantiede	1	3
Psykologia	-	7
Terveystieto	*	4
Muita aineita ja aihekokonaisuuksia:		
Kuvataide		
Liikunta	*	2
Musiikki	*	2
Opinto-ohjaus	*	3
Tietotekniikka		7
(Tietotekniikan A - ja AB-ajokortti)		12
Yhteensä vähintään	44 kurssia	
- alle 18- vuotiaana opintonsa aloittaneet	48 kurssia*	

7. PERUSOPETUKSEN KURSSIT lukuvuonna 2012–2013

Valinnaisten kurssien tunnuksat ja nimet on kirjoitettu *kursiivilla*.

7. 1 BIOLOGIA

bi1, Elämä ja evoluutio

Sisältö: kurssin teemoja ovat mm. elämän tunnusmerkkien pohtiminen, solujen rakenteeseen ja toimintaan tutustuminen, eliökunnan rakenne ja eliöiden luokittelu, evoluutio ja eliökunnan monimuotoisuus.

WSOY: Luonnonkirja 7-9, Elämä ja evoluutio

HUOM! Itsenäisesti suoritettava kurssi; sovi aikataulusta ja tehtävistä opettajan kanssa!

bi2, Ekosysteemit ja ympäristönsuojelu

Sisältö: kurssilla perehdytään suomalaisiin ekosysteemeihin ja tarkastellaan eliöiden sopeutumista niihin.

Lukuvuonna 2012-2013 keskitytään vesiin, niissä eläviin kasveihin ja eläimiin sekä pohditaan ihmisen vaikutusta vesiluontoon.

WSOY: Luonnonkirja 7-9, Vedet

Biologian kurssien arviointi: kurssin arvosanaan vaikuttaa kirjallinen loppukoe ja osallistuminen tuntityöskentelyyn, sekä mahdollinen kirjallinen kurssityö tai suullinen esitelmä.

Itsenäisesti suoritettavien kurssien arvosana määräytyy tehtävien ja kokeen perusteella.

7. 2 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

et1, Elämäkatsomuksen perusteet

Sisältö: elämäkatsomuksen sisältö ja osa-alueet. Elämäkatsomusten moninaisuus ja oma elämäkatsomus.

Elämäkatsomusten merkitys elämän hallinnalle. Oma kulttuuri-identiteetti ja sen merkitys elämäkatsomukselle. Etiikan pääsuunnat ja hyvän elämän peruskysymykset. Ikäkausien eettiset valintatilanteet. Oman ja yhteisen menneisyyden arvioiminen sekä myönteinen tulevaisuuteen suuntautuminen.

WSOY: Katse

Arviointi: kurssin arvosana muodostuu loppukokeen ja mahdollisen välikokeen perusteella sekä aktiivisen osallistumisen myötä syntyvän jatkuvan näytön perusteella.

et7, Maailmankansalaisen etiikkaa

Sisältö: etiikka, ihmisoikeudet, yksilö, yhteisöllisyys, kulttuurit ja ihmisten välinen vuorovaikutus; yhteisö ja kulttuuriperintö hyvän elämän lähtökohtana ja mittana; oikeudenmukaisuuden ja ihmisoikeuksien toteutuminen monikulttuurisessa maailmassa; kulttuurien vuorovaikutus sekä rasmin ja suvaitsevaisuuden historia ja nykytilanne; oikeudenmukaisen yhteiskunnan malleja sekä vallan käsite ja vallan muodot.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen, eikä sen suorittaminen edellytä muiden elämäkatsomustiedon kurssien suorittamista. Arviointi perustuu erillisiiin kurssitöihin ja / tai loppukokeeseen sekä aktiiviseen osallistumiseen. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä (S) tai opiskelijan niin halutessa numeroarvosanalla 4-10.

7. 3 ENGLANTI, A1-kieli

ena1, Perhe ja lähiympäristö

Sisältö: tutustuminen englannin kieleen ja sen ääntämiseen, tervehdykset, itsestä ja perheestä kertominen, arkitoiimet, kellonajat, viikonpäivät, perusluvut ja aakkoset.

Kielioppi: DO-, BE- ja HAVE-verbit, lauseen muodostaminen, kysymyslauseita, artikkelit, verbin (e)s-pääte, verbi+ing, prepositioita, pers.pronominin subjekti,-objekti, - ja omistusmuodot.

Otava: English for you ,too!,book 1(uudistettu painos), kappaleet 1–4.

ena2, Sosiaaliset verkot

Sisältö: kuukaudet, matkustaminen eri liikennevälineillä, puhelinkeskustelu, lisää esittelytilanteita, luonto, anteeksipyyttäminen, tien neuvominen, kohtelias vastaaminen, aikataulut.

Kielioppi: BE GOING TO-rakenne, THERE IS/THERE ARE; paikan prepositioita, NO-kieltosana

Otava: English for you, too!, book 1 (uudistettu painos), kappaleet 5–9

ena3, Asioiminen ja palveluiden käyttö

Sisältö: sähköpostiviestin kirjoittaminen, ajan ilmaisuja, matkustussanontoja, kodista ja kodin askareista kertominen, kohteliaisuusilmauksia.

Kielioppi: Edellisten rakenneasioiden kertausta, DO- ja DOES-sanat, HAVE GOT, BE-verbien imperfekti, kestopreesens.

Otava: English for you, too!, book 2 (uudistettu painos), kappaleet 1–4.

ena4, Erilaisia elinympäristöjä

Sisältö: työstä kertominen, asiointi kaupassa ja puhelimessa, hinnat, työmatkasta kertominen, matkavarauksen tekeminen, hotelliin kirjoittautuminen, loma-aktiiviteetteja, sää, juhlien järjestäminen.

Kielioppi: Sanajärjestys, epämääräisen ajan määreitä. ja niiden paikka lauseessa, imperfekti, epä säännöllisten verbien imperfekti, pers.pronominien kertaus, SOME- ja ANY-sanat. THERE WAS/ THERE WERE.

Otava: English for you, too!, book 2 (uudistettu painos), kappaleet 5–8.

ena5, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: englantia äidinkielenä ja Lingua Franca-kielenä, Lappi talvilomakohteena, nettiostaminen, kehon osat ja sairastaminen, lääkärissä käynti ulkomailla (Thaimaassa), lentokenttätilanteita.

Kielioppi: Kertausta. Yleis- ja kestopreesens, yleis- ja kestoimperfekti, some- ja any-sanat, ajan ilmauksia, adjektiivien vertailu, epä säännölliset vertailumuodot, will-futuuri, artikkelit, adverbit..

Otava: English for you, too!, book 3, kappaleet 1–4.

ena6, Työ ja opiskelu

Sisältö: ravintolassa syöminen, hedelmien ja vihannesten viljelyä Costa del Solilla, liikematkalla Intiassa, amerikkalainen auto.

Kielioppi:1. konditionaali ja ehtolause, mielipiteiden ilmaiseminen, perfekti, perfektin ja imperfektin väliset erot, itsenäiset omistusmuodot, pers.pronominien subjekti-, objekti- ja omistusmuodot.

Otava: English for you, too!, book 3, kappaleet 5–8.

ena7, Terveys ja hyvinvointi

Sisältö: tutustutaan eri puolilla Yhdysvaltoja asuviin amerikanenglantia puhuviin henkilöihin sekä heidän arkeensa ja juhlaansa., kaupunkimatkailua, tilaaminen ja syöminen ravintolassa.

Kielioppi: Aikamuotojen kertaus., itsenäisten ja adjektiivisten omistuspronominien kertaus, eri futuurirakenteiden kertaus, konjunktiot, adjektiivin vertailun kertaus, epäsuorat kysymykset, adverbien kertaus, pluskvamperfekti, adverbien vertailu ja adverbien paikka.

Otava: English for you, too!, book 4, kappaleet 1–4.

ena8, Kulttuuri ja kansainvälisyys

Sisältö: palvelutilanteita ostoskeskuksessa, britti- ja amerikanenglannin eroja, erilaisia matkailutilanteita, omista juurista kertominen ja siirtolaisuus, Suomesta kertominen ulkomaalaiselle, suomalaisten ja amerikkalaisten juhlapäivien kuvailua, erilaisia keskustelufraaseja, toivotuksia ja onnitteluja.

Kielioppi: Konditionaalin kertausta, relatiivipronomininit, indefiniittipronomininit, passiivin preesens.

Otava: English for you, too!, book 4, kappaleet 5–8.

ena12, Kielen rakenteet viestinnän selkärangana

Sisältö: monipuolista terveydenhoitoa ja ajanmukaista ravintotietoutta, nykyaikaisen kulutuksen opastusta, kansainvälisiä elokuvia ja televisio-ohjelmia, tärkeimpiä keksintöjä.

Kielioppi: Kurssilla pyritään kertaamaan perusasteen englannin kielen keskeisiä rakenneasioita ja tietyiltä osin

täydentämään niitä. Kestoimperfekti, kestoperfekti, kestopluskvamperfekti, my own, vaillinaiset apuverbit, passiivi, relatiivilauseet, menneen ajan konditionaali.

Otava: English for you, too, book 5, kappaleet 2, 3, 4 ja 6.

Arviointi: kaikkiin kursseihin kuuluu lisäksi kuullunymmärtämistehtäviä sekä suullisia pari- ja ryhmätehtäviä.

Loppukokeet ovat monimuotoisia. Loppukoe ja yleinen työskentelyaktiivisuus määrittävät kurssin lopullisen arvosanan.

7. 4 FYSIIKKA

fy1, Liike ja työ

Sisältö: SI-järjestelmä, perussuureet. Mittaaminen ja tiedonhankinta fysiikassa, taulukoiden ja graafisten esitysten käyttö. Liike, tasainen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit. Mekaniikan peruslait. Kappaleen massa ja paino, tiheys ja tiheyden vaikutukset. Vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä, kuten yksinkertaisissa koneissa. Voiman tekemä työ, kuten nostotyö, siirtotyö ja kitkatyö, työn ja energian välinen yhteys. Teho. Mekaaninen energia. Energian säilymlaki.

WSOY: Aine ja energia, fysiikan tietokirja sivut 8–18 ja 107–175.

fy2, Värihdysliike ja lämpö

Sisältö: erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen, havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suuret ja lait. Äänen ja valon merkitys ja sovellukset. Optisten laitteiden toimintaperiaatteita. Kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpö-ilmiöiden merkitys ja sovellukset. Energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona.

WSOY: Aine ja energia, fysiikan tietokirja sivut 19–105. Itsenäisestä suorituksesta sovitava opettajan kanssa.

fy3, Sähkö ja luonnon rakenteet

Sisältö: kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat. Tasavirtapiiri ja sen perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa. Sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähkön käyttö kotona. Luonnon rakenteet ja mittasuhteet. Rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa. Radioaktiivinen hajoaminen, fission ja fuusion, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen.

WSOY: Aine ja energia, fysiikan tietokirja sivut 177–287.

Fysiikan kurssien arvioinnista: arvosanaan vaikuttavat kurssikokeet, tuntityöskentely sekä mahdolliset tutkielmat tai esitelmät.

7. 5 HISTORIA

hi0, Suomi eilen ja tänään

Sisältö: Suomen esihistoria: Suomen asuttaminen, kivikausi, pronssikausi ja rautakausi

Historiallinen aika Suomessa: *keskiaika*: yhteys Ruotsiin, katolisen kirkon merkitys, *uusi aika*: Kustaa Vaasan vaikutus, suurvalta-aika, 1700-luku, *autonomian aika*: liitos Venäjään, kansalliset suurmiehet, taiteen kultakausi, venäläistämistoimet, eduskuntaudistus, *itsenäinen Suomi*: itsenäistymisprosessi, sisällissota, maailmansotien välinen Suomi, talvi- ja jatkosota, YYA-sopimus, kansainvälistyminen. Suomi tänään: tasavallan perusrakenne: eduskunta, valtioneuvosto ja presidentti, vaalit ja kunnallinen itsehallinto, verotus, koulutus, KELA ja ammattijärjestöt, jokamiehen oikeudet ja Suomen luonto.

WSOY: Suomi-opas

Arviointi: kurssi on koulukohtainen. ja arvioidaan tuntityöskentelyyn osallistumisen sekä tehtyjen tehtävien perusteella suoritusmerkinnällä S.

hi2, Wienin kongressista ensimmäiseen maailmansotaan

Sisältö: elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaaite, teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään, kaupungistuminen, säätö-yhteiskunnan mureneminen, Suomen venäläistämisen ja sen vastustus. Imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille, ensimmäinen maailmansota sekä syyt ja seuraukset, Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset, Suomen itsenäistyminen ja sisällissota.

WSOY: Aikalainen 7, sekä osasta 8 s. 6–27. sekä tuntimonisteet

hi3, Versailles´sta nykypäivään

Kurssia ei järjestetä lähiopetuksena tänä lukuvuonna. Itsenäisestä suorittamisesta on sovittava erikseen opinto-ohjaajan, rehtorin ja opettajan kanssa.

Sisältö: maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan, elämää demokratioissa ja diktatuureissa, toinen maailmansota sekä syyt ja seuraukset, Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen. Elinkeinorakenteen muutos Suomessa ja sen vaikutukset ihmisten elämään, suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen. Kylmä sota, maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat, länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön, tiedonvälityksen kehitys

WSOY: Aikalainen 8, sivusta 28 loppuun.

Historian kurssien 1–3 arvioinnista: kurssit arvioidaan mahdollisen välikokeen, opiskelija tuntityöskentelyyn osallistumisen, itsenäisesti suoritettujen tehtävien ja loppukokeen perusteella. Itsenäisessä suorituksessa kokeen lisäksi myös muut opettajan antamat tehtävät tulee olla tehtyinä.

7. 6 KEMIA

Perusopetuksen kemian kurssit voidaan suorittaa vapaassa järjestyksessä. Mikäli opintoihin sisällytetään ke0, se kannattaa käydä ennen toisia kursseja.

ke0, Johdatus kemian opiskeluun

Sisältö: Kurssilla opiskellaan kemian ja luonnontieteiden opiskelussa keskeisiä taitoja ja käsitteitä, mikä johdattelee luonnontieteiden ensimmäisille kursseille. Kurssilla harjoitellaan kokeellista työskentelyä, jota käytetään myös keskeisiin käsitteisiin tutustumiseen. Keskeisiä sisältöjä ovat mm. olomuodonmuutokset, aineen rakenne, keskeiset kemian merkinnät ja tärkeimmät suureet. Kurssi on suunnattu erityisesti peruskoulua aloittaville ja S2-opetuksessa oleville opiskelijoille.

Oppikirja ilmoitetaan kurssilla.

ke1, Ilma ja vesi

Sisältö: ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle. Vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys. Aineiden paloherkkyys, Palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä. Alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin avulla.

WSOY: Aine ja energia, kemian tietokirja sivut 7 – 94

ke2, Raaka-aineet ja tuotteet

Kurssia ke2 ei järjestetä tänä lukuvuonna lähiopetuskurssina. Kurssin itsenäisestä suorittamisesta on sovittava erikseen opettajan, opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa.

ke3, Elämän kemiaa

Sisältö: fotosynteesi ja palaminen, energialähteet. Orgaanisten yhdisteiden hapettumis- reaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö. Hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteet. Hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat ja niiden koostumus, merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina. Pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit.

WSOY: Aine ja energia, kemian tietokirja sivut 137 – 189 ja 251– 268

Kemian kurssien arvioinnista: Kurssiarvosanaan vaikuttavat kurssikokeet, tuntityöskentely sekä kurssin ohessa työstettävät kurssitehtävät.

7. 7 KUVATAIDE

ku1, Minä, kuva ja kulttuuri

Peruskoulun kuvataiteen kurssi on samansisältöinen lukion kurssin kanssa. Tarkempi kurssikuvaus löytyy lukion kurssien puolelta sivulla 43.

7. 8 MAANTIETO

ge1, Kotiplaneettamme Maa

Sisältö: kurssilla hankitaan perustiedot maapallosta, meidän kotiplaneetastamme. Tutustutaan mm. maapallon lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeisiin, tulivuoriin, pinnanmuotoja muokkaaviin voimiin ja ihmisen toimintaan. Harjoitellaan kartankäyttöä. Perehdytään maanosien luonnonympäristöihin ja kulttuureihin tunneilla ja oman kurssityön avulla.

WSOYPro: AVARA Maailma

ge2, Eurooppa

Sisältö: kurssi antaa perustiedot Euroopan luonnosta, asukkaista, kaupungeista, luonnonvaroista, maataloudesta, teollisuudesta, liikenteestä ja Euroopan unionista. Lisäksi käsitellään Euroopan osa-alueiden erikoispiirteitä ja yksittäisiä valtioitakin.

WSOY: Maapallo, Matkalle Eurooppaan

HUOM! Itsenäisesti suoritettava kurssi; sovi aikataulusta ja tehtävistä opettajan kanssa!

ge3, Suomi maailmassa

Sisältö: kurssilla tutustutaan Suomen luontoon ja ihmisen toimintaan maantieteen näkökulmasta. Aiheina ovat mm. ilmasto, kallioperä, jääkauden vaikutus maamme pinnanmuotoihin sekä metsät, suot ja vesistöt. Käydään läpi myös Suomen väestön ominaispiirteitä, vertaillaan kaupunkeja ja maaseutua sekä pohditaan elinkeinoja ja luonnonvaroja ja niiden käyttöä.

WSOY: Maapallo, Suuntana Suomi

HUOM! Itsenäisesti suoritettava kurssi; sovi aikataulusta ja tehtävistä opettajan kanssa!

Maantiedon kurssien arviointi: kurssin arvosanaan vaikuttaa kirjallinen loppukoe ja osallistuminen tuntityöskentelyyn, sekä mahdollinen kirjallinen kurssityö tai tuntiesitelmä. Itsenäisesti suoritettavien kurssien arvosana määräytyy tehtävien ja kokeen perusteella.

7. 9 MATEMATIIKKA

kurssien ma1–ma9 oppikirjakirja Tammi: KOLMIO, matematiikan tietokirja ja matematiikan harjoituksia 1–10.

ma01, Perusopetuksen matematiikkaan valmentava kurssi

Sisältö: kerrataan peruslaskutoimitukset ja harjoitellaan matematiikan esittämistä kirjoittamalla ja puhumalla. Tarvittava materiaali annetaan kurssin aikana. *Kurssin arvioinnista kerrotaan tarkemmin kurssin alussa.*

ma02, Perusopetuksen matematiikkaan valmentava kurssi

Sisältö: kerrataan geometrian peruskäsitteitä, kuvioita, mittasuhteita ja muotoja. Harjoitellaan geometristen kuvioiden piirtämistä. Tarvittava materiaali annetaan kurssin aikana.

Kurssin arvioinnista kerrotaan tarkemmin kurssin alussa.

ma1, Luvut ja laskutoimitukset I

Sisältö:kokonaislukujen ja murtolukujen peruslaskutoimitukset ja laskujärjestys.

ma2, Luvut ja laskutoimitukset II

Sisältö: potenssimerkintä, potenssilausekkeiden sieventäminen ja nelijuuri.

ma3, Lausekkeet ja yhtälöt

Sisältö: polynomin laskutoimitukset ja ongelmanratkaisua eri menetelmillä.

ma4, Yhtälöt ja lukujonot

Sisältö: yhtälön ratkaiseminen, suhde ja verranto, suoraan ja kääntäen verrannollisuus.

ma5, Geometria

Sisältö: tasokuviot, piiri, pinta-ala ja mittayksikkömuunnokset.

ma6, Prosenttilaskut, todennäköisyys ja tilastot

Sisältö: prosenttilaskut, keskilukuja ja diagrammeja, todennäköisyyslaskennan perusteita.

ma7, Funktiot

Sisältö: mm. funktion käsite, koordinaatisto, funktion kuvaaja ja lineaarinen funktio.

ma8, Geometria ja trigonometria

Sisältö: geometrista konstruointia, Pythagoraan lause, trigonometriaa ja kappaleet.

ma9, Lausekkeita ja yhtälöitä

Sisältö: mm. polynomin yhteen-, vähennys- ja kertolaskun kertaus, binomikaavat, polynomien jakolasku, rationaalilausekkeen sieventäminen ja yhtälöitä ja yhtälöpareja.

Matematiikan kurssien arvioinnista:

kurssien 1–9 lopussa on koe. Kurssiarvosanaan vaikuttavat loppukoe ja osallistuminen tuntityöskentelyyn.

7. 10 MUSIIKKI

mu1, Musiikki ja minä

Peruskoulun musiikin kurssi vastaa sisällöltään lukion musiikin 1. kurssia. Kurssikuvaus lukion kurssien joukossa sivulla 47-48.

7. 11 OPINTO-OHJAUS

op1, Opinto-ohjaus

Kurssi suositellaan opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi.

Sisältö: peruskouluopintojen rakenne, opintosuunnitelman laatiminen, Suomen koulutusjärjestelmä, koulutusalat ja ammatit, jatko-opintomahdollisuudet (nuoriso-, aikuis-, ja työvoimakoulutus, oppisopimus) ja urasuunnittelu, työhön liittyvien arvojen ja asenteiden tutkiminen, omien tavoitteiden, vahvuuksien ja osaamis-/kiinnostusalueiden kartoitus.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen ja arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Kurssi suoritetaan osallistumalla ryhmäohjaustunneille ja henkilökohtaiseen ohjaukseen.

op2, Tutorkurssi

Sisältö: kurssilla pohditaan tutoroinnin merkitystä ja tutorin roolia sekä käsitellään seuraavia vertaisohjauksessa tarvittavia tietoja ja taitoja: koulun opiskelua tukevat materiaalit ja palvelut, opiskeluun liittyvät käytännöt, koulun tavat ja päivittäiset rutiinit, opinto-oppaan ja kurssitarjottimien käyttö opintosuunnitelmaa laadittaessa, opintosuunnitelman merkitys, koulun sisäiseen tiedottamiseen perehtyminen mm. opit, jaksotiedotteet, verkkosivut, ilmoitustaulut, info-TV.

Kurssi suoritetaan osallistumalla aktiivisesti tutoritoimintaan. Kurssiin sisältyy tapaamisia (1 krt per jakso, 6 krt per vuosi) tutorohjaajien kanssa ja perehdyttämiskoulutus, joka toteutetaan lukuvuoden alussa. Tutoriksi haluava opiskelija tekee opinto-ohjaajalle vapaamuotoisen hakemuksen, jossa kuvataan tutoriksi hakeutumisen syyt, ajatuksia tutoritoiminnasta ja kokemusta vastaavanlaisista tehtävistä. Hakemuksessa opiskelija voi mainita myös harrastuksistaan ja työkokemuksestaan.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen ja arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Lisäksi tutor saa halutessaan erillisen kurssitodistuksen.

op3, Läksytuki

Läksytuki on tarkoitettu kaikille opiskelijoille, jotka haluavat tehdä kotitehtäviä ja valmistautua kokeisiin yhdessä erityisopettajan kanssa. Läksytukea saa kaksi kertaa viikossa.

Sisältö: kotitehtävät ja kokeisiin valmistautuminen

Arviointi: olemalla läsnä säännöllisesti saa suoritusmerkinnän S.

7.12 RUOTSI, B1-kieli

rub1, Perhe ja lähiympäristö

Aihepiirit: esittäytyminen ja tervehdykset, tutustuminen ja itsestä kertominen.

Rakenteet: Lukusanat, persoonapronominit, den ja det, genetiivi, substantiivien määräysmuodot, prepositiot, kieltolause, kysymyssanalla alkavat kysymyslauseet

Otava: Lycka till, kappaleet 1,2,3,4

rub2, Sosiaaliset verkostot

Aihepiirit: harrastuksista kertominen, säästä puhuminen, retken suunnitteleminen, kiittäminen

Rakenteet: kysymyslauseet, verbin infinitiivi ja preesens, apuverbit, lyhyet vastaukset, imperatiivi, persoonapronominien objektimuodot

Otava: Lycka till, kappaleet 5,6,7,8

rub3, Asioiminen ja palveluiden käyttö

Aihepiirit: asioiden ja esineiden kuvaaminen, ostosten tekeminen, iltapuuhiista kertominen

Rakenteet: substantiivien taiputusluokat, substantiivin ja adjektiivin yhteistäivutus, päälauseen sanajärjestys

Otava: Lycka till, kappaleet 9,10,11,12

rub4, Erilaisia elinympäristöjä

Aihepiirit: arkipäiväiset tilanteet, matkan suunnittelu, tapaamisesta sopiminen

Rakenteet: Järjestysluvat, genetiivi ja omistuspronomininit, substantiivin ja adjektiivin yhteistäivutus, kurssien rub1-3 rakenteiden kertausta

Otava: Hålligång 1, kappaleet 1,2,3

rub5, Vapaa-aika ja harrastukset

Aihepiirit: ravintolassa ja hotellissa asioiminen, tien neuvominen, kuulumisista ja säästä kertominen

Rakenteet: verbien aikamuodot, refleksiiverbit, adjektiivien vertailu, adjektiivin ja substantiivin taiputus eri pronominien jälkeen, man ja det -rakenne, päälauseen sanajärjestys, adverbti

Otava: Hålligång 1, kappaleet 4,5,6

rub6, Työ ja opiskelu

Aihepiirit: viestien kirjoittaminen, asuinympäristö ja asuminen, suvusta kertominen, ostosten tekeminen, mielipiteiden ilmaiseminen

Rakenteet: adjektiivin ja substantiivin yhteistäivutus, konditionaali, partiisiipin preesens, verbien aikamuotojen kertaus

Otava: Hålligång 2, kappaleet 1,2,3,4

rub7 Työ, terveys ja hyvinvointi

Aihepiirit: puhelinkeskustelu, IT-sanastoa, työpaikkailmoitus ja työnhaku, terveet elämäntavat

Rakenteet: infinitiivi att-sanan kanssa ja ilman, s-passiivi, ajanilmauksia

Otava: Hälligång 2, kappaleet 5,6,7,8

rub8, Kulttuuri ja kansainvälisyys

Aihepiirit: käsitellään suomenruotsalaista ja muiden Pohjoismaiden kulttuureja, elämäntapoja ja ihmisiä lehtiartikkeleiden ja muiden oheistekstien avulla.

Rakenteet: rakenteiden kertausta. Varmistetaan lauseen perusrakenteen monipuolista hallintaa sekä suullisessa että kirjallisessa ilmaisussa.

Ruotsin kurssien arviointi: jokaisen kurssin lopussa on kurssikoe. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kurssikoe ja osallistuminen tuntityöskentelyyn.

7. 13 TERVEYSTIETO

te1, Terveysten abc

Sisältö: kurssin tavoitteena on pohtia elämäntapojen merkitystä omaan terveyteen, käydä läpi terveyteen liittyviä perusasioita ja kannustaa ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista.

Kurssilla puhutaan mm. unesta, liikunnasta, ravitsemuksesta, päihteistä, ja seksuaaliterveydestä.

Ei kirjaa, kurssimateriaali jaetaan tunneilla.

Tätä kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

Arviointi: kurssin arvosanaan vaikuttaa kurssikansio ja osallistuminen tuntityöskentelyyn.

7. 14 TIETOTEKNIikka

Tietotekniikan valinnaisia kursseja on 12 kappaletta.

Kurssiselosteet löytyvät lukion kurssien puolelta sivulta 54. Peruskoulun ja lukion kurssit ovat arvosteluineen samansisältöiset.

7. 15 USKONTO

ue1, Kirkko ja suomalainen katsomusperinne

Sisältö: keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä. Kristinuskon vaiheet Suomessa.

Kirkkorakennus, sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään, Kristillinen usko sekä sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, Yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muut kristilliset kirkot ja yhteisöt, muut uskonnot ja uskonnottomuus.

WSOY: Majakka, Kirkot sekä tunnilla jaettava materiaali

Uskonnon kurssin arviointi: kurssin arvosana muodostuu loppukokeen ja mahdollisen välikokeen perusteella sekä aktiivisen osallistumisen myötä syntyvän jatkuvan näytön perusteella.

7. 16 YHTEISKUNTAOPPI

yh1, Yhteiskuntatiedon perusteet

Sisältö: yksilö yhteisön, perheen, kunnan, valtion ja Euroopan unionin jäsenenä, hyvinvointiyhteiskunta ja sen ulottuvuudet, tasa-arvo ja kestävä kehitys. Päätöksentekoon vaikuttaminen, demokratia ja sen ulottuvuudet, media.

WSOY: Aikalainen 9, sivut 6–61 sekä 140–195 sekä tuntimonisteet

yh2, Taloustiedon perusteet

Sisältö: taloudenpito: yksityinen talous, työnteko ja yrittäjyys, kansantalous: yksilö ja kotitaloudet kuluttajana ja talouden toimijana, ulkomaankauppa ja globaalitalouden merkitys, talouspolitiikka: suhdannevaihtelut, työttömyys, inflaatio ja niiden vaikutukset yksityistalouteen, julkinen talous: valtion ja kuntien rooli, verotus. WSOY: Aikalainen 9, sivut 64–139 sekä tuntimonisteet

Kurssien 1–2 arviointi: kurssi arvioidaan mahdollisen välikokeen, opiskelijan tuntityöskentelyyn osallistumisen, tehtyjen tehtävien ja loppukokeen perusteella.

7. 17 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Perusopetuksen oppimäärässä pakollisia kursseja ovat kurssit äi1 – äi4. Kurssi äi7 on koulukohtainen äidinkielen lisäkurssi.

Arviointi: äidinkielen kurssien 1–4 arvosana annetaan tuntiaktiivisuuden, oppitunnilla tehtyjen tehtävien ja loppukokeen perusteella.

äi1, Äidinkielen ja kirjallisuuden perusteita

Sisältö: Luetaan lyhyitä kaunokirjallisia tekstejä. Harjoitellaan oman tekstin rakentamista. Opiskellaan sanaluokat, perussijamuodot, ison ja pienen alkukirjaimen käyttö sekä yhdyssanat ym. Tutustutaan puhe- ja kirjakielen eroihin sekä harjoitellaan erilaisia puhetilanteita.

SanomaPro, Tekstitaituri 7

äi2, Tekstien rakenteita ja merkityksiä

Sisältö: Tutustutaan mediassa esiintyviin tekstilajeihin ja harjoitellaan kaunokirjallisuuden lajien tunnistamista. Opiskellaan verbin aikamuodot ja tapaluokat. Suunnitellaan ja työstetään omia tekstejä. Harjoitellaan mielipiteen ilmaus sekä suullisesti että kirjallisesti.

SanomaPro, Tekstitaituri 7-8

äi3, Tekstien erittelyä ja tulkintaa

Sisältö: Harjoitellaan keskeisen sisällön löytämistä teksteistä esim. referoinnin avulla. Tutustutaan tarkemmin kaunokirjallisuuden lajityyppisiin ja harjoitellaan tekstien analysointia. Opiskellaan lauseenjäsenet sekä pää- ja sivulause. Keskustellaan televisiosarjoista, teatterista ja elokuvista. Kirjoitetaan arvostelu.

SanomaPro, Tekstitaituri 7-8

äi4, Suomen kielen ja kirjallisuuden ominaispiirteitä

Sisältö: Tutustutaan suomen kielen ja suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Tehdään oikeakielisyysharjoituksia ja opetellaan huoltamaan omaa tekstiä. Harjoitellaan tiedonhakua ja kirjoittamista aineiston pohjalta.

SanomaPro, Tekstitaituri 9

äi7, Minun portfolioni

Sisältö: Kurssilla opiskelija laatii portfolion, jota voi hyödyntää myöhemmin jatko-opinnoissaan ja työelämässä. Portfolioon laaditaan erilaisia tekstejä, kuten ansioluettelo eli cv, työhakemuksen malli ja muita erilaisia kirjoitelmia. Kirjoitustehtävien kautta harjoitellaan omien tekstien työstämistä ja muokkaamista sekä itsearviointia.

Arviointi: Kurssi äi7 arvioidaan portfoliotehtävien kautta eikä kurssilla ole erillistä loppukoetta. Arvosana voidaan opiskelijan valinnan mukaisesti antaa joko numeerisesti asteikolla 4 – 10 tai vaihtoehtoisesti suoritusmerkinnällä (S).

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS: SUOMI TOISENA KIELENÄ

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta **suomi toisena kielenä** -oppimäärän mukaan. **Kursseille otetaan ensisijaisesti tutkintotavoitteisia opiskelijoita kielitestien kautta.**

Oppimateriaali ilmoitetaan kurssien alussa.

Arviointi: s2-kurssien arvosana annetaan tuntiaktiivisuuden, tehtyjen tehtävien ja loppukokeen perusteella.

Koulukohtaisia suomen kielen lisäkursseja ovat s2tyk1 – s2tyk8 sekä kurssit s26 ja s27. S2tyk-kurssit on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat tukea suomen kielen opiskeluunsa ennen perusopetuksen kursseille siirtymistään tai niiden aikana. Kurssit on mahdollista suorittaa vapaassa järjestyksessä, mutta suositeltavaa on aloittaa s2tyk-kursseista ja vasta niiden jälkeen suorittaa muut perusopetuksen kurssit. **Perusopetuksen oppimäärässä pakollisia kursseja ovat kurssit s21 – s24.**

S2tyk-kurssit

s2tyk1, Opin sanastoa!

Sisältö: Kurssilla kerrataan arki kielen sanastoa, esim. perusfraaseja, numeroita ja ajan ilmaisuja sekä tavallisimpia verbejä. Opiskelija harjoittelee kertomaan tutuista arkipäivän asioista. Hän vahvistaa suomen kielen ääntämistään ja harjoittelee äänneiden laadun ja keston kuulemista ja hahmottamista esim. sanelutehtävien avulla. Sanastoa lisätään myös lukemalla lyhyitä tekstejä.

s2tyk2, Mitä sanot?

Sisältö: Kurssilla tehdään paljon erilaisia puheharjoituksia. Opiskelija harjoittelee kysymyksiä tekemistä ja vastaamista sekä tutustuu tavallisimpien sanojen rektioihin. Harjoitellaan paikan ja suunnan ilmaisuja sekä kotiin, kouluun ja työelämään liittyvää sanastoa. Opiskelija tutustuu tavallisimpiin puhekielen ilmauksiin.

s2tyk3, Nyt lukemaan!

Sisältö: Kurssilla luetaan paljon erilaisia lyhyitä tekstejä. Opiskelija vahvistaa sekä mekaanista että ymmärtävää lukutaitoaan mm. erilaisten tekstitehtävien avulla. Tutustutaan terveyteen, hyvinvointiin, luontoon ja matkailuun liittyvään sanastoon. Nominativutukseen tutustutaan mallien kautta. Harjoitellaan sanakirjan käyttöä (mm. aakkostamista).

s2tyk4, Sano se kirjoittamalla!

Sisältö: Kurssilla vahvistetaan omaa kirjallista tuottamista. Harjoitellaan kirjoittamaan lyhyitä lauseita ja erilaisia viestejä sekä ilmaisemaan omia ajatuksia ja mielipiteitä kirjoittamalla. Kerrataan tavallisimmat adjektiivit ja kirjoitetaan pieniä kuvauksia. Tutustutaan keskeisimpiin oikeakielisyyssäätöihin.

s2tyk5, Puhumaan!

Sisältö: Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutustaitoja ja opetellaan selviytymään tavallisissa arkipäivän tilanteissa, esim. tutustutaan jokapäiväisiin asioimistilanteisiin. Kerrataan arkipäivän keskustelusanastoa ja erilaisia sanontoja. Opiskelija harjaantuu ilmaisemaan mielipiteensä ja kertomaan tunnetiloistaan. Harjoitellaan oikeaa ääntämistä ja puheen sujuvaa tuottamista sekä kuuntelemista. Tutustutaan tavallisimpiin puhekielisiin ilmauksiin.

s2tyk6, Kielen rakenteet

Sisältö: Kurssilla vahvistetaan sanaston ja perusrakenteiden hallintaa. Erityisesti keskitytään kertaamaan verbiopin perusteita. Opiskelija vahvistaa verbien tempusten hallintaa ja harjaantuu kertomaan menneisyydessä tapahtuneista asioista. Lisäksi kerrataan suomen kielen nimitystyyppäjä ja tavallisimpien sanojen rektioita.

s2tyk7, Kirjoittamisen kurssi

Sisältö: Kurssilla harjoitellaan sujuvaa ja selkeää kirjoittamista. Kirjoitetaan lyhyitä viestejä ja erilaisia pieniä tekstejä. Opetellaan korjaamaan ja parantamaan omaa tekstiä. Kartutetaan sanavarastoa, oikeakielisyyssääntöjä.

s2tyk8, Luetaan!

Sisältö: Kurssilla luetaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan myös erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Harjoitellaan tekstin sisältöä koskeviin kysymyksiin vastaamista. Totutaudutaan käyttämään sanakirjaa opiskelun tukena. Kartutetaan sanastoa. Kurssilla tutustutaan kirjaston käyttöön.

Perusopetuksen kurssit

s21, Suomen kielen perusteiden varmentaminen

Sisältö: Kerrataan suomen kielen perusrakenteita ja perussanastoa ja parannetaan niiden hallintaa. Opiskelija harjaantuu muissakin oppiaineissa tarvittaviin ymmärtämistä edistäviin luku- ja ymmärtämisstrategioihin. Harjoitellaan tavallisen arkipäivän puhetilanteita sekä jokapäiväiseen elämään liittyvien tekstien kirjoittamista.

s22, Luonto ja vapaa-aika, tekniikka ja ympäristö

Sisältö: Opiskelija syventää suomen kielen nominirakenteiden hallintaa ja harjoittelee vertailumuotojen käyttöä. Hän oppii keskustelemaan luonnosta, matkailusta, kulutuksesta ja vapaa-ajan vietosta sekä lukemaan ja kirjoittamaan tekstejä näistä aiheista. Tutustutaan myös arkielämään liittyviin ohjeisiin, esim. arkitekniikkaan.

s23, Suomen työelämän ja julkisen elämän käytänteitä

Sisältö: Harjoitellaan työelämässä ja esim. virastoissa tarvittavaa suomen kielen taitoa. Tutustutaan mainontaan. Luetaan asumiseen, työelämään ja julkisiin palveluihin liittyviä tekstejä. Laajennetaan verbiopin hallintaa harjoittelemalla eri aikamuotojen, modusten ja passiivin käyttöä.

s24, Suomalainen kulttuuri ja yhteiskuntaelämä

Sisältö: Tutustutaan kirjallisuuteen ja harjoitellaan kaunokirjallisen analyysin alkeita. Opetellaan seuraamaan yhteiskunnallisia tapahtumia ja keskustelemaan niistä. Tutustutaan suomalaisiin juhlaperinteisiin ja suomalaiseen kuvataiteeseen, musiikkiin, urheiluun tms. Suunnitellaan ja työstetään omia tekstejä. Syvennetään verbiopin hallintaa tutustumalla vaativahkoihin rakenteisiin, esim. lauseenvastikkeisiin.

s25, Kielen taitoa ja taidetta

Sisältö: Opetellaan korjaamaan ja parantamaan omia tekstejä esim. kielioppaiden ja sanakirjojen avulla. Opiskellaan välimerkkien käyttöä. Harjoitellaan esiintymistä ja vuorovaikutusta sekä tutustutaan puhekielen piirteisiin. Tutustutaan kaunokirjallisen analyysin perusteisiin.

s26, Sujuvasti jatkoon

Sisältö: Kurssilla opiskelija saa tukea muiden aineiden opiskeluun ja omaksuu jatko-opinnoissa tarvittavia opiskelustrategioita. Kurssilla harjoitellaan keskeisten asioiden ymmärtämistä teksteistä ja oman tekstin suunnittelua ja muokkausta. Laaditaan työhakemus, cv ja harjoitellaan työhaastatteluun valmistautumista. Tutustutaan ammatillisten opintojen ja lukion kielitaitovaatimuksiin.

s27, Minun portfolioni

Sisältö: Kurssilla opiskelija laatii portfolion, jota voi hyödyntää myöhemmin jatko-opinnoissaan ja työelämässä. Portfolioon laaditaan erilaisia tekstejä, kuten ansioluettelo eli cv, työhakemuksen malli ja muita erilaisia kirjoitelmia. Kirjoitustehtävien kautta harjoitellaan omien tekstien työstämistä ja muokkaamista sekä itsearviointia.

Arviointi: Kurssi s27 arvioidaan portfoliotehtävien kautta eikä kurssilla ole erillistä loppukoetta. Arvosana voidaan opiskelijan valinnan mukaisesti antaa joko numeerisesti asteikolla 4 – 10 tai vaihtoehtoisesti suoritusmerkinnällä (S).

8. LUKION KURSSIT lukuvuonna 2012–2013

Oppiaineen syventävät kurssit ovat *kursiivilla*.

8.1 BIOLOGIA

Lukion oppimäärään kuuluu kaksi pakollista kurssia. Lisäksi tarjolla on kolme syventävää kurssia. Jos aiot kirjoittaa biologian ylioppilastutkintokokeessa, kannattaa valita kaikki tai ainakin mahdollisimman monta kurssia sekä verkko-opetuksena toteutettava kertauskurssi.

BI1, Eliömaailma

Sisältö: ”Kolmen E-kirjaimen kurssi”: Elämän monimuotoisuus, Evoluutio ja Ekologia. Mm. seuraavia kysymyksiä pohditaan: Mitä elämä on? Millaisia olioita elää kanssamme tällä planeetalla, ja kuinka biologit niitä tutkivat ja luokittelevat? Miten uusia lajeja syntyy, miten lajit muuttuvat ja miksi ne kuolevat sukupuuttoon? Mitä tiedämme elämän synnystä ja miten evoluution tapahtumia voidaan tutkia? Miten ekosysteemit toimivat ja millaisia vuorovaikutussuhteita lajien välille on kehittynyt?

WSOY: BIOS 1, Eliömaailma. Uudistettu painos (2008), myös vanhempi käy

BI2, Solu ja perinnöllisyys

Sisältö: biologiaa ”pienessä mittakaavassa”. Kurssin aluksi tutustutaan soluihin ja solutason ilmiöihin (mm. fotosynteesi eli yhteyttäminen ja soluhengitys), joihin elämä tuntemassamme muodossa perustuu. Kurssin toinen kokonaisuus vie kromosomien, geenien ja proteiinien maailmaan. Ratkotaan erilaisia perinnöllisyystehtäviä: Miten veriryhmä periytyy vanhemmilta lapsille? Miksi miehet ovat paljon useammin värisokeita kuin naiset? Miten on mahdollista, että kaksi mustaa marsua saa valkoturkkisen poikasen? Syvennetään myös BI1-kurssin tietoja pohtimalla evoluutiota perinnöllisyystieteen näkökulmasta.

WSOY: BIOS 2, Solu ja perinnöllisyys. Uudistettu painos (2008), myös vanhempi käy

BI3, Ympäristöekologia

Sisältö: kurssi tarkastelee ihmisen vaikutuksia ekosysteemeihin – sopii siis kaikille omasta lähiympäristöstä ja/tai maailmanlaajuisista ekologisista kysymyksistä kiinnostuneille. Teemoja ovat mm. elämän monimuotoisuuden säilyttäminen, ilmastonmuutos, kaupunkiekologia, Itämeren rehevöityminen ja ekologisesti kestävä tulevaisuuden visioiminen. Ongelmat ovat suuria, mutta kurssilla käydään läpi myös sitä, kuinka asioihin pyritään löytämään ratkaisuja niin ruohonjuuritasolla kuin kansainvälisen yhteistyön avulla. Paljon esimerkkitarinoita eri puolilta maailmaa. Kurssiin kuuluu myös pieni oma tutkimustyö. **HUOM! Tämä kurssi kannattaa valita vasta kun BI1 on tehty.**

WSOY: BIOS 3, Ympäristöekologia

BI4, Ihmisen biologia

Sisältö: miten elimistö toimii? Kuinka kehomme ”on pantu kokoon”? Miten uusi ihmisyksilö kehittyy? Mikä on ympäristön ja perimän merkitys yksilön elämänkaaren toteutumisessa? Kurssi sopii kaikille jotka haluavat ymmärtää paremmin oman kehon toimintaa. Erityisen suosittelava kurssi on niille, jotka aikovat kirjoittaa ylioppilaskokeessa terveystiedon.

WSOY: BIOS 4, Ihmisen biologia

BI5, Bioteknologia

Sisältö: biotekniikka on modernia biologiaa, jossa käytetään hyväksi eläviä soluja tai niistä saatavia entsyymejä esim. elintarvikkeiden tai lääkkeiden valmistuksessa tai vaikkapa pilaantuneen ympäristön puhdistuksessa. Kurssilla puhutaan myös mm. bakteereista ja viruksista, kasvien jalostuksesta, geenien siirroista, perinnöllisten sairauksien tunnistamisesta sekä geenitekniiikan lupauksista ja uhkakuvista. **Huom ! Kurssille osallistuminen edellyttää BI 2 –kurssin asioiden hallintaa.**

WSOY: BIOS 5, Bioteknologia

BI6 Biologian harjoituskurssi

Sisältö: verkko-opetuksena toteutettava koulukohtainen kurssi on tarkoitettu ylioppilaskokeeseen valmistautujan avuksi. Kurssilla käydään läpi ylioppilastutkintokokeeseen liittyviä käytännön asioita ja

opiskelutekniikkaa. Harjoitellaan vastaamaan eri tyyppisiin yo-kokeen tehtäviin sekä kerrataan kurssien BI1–5 keskeisiä sisältöjä.

Kurssin sisältö ja tehtävät ovat OPIT- verkkoympäristössä toisesta jaksosta alkaen.

www.tyk.opit.fi>opintokokonaisuudet>BI6. Testaa koneesi sopivuus verkkoympäristöön opit- etusivun testitoiminnon avulla. Opiskelun tueksi sopii hyvin myös kirja WSOY: BIOS 6, Kertaus/ tai muu kertauskirja.

Biologian kurssien arviointi:

kurssien arvosanaan vaikuttaa kirjallinen loppukoe, erikseen sovittavien kurssitehtävien suorittaminen ja tuntityöskentely. Verkkokurssin arvioinnista (suoritusmerkintä) tarkemmat tiedot kurssin oppimateriaalissa.

8. 2 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämäncatsomustiedossa on yksi pakollinen kurssi ja neljä valtakunnallista syventävää kurssia. Elämäncatsomustiedon ylioppilastutkintokoe perustuu näihin kaikkiin kursseihin.

ET1, Hyvä elämä

Sisältö: peruskäsitteet: elämäncatsomus ja elämäncatsomustieto, hyvä elämä, minus ja identiteetti; ihmisen olemusta ja perustarpeita selvittävät mallit sekä maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja; hyveitä ja paheita koskevia käsityksiä sekä niiden suhde elämäntapoihin ja tottumuksiin; vapaa tahto ja valinnat: optimisimi, pessimisimi ja realismi; elämäncatsomuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys.

Ei oppikirjaa, oppimateriaali ilmoitetaan tunnilla.

ET2, Maailmankuva

Sisältö: maailmankuvan, maailmancatsomuksen ja elämäncatsomuksen käsitteet; maailmankuvan muodostuminen ja maailmankuvien erot; maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkipäriäinen arviointi; maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana; tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti; länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat.

TAMMI: Dialogi tiedosta ja maailmankuvista

ET5, Maailman selittäminen katsomusperinteissä

Sisältö: maailmankuva ymmärryksen perustana; maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt; uskonnon ja uskonnollisuuden olemus; maailman suuret uskonnot ja sekulaarin humanismin perinne, ateisimi, agnostisimi ja uskontokritiikki; länsimaiden katsomukselliset perusvirtaukset. Kurssi on yhteinen UE4 kanssa ja sitä suositellaan erityisesti ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville.

WSOY: Maailmanuskonnot, Silta 4

Elämäncatsomustiedon kurssien 1-5 arviointi: kurssien arvosana muodostuu loppukokeen tai koetta korvaavan itsenäisen työn perusteella sekä aktiivisen osallistumisen myötä syntyvän jatkuvan näytön perusteella. Kurssien itsenäisestä suorittamisesta sovitaan erikseen opettajan kanssa.

ET7, Maailmancatsomuksen etiikka

Sisältö: etiikka, ihmisoikeudet, yksilö, yhteisöllisyys, kulttuurit ja ihmisten välinen vuorovaikutus; yhteisö ja kulttuuriperintö hyvän elämän lähtökohdanna ja mittana; oikeudenmukaisuuden ja ihmisoikeuksien toteutuminen monikulttuurisessa maailmassa; kulttuurien vuorovaikutus sekä rasismin ja suvaitsevaisuuden historia ja nykytilanne; oikeudenmukaisen yhteiskunnan malleja sekä vallan käsite ja vallan muodot.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen, eikä sen suorittaminen edellytä muiden

elämäncatsomustiedon kurssien suorittamista. Arviointi perustuu erillisiiin kurssitöihin ja / tai loppukokeeseen sekä aktiiviseen osallistumiseen. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä (S) tai opiskelijan niin halutessa numeroarvosanalla 4-10.

8. 3 ENGLANTI, A1-kieli

A1 –kielen oppimäärä sisältää kuusi pakollista ja kaksi syventävää kurssia.

ENAO, Perusasioiden kertauskurssi

Sisältö: perusasioiden kertauskurssi, jota suositellaan lukioon siirtyville.

Tekstit: Kirjan 3–4 tekstiä perusteellisesti, valikoiden niihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: kerrataan aktiivin aikamuodot (yleis- ja kestopreesens, yleis- ja kestoimperfekti, yleis- ja kestoperfekti, yleis- ja kestopluskvamperfekti, I futuuri, be going to do -rakenne), kysymyssanat ja -lauseet, artikkelit (a, an, -, the), yksikkö ja monikko, peruspronimit.

Kuuntelu: kirjan kuuntelutehtäviä.

Kirjallinen ilmaisu: opettajalle palautettava vapaaehtoinen kirjoitustehtävä jostain kirjan aiheesta.

Otava: Take off!

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe, mahdollinen luetunymmärtäminen.

ENAA1, Minä ja muut

Sisältö: käsitellään kirjassa olevia perustekstejä ja valikoiden niihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: aktiivin aikamuodot (yleis- ja kestopreesens, yleis- ja kestoimperfekti, yleis- ja kestoperfekti, yleis- ja kestopluskvamperfekti, I futuuri, futuuria korvaavia rakenteita; I ja II konditionaali; ehtovirkheet I, II ja III), suorat kysymyslauseet, DO-apuverbin käyttö, liitekysymykset, sanajärjestys, persoona- ja refleksiivipronimit

Kuuntelu: kirjan kuuntelutehtäviä ja / tai valikoiden muita kurssin aihepiireihin soveltuvia kuunteluita.

Kirjallinen ilmaisu: opettajalle palautettava vapaaehtoinen henkilökuvaus, epävirallinen kirje tai lyhyehkö kirjallinen viesti.

Otava: Open Road 1

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista, luetunymmärtäminen sekä mahdollinen kuuntelukoe.

ENAA2, Viestintä ja vapaa-aika

Sisältö: käsitellään kirjassa olevia perustekstejä ja valikoiden teksteihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: yksikkö ja monikko, artikkelit (a, an, -, the) ja artikkelin käyttö, omistamisen ilmaiseminen (genetiivi ja erilaiset prepositioilmaisut), muodolliset subjektit IT ja THERE, demonstratiivipronimit, passiivi ja passiivia korvaavat ilmaukset, sanajärjestys.

Kuuntelu: kirjan kuuntelutehtäviä ja / tai valikoiden muita kurssin aihepiireihin soveltuvia kuunteluita.

Kirjallinen ilmaisu: Opettajalle palautettava kirjallinen työ yhdessä kirjassa annetuista aiheista (Topics for written tasks).

Otava: Open Road 2

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista, luetun- ja kuullunymmärtäminen.

ENAA3, Opiskelu ja työ

Sisältö: käsitellään kirjassa olevia perustekstejä ja valikoiden teksteihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: adjektiivit ja adverbit sekä niiden vertailu, relatiivipronimit ja -lauseet, vailinaiset apuverbit.

Kuuntelu: kirjan kuuntelutehtäviä ja / tai valikoiden muita kurssiin sopivia kuunteluita (esim. lyhyen englannin ylioppilaskuunteluita)

Kirjallinen ilmaisu: letter of application (virallinen työpaikkahakemus) tai joku muu virallinen kirje sekä ansioluettelo (CV = Curriculum Vitae).

Otava: Open Road 3

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe kurssilla käsitellyistä asioista sekä luetun- ja kuullunymmärtäminen.

ENA4, Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Sisältö: käsitellään kirjassa olevia perustekstejä ja valikoiden teksteihin liittyviä kirjallisia ja suullisia tehtäviä.

Kielioppi: konjunktioita ja lauseiden linkkisanat, infinitiivi, ING-muoto ja that-lause, epäsuora kerronta.

Kuuntelu: lyhyen ja keskipitkän englannin ylioppilaskuunteluita ja muita kurssin sisältöön sopivia kuunteluita.

Kirjallinen ilmaisu: laajahko kirjallinen essee yhdestä kirjassa annetuista aiheista (Topics for written tasks).

Otava: Open Road 4

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe kurssilla käsitellyistä asioista, luetun- ja kuullunymmärtäminen sekä kirjoitelma.

ENA5, Kulttuuri

Sisältö: käsitellään lähinnä kirjassa olevia perustekstejä ja valikoiden teksteihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: artikkeli (a, an, -, the), artikkelin käyttö erityisesti erisnimien yhteydessä, artikkelin paikka, maantieteelliset nimet, substantiivit (yksikkö ja monikko), genetiivi ja välimerkit.

Kuuntelu: pitkän ja / tai keskipitkän englannin ylioppilaskuunteluita sekä muita kurssiin sisältöön sopivia kuunteluita.

Kirjallinen ilmaisu: kaksi laajahkoa kirjallista esseetä jostain kulttuuriaiheesta, esim. kaunokirjallisesta teoksesta tai esittävästä taiteesta.

Otava: Open Road 5

Arviointi: loppukoe, jossa on rakenne- ja sanastokoe kurssilla käsitellyistä asioista, luetun- ja kuullunymmärtäminen, kirjoitelma.

ENA6, Tiede, talous ja tekniikka

Sisältö: käsitellään kurssin perustekstejä ja tehdään valikoiden harjoituksia.

Kielioppi: lukusanat, prepositiot ajan ja paikan ilmauksissa, lauseenvastikkeet, indefiniittipronominit ja paljoussanat.

Kuuntelu: A- ja B-kielen yo-kuuntelutehtäviä (monivalinta/avovastaus).

Kirjallinen ilmaisu: essee yhdestä kirjassa annetuista aiheista (Topics for written tasks) ja portfolio (jossa vähintään kolme alatehtävää).

Otava: Open Road 6 ja kielioppi Grammar Rules!

Arviointi: loppukoe: LC monivalinta/avovastaus, RC, rakenne kurssin kieliopista ja sanastosta, kirjoitelma (150 – 250 sanaa).

ENA7, Luonto ja kestävä kehitys

Sisältö: valikoiden Open Road 7 –kirjan tekstejä ja harjoituksia. Lisäksi luetaan ajankohtaisia tekstejä.

Kielioppi: kerrataan verbi + prepositio, adjektiivi + prepositio, substantiivi + prepositio, verbit ilman prepositiota ja muita prepositioilmauksia. Käsitellään myös apuverbien erityistapauksia ja –merkityksiä.

Kuuntelu: A-kielen yo-kuuntelutehtäviä (monivalinta / avovastaus)

Kirjallinen ilmaisu: essee yhdestä kirjassa annetuista aiheista (Topics for written tasks) ja portfolio (jossa vähintään kolme alatehtävää).

Otava: Open Road 7 ja kielioppi Grammar Rules!

Arviointi: loppukoe, LC (monivalinta / avovastaus), RC, rakennekoe, sanastokoe, kirjoitelma (150 – 250 sanaa).

ENA8, Puhu ja ymmärrä paremmin

Sisältö: kurssilla harjoitellaan keskeisiä viestintätilanteita ja laajennetaan niissä tarvittavaa sanastoa.

Tavoitteena on englannin kielelle ja kulttuurille ominaisen suullisen viestinnän vahvistaminen ja ilmaisurohkeuden lisääminen. Lisäksi käsitellään ajankohtaisia asioita (esim. päivittäisiä ulkomaiden ja kotimaan uutisia) suullisesti.

Otava: Open Road 8

Arviointi: jatkuva näyttö, mahdollinen suullinen esitys ja suullinen loppukoe, joka kestää n. 20 minuuttia.

Loppukoe suoritetaan mieluiten pareittain. Kurssista voi saada myös erillisen todistuksen.

EAN9, Vaativien tekstien ja kuuntelujen kurssi

Sisältö: käsitellään vaativia tekstejä monipuolisesti.

Kielioppi: kerrataan kirjallisesti ja suullisesti keskeisiä englannin kielen rakenteita käännöksiin, monivalinta- ja täydennystehtävin.

Kuuntelu: pitkän englannin tuoreimpia ylioppilaskuunteluita.

Kirjallinen ilmaisu: Opettajalle palautetaan yksi kirjallinen ylioppilaskoe kokonaan tehtynä.

Otava: Abi englanti ja kielioppi Grammar Rules! Kurssin lisämateriaalia voi saada monistettuna.

Arviointi: loppukoe, joka on pitkän englannin ylioppilaskokeen kaltainen koe kuuntelukokeineen.

8. 4 ESPANJA, B3-kieli

B3- kielen oppimäärä sisältää kahdeksan syventävää kurssia. Kurssikoodin keskellä on oppimäärän tunnus B3.

EAB31, Hyvää päivää, hauska tutustua

Sisältö: perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä ja yksinkertaista arkipäivän viestintää: tervehtiminen, hyvästely, esittäytyminen, kiittäminen, viikonpäivät, päivämäärät, kuukaudet, vuodenaajat, perhepiiri, kielet, kansallisuudet, ammatteja.

Kielioppi: epämääräinen ja määräinen artikkeli, substantiivien yksikkö ja monikko, adjektiivien taiputus ja paikka, lukusanoja, myönteiset, kielteiset ja kysyvät lauseet, olla-verbin käytöstä (ser, hay), gustar-verbi

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja, kpl 1-4, 6b sekä niihin liittyvät harjoitukset ja kielioppi.

Arviointi: kirjan harjoituksia mukaileva monimuotokoe: kielioppi ja sanasto. Luetun ymmärtämistehtävä, mahdollisia pieniä käännöstehtäviä. Kurssin aihepiiriin liittyvän dialogin täydentäminen ja / tai kirjoitelma esimerkiksi kuvan pohjalta.

EAB32, Näin asiat hoituvat

Sisältö: aihepiireinä suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit, asuinympäristö, palvelujen käyttäminen, urheilu- ja koulusanastoa, kellonajat, sää.

Kielioppi: aiemmin opittujen rakenteiden kertausta ja täydentämistä, genetiivi, painoton possessiivipronomini, tener que + infinitiivi, lisää gustar –verbistä, -ar, -er, -ir verbien presens, epäsuoraa vokaalivaihteluberbejä.

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja, kpl 5-9 sekä kappaleisiin liittyvät harjoitukset ja kielioppi.

Arviointi: kirjan harjoituksia mukaileva monimuotokoe: kielioppi ja sanasto. Luetun ymmärtämistehtäviä. Mahdollisia käännöstehtäviä. Suppea kirjoitelma kurssin aihepiiriin liittyvästä aiheesta esimerkiksi kuvasta ja / tai dialogin täydentäminen.

EAB33, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: aihepiireinä jokapäiväinen elämä, vapaa-ajan vietto, harrastukset ja niihin liittyvien palvelujen käyttö, ateriat, tien neuvominen, juhlat, kuulumisiasia.

Kielioppi: aiemmin opitut rakenteet kertauksena, estar -verbin käyttö, prepositioita, ir a + infinitiivi, estar + gerundi, henkilöobjekti, kaikkien persoonapronominien objekti- ja datiiivimuodot, olla-verbi + adjektiivi; Qué + subst. + más / tan + adjektiivi.

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja, kpl 10-15 sekä kappaleisiin liittyvät harjoitukset ja kielioppi.

Lisäksi kappaleiden 7 ja 8 Lectura –tekstit (Deportes en España, El horario de los españoles) sekä Fiestas entre amigos –tekstit (s. 227-231) harjoitukseen.

Arviointi: kirjan harjoituksia mukaileva monimuotokoe: kielioppi ja sanasto, luetun ymmärtämistehtävä. Mahdollisia käännöstehtäviä. Suppea kirjoitelma kurssin aihepiiriin liittyvästä aiheesta ja / tai dialogin täydentäminen.

EAB34, Meillä ja muualla

Sisältö: aihepiireinä oman maan ja espanjankielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet.

Kielioppi: aiemmin opittujen rakenteiden kertausta, imperatiivi, refleksiivipassiivi, adjektiivien vertailu, demonstratiivipronominin, indefiniittipronominin.

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja, kpl 16-19 sekä kappaleisiin liittyvät harjoitukset ja kielioppi.

Lisäksi kappaleiden 3b, 4, 9, 10, 14 ja 31 Lectura –tekstit (Barcelona, Riquezas de España, El otoño, Segovia, La salsa, Hechos sobre Finlandia).

Arviointi: kirjan harjoituksia mukaileva monimuotokoe: kielioppi ja sanasto. Luetun ymmärtämistehtävä. Mahdollisia käännöstehtäviä. Suppea kirjoitelma kurssin aihepiiriin liittyvästä aiheesta.

EAB35, Ennen ja nyt

Sisältö: aihepiireinä elämä ennen ja nyt yksilön sekä yhteiskunnan kannalta, terveys ja hyvinvointi.

Kielioppi: aiemmin opittujen rakenteiden kertausta ja täydentämistä, prepositio+pronominin refleksiiviverbit, imperfekti, yksinkertainen perfekti, aikamuotojen käyttö (imperfektin ja yksinkertaisen perfektin ero), lauseenvastikkeita, relatiiviproniminin, johdantoa subjunktiviin.

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja, kpl 20-26, 28, 29 sekä kappaleisiin liittyvät harjoitukset ja kielioppi.

Lisäksi sivuilla 232-235 oleva aikajana ja sivulta 236 alkavat Lectura-tekstit (Altamira, El Cid Campeador, La Alhambra, 1492, Madrid).

Arviointi: kirjan harjoituksia mukaileva monimuotokoe, luetun ymmärtämistehtävä, mahdollisia käännöstehtäviä, kirjoitelma kurssin aihepiiriin liittyvästä aiheesta.

EAB36, Opiskelu ja tulevaisuus

Sisältö: aihepiireinä opiskelu, työelämä ja tulevaisuudensuunnitelmat.

Kielioppi: Yhdistetty perfekti, pluskvamperfekti, subjunktiviin preesens, perfekti ja imperfekti, futuuri, I konditionaali, ehtovirkheet I ja II.

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja kpl 27,32–36,42 sekä kappaleiden harjoitukset ja kielioppi.

Arviointi: kirjan harjoituksia mukaileva monimuotokoe, luetun ymmärtämistehtävä, mahdollisia käännöstehtäviä, kirjoitelma kurssin aihepiiriin liittyvästä aiheesta.

EAB37, Kulttuuri

Sisältö: aihepiireinä espanjankielisten maiden kulttuuri: kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri.

Kielioppi: aiemmin opittujen rakenteiden kertausta ja täydentämistä, itsenäiset possessiivipronominin.

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja kpl 37–39 sekä kappaleisiin liittyvät harjoitukset ja kielioppi.

Lisäksi kappaleiden 37, 38, 42, 44 ja sivun 240 Lectura –tekstit (Federico García Lorca, Los

gitanos y el flamenco, Carlos Saura, Atahualpa Yupanqui, poeta, trovador y compositor, Pablo Picasso: La vida y yo, Miguel de Cervantes. Lisämateriaalina espanjan yo-tehtäviä, tekstejä, kieliopin kertaus- ja rakennetehtäviä.

Arviointi: espanjan ylioppilaskoe tai vastaava monimuotokoe ja / tai projektityö.

EAB38, Yhteinen maapallomme

Sisältö: aihepiireinä oman maan ja espanjankielisten maiden yhteiskuntien toiminta ja maapallon nykytila ja tulevaisuuden näkymät.

Kielioppi: II konditionaali, subjunktiviin pluskvamperfekti, ehtovirkheet III.

Tammi: Entre amigos, teksti- ja harjoituskirja kpl 30, 31, 40, 41, 43, 44 sekä kappaleisiin liittyvät

harjoitukset ja kielioppi. Lisäksi kappaleiden 39 ja 40 Lectura –tekstit (Las drogas, Los bosques de España).

Lisämateriaalina espanjan yo-tehtäviä, tekstejä, kieliopin kertaus- ja rakennetehtäviä.

Arviointi: espanjan ylioppilaskoe tai vastaava monimuotokoe ja / tai projektityö.

8. 5 FILOSOFIA

Filosofiassa on yksi pakollinen kurssi ja kolme valtakunnallista syventävää kurssia. Filosofian ylioppilastutkintokoe perustuu näihin kursseihin. Lisäksi järjestetään kaksi koulukohtaista kurssia.

FI1, Johdatus filosofiseen ajatteluun

Sisältö: tutustutaan filosofiaan oppialana ja käydään läpi filosofian eri osa-alueita ja joitakin merkittävimpiä filosofeja.

Tammi: Filo 1 Johdatus filosofiseen ajatteluun

FI2, Filosofinen etiikka

Sisältö: perehdytään filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin sekä pohditaan kysymystä hyvästä elämästä sekä eri filosofien ja suuntauksien vastauksia siihen.

Tammi: Filo 2 Filosofinen etiikka

FI3, Tiedon ja todellisuuden filosofia

Sisältö: pohditaan todellisuuden luonnetta ja sitä, mitä tieto ja tietäminen merkitsevät filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä sekä opetellaan kriittisen ajattelun, argumentoinnin ja päättelyn perusteita.

Tammi: Filo 3 Tiedon ja todellisuuden filosofia

FI4, Yhteiskuntafilosofia

Sisältö: pohditaan kysymystä hyvästä yhteiskunnasta. Keskeisiä teorioita ja käsitteitä: oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, oikeudet ja velvollisuudet, yhteiskuntasopimusteoria, yhteiskunnalliset utopiat.

Tutustutaan yhteiskuntafilosofiin suuntauksiin (esim. konservatismi, liberalismi, sosialismi ja anarkismi).

Lisäksi pohditaan nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä.

Tammi: Filo 4 Yhteiskuntafilosofia

Filosofian kurssien 1–4 arviointi: kurssien arvosana muodostuu loppukokeen tai koetta korvaavan itsenäisen työn perusteella sekä aktiivisen osallistumisen myötä syntyvän jatkuvan näytön perusteella. Mahdollinen verkkokurssi arvioidaan verkkotyöskentelyyn osallistumisen, annettujen tehtävien tekemisen sekä kurssin lopputyön – joka voi olla koe, tutkielma tai oppimispäiväkirja – perusteella. Kurssien itsenäisestä suorittamisesta/tenttimisestä sovitaan erikseen opettajan kanssa.

FI5, Filosofian harjoituskurssi

Sisältö: kurssilla kerrataan aiemmin opittua sekä harjoitellaan ylioppilastutkintoa varten.

Oppimateriaalina opettajan laatima materiaali opit-ympäristössä sekä kaikkien kurssien kirjat/tiedot.

Huom! Testaa koneesi toimivuus verkkoympäristössä opitin testitehtävillä.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen syventävä kurssi ja arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivinen ja itsenäinen opiskelu.

FI6, Luomisen tuska – taiteen filosofia ja käytäntö (yhdessä päiväkoulun kanssa)

Sisältö: taiteen, viihteen ja kauneuden käsitteet, filosofisia taideteorioita, taiteen ja viihteen rajankäynti, taiteen eri ilmaisukeinoja, taiteellinen merkitys, tulkinta ja taiteen arvottaminen.

Oppikirja: oppimateriaali ilmoitetaan kurssin alussa.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen ja arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Kurssi suoritetaan erillisinä kurssitöinä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

8. 6 FYSIIKKA

Fysiikassa on yksi pakollinen kurssi ja seitsemän valtakunnallista syventävää kurssia. Fysiikan ylioppilastutkintokoe perustuu näihin kursseihin.

*Fysiikan kurssit kannattaa suorittaa **numerojärjestyksessä**. Kurssin FY1 suorittamista suositellaan vasta sen jälkeen, kun jokin matematiikan kurssi on suoritettu. Kurssija FY2–FY8 varten kannattaa opiskella pitkän matematiikan kurssit MAA1–MAA5. Itseopiskelua varten kaikkiin kirjoihin on saatavissa harjoitustehtävien ratkaisut sisältävät opas. Opaskirjoihin voit tutustua kirjastossa, jossa on käsikirjakappaleet. Kaikilla kursseilla tarvitaan **taulukkokirja ja funktiolaskin**.*

FY1, Fysiikka luonnontieteenä

Sisältö: Fysiikka liittyy elämäämme, fysiikka luonnontieteenä. Fysiikan suurejärjestelmä, likiarvoilla laskeminen, mittaaminen, graafinen esitys. Liikkeen fysiikkaa, vauhti ja nopeus, kiihtyvyys. Vuorovaikutus ja voima, voima liikkeen muutoksen aiheuttajana, mekaniikan peruslait. Perusvuorovaikutukset, makro- ja mikrokosmos, maailmankaikkeuden synty ja tulevaisuus. Energia fysiikan käsitteenä, aurinko energianlähteenä. Säteilyn luokittelua: ionisoimaton säteily ja ionisoiva säteily, säteilyltä suojautuminen, ionisoivan säteilyn hyötykäyttö. Tammi: Fysiikka 1, Fysiikka luonnontieteenä

FY2, Lämpö

Sisältö: Lämpöopin perusteet, kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajeneminen. Paine, hydrostaattinen paine, kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia. Mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde. Lämpöopin pääsäännöt, sisäenergia. Energiavarat. Tammi: Fysiikka 2, Lämpö

FY3, Aallot

Sisältö: Harmoninen voima ja värähdysliike. Aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen. Aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen. Heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen. Valo, peilit ja linssit. Ääni, melun terveystvaikutukset ja kovalta ääneltä suojautuminen. Tammi: Fysiikka 3, Aallot

FY4, Liikkeen lait

Sisältö: Liikkeen mallit ja Newtonin lait. Etä- ja kosketusvoimat, erityisesti liikettä vastustavat voimat, noste. Liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate. Liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate. Värähdysliikkeen energia. Tammi: Fysiikka 4, Liikkeen lait

FY5, Pyöriminen ja gravitaatio

Sisältö: momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen. Pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyväpyörimisliike. Pyörimisen liikeyhtälö. Pyörimismäärän säilyminen. Pyörimisliikkeen energia. Ympyräliike ja ympyräliikkeen kiihtyvyys. Gravitaatio ja gravitaation alainen liike. Heittoliike ja planeettojen liike. Satelliitit ja niiden käyttö. Tammi: Fysiikka 5, Pyöriminen ja gravitaatio

FY6, Sähkö

Sisältö: Sähkövirta, jännite ja resistanssi. Jännitteen ja sähkövirran mittaaminen. Ohmin laki. Joulen laki. Vastukset, vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait. Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä ja aine sähkökentässä. Kondensaattori ja kondensaattorien kytkennät ja energia. Sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi. Tammi: Fysiikka 6, Sähkö

FY7, Sähkömagnetismi

Sisältö: Magneettinen voima, magneettikenttä ja aine magneettikentässä. Varattu hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä. Induktiolaki ja Lenzin laki. Induktio-ilmiöitä: pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio. Energian siirto sähkövirran avulla. Tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen. Värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä. Sähköturvallisuus. Energiateollisuus. Tammi: Fysiikka 7, Sähkömagnetismi.

FY8, Aine ja säteily

Sisältö: Mustan kappaleen säteily, valosähköinen ilmiö, röntgensäteily, aaltohiukkasdualismi. Atomimallit ja atomin energiatilat. Spektrit, aineen rakenteen tutkiminen. Atomiytimen rakenne, sidosenergia ja massavaje. Radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus. Hajoamislaki. Massan ja energian ekvivalenssi, ydinreaktiot ja ydinenergia. Aineen pienimmät osat ja niiden luokittelu. Tammi: Fysiikka 8, Aine ja säteily

Fysiikan kurssien arviointi: loppukoe ja mahdollinen välikoe. Verkkokurssilla voidaan myös sopia opiskelijoiden kanssa loppukokeen, erilaisten harjoitustehtävien ja mahdollisen tutkielman (kokeellisista mittauksista tai annetusta aiheesta) painoarvosta arvioinnissa.

8. 7 HISTORIA

Historiassa pakollisia kursseja on kolme, samoin valtakunnallisia syventäviä kursseja. Ylioppilastutkintokoe perustuu näihin kaikkiin kursseihin painottuen kursseihin 1–4 . Lisäksi on koulukohtainen harjoituskurssi.

HI1, Eurooppalainen ihminen

Sisältö: demokratian synty ja antiikin kulttuuri, keskiajan ihmisen maailmankuva, tapakulttuuri ja uskonnon merkitys, renessanssi ja tiedon vallankumous, uskonpuhdistus, barokki sekä luonnontieteellisen maailmankuvan synty. Valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen, Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö. 1800-luvun keskeiset aatteet ja taidevirtaukset, porvariston vuosisata. Kulttuurin pirstoutuminen, populaarikulttuuri massaviiteeksi WSOY: Muutosten maailma 1 ja 2, kaksoisnide, jossa kurssit Ihminen, ympäristö ja kulttuuri sekä Eurooppalainen ihminen (kurssilla kirjan I-osasta n. 30 sivua ja II-osa kokonaan)

HI2, Kansainväliset suhteet

Sisältö: maailmanpolitiikan peruskäsitteet, imperialismi, ensimmäinen maailmansota vaikutuksineen. Eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi ja kansanvainot, toinen maailmansota. Kylmä sota ja sen kriisien luonne, Saksa kylmässä sodassa, Kiinan rooli kv-politiikassa. Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinaipaisuuden purkautuminen, kansainväliset rauhanpyrkimykset, kolmas maailma toisen maailmansodan jälkeen, Lähi- idän ongelmakenttä, USA:n aseman muutos ja uudet kansainväliset rakenteet. WSOY: Muutosten maailma 3, Kansainväliset suhteet

HI3, Suomen historian käännekohtia

Sisältö: Suomi osaksi Venäjää, autonomia, suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen. Elinkeinovapaus ja Suomen teollistuminen, sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty, sortokaudet ja kansanvallan synty. Itsenäistyminen, sisällissota, ja hallitusmuoto. Oikeistoradikalismien sekä elintason nousu, ajan kulttuuri. Sodan jälleerakentaminen sekä ulkopoliittikan muutos. Rakennemuutos, 1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos. Kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti, tulevaisuus osana globaalia järjestelmää. WSOY: Muutosten maailma 4, Käännekohtat Suomen historiassa

H14, Ihminen, ympäristö ja kulttuuri

Sisältö: ihmisen kehitysvaiheet, keräily- ja pyyntikulttuuri, maanviljely, työnjako ja kulttuurien synty, suurten jokilaaksojen kulttuurit. Kreikan talouselämä, Rooman miljoonakaupunki ja imperiumi, orjuus ja antiikin ajan tekniikka. Keskiajan feodaaliyhteiskunta ja väestö, kauppa ja kaupunki. Löytöretket ja maailmantalouden syntyminen. Teollistuminen, sukupuolten välisen työnjaon muutokset, teollistumisen aiheuttamat muutokset ja ympäristövaikutukset. Globaali kulutusyhteiskunta.

WSOY: Muutosten maailma 1 ja 2 kaksoisnide, jossa kurssit Ihminen, ympäristö ja kulttuuri sekä Eurooppalainen ihminen, kurssilla käsitellään kirjan alkuosa.

H15, Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan

Sisältö: esihistoria ja tulkinnat suomalaiset alkuperästä, asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet, Suomi idän ja lännen välimaastossa, sääty-yhteiskunnan synty, asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset, uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen, suurvaltakauden vaikutukset Suomessa, talous, väestö ja koulutus, vapauden ja hyödyn ajan kulttuurinen ja taloudellinen kehitys, kustavilaiset uudistukset, kansallisen tietoisuuden ensi askelet

SanomaPro: Linkki 5, Suomen varhaisvaiheet

H16, Kulttuurien kohtaaminen

Sisältö: kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen ja ulkoeurooppalaisten kulttuurien kohtaamista ja perehdytään ulkoeurooppalaisiin kulttuureihin. Tarkasteltavia kulttuurialueita ovat: Afrikka, arktiset kulttuurit, Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit, Intia, islamin maailma, Japani, Kiina, Korea, latinalainen Amerikka, Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Otava: Forum 6, Kulttuurit kohtaavat

Historian kurssien 1–6 arvioinnista: kurssit arvioidaan loppukokeen, tuntityöskentelyyn osallistumisen sekä mahdollisten muiden opiskelijoiden kanssa sovittujen työtapojen perusteella.

H17, Historian harjoituskurssi

Sisältö: kurssilla perehdytään oppiaineen keskeisiin lähestymistapoihin sekä vahvistetaan valmiuksia erilaisen tehtävyytyypien käsittelyyn ja vastausten rakentamiseen, kerrataan aiemmin opittua. Ylioppilastutkinto: rakenne yleisesti, historia ylioppilastutkinnon osana, arviointi ylioppilastutkintokokeessa. Opiskelijan oma opiskelu: oma oppimishistoria ja sen vahvuus, opiskelutekniikat, itsearviointi, luku- ja opiskelusuunnitelman laatiminen, erilaiset tehtävyytyypit.

Otava: Abi, historia sekä muiden historian kurssien oppikirjat

Arviointi: kurssi on koulukohtainen ja perustuu opiskelija omaehtoiseen työskentelyyn sekä harjoitustehtävien tekemiseen. Kurssista saa suorituserkinnän S ja se lasketaan opiskelijan kokonaiskurssimäärään.

8. 8 ITALIA, B3-kieli

B3- kielen oppimäärä sisältää kahdeksan syventävää kurssia. Kurssikoodin keskellä on oppimäärän tunnus B3.

IAB31, Hyvää päivää, hauska tutustua

Sisältö: italian kielen ääntäminen, esittäytyminen ja tervehtiminen, kohteliaisuusfraaseja, kahvilassa tilaaminen, pikkuostoksilla, kuvailemista, perhe ja sukulaiset, maita, kieliä ja kansallisuuksia.

Kielioppi: pers.pronomininit, essere-, stare-, avere- ja bere-verbinit, numerot, substantiivien suku ja monikko, epämääräinen artikkeli, määräinen artikkeli, I konjugaation säännölliset verbinit, adjektiivit, Questo-sana, kysymyslauseet, kysymyslauseen intonaatio, possessiivipronomininit, II konjugaation säännölliset verbinit

Tammi: In piazza 1, italian tekstikirja ja in piazza 1, italian harjoituskirja, oppikirjan kappaleet 1–8.

IAB32, Näin asiat hoituvat

Sisältö: ruokaostoksilla, ruokailua kotona ja ravintolassa, ostoksilla, hotellihuoneen varaaminen, junalipun ostaminen, lentokentällä, hotellissa, lääkärillä, pankissa ja postissa.

Kielioppi: III konjugaation säännölliset verbit, verbit *dire, dare, andare, potere, piacere, uscire* ym. *Cè / Ci sono*, prepositioita, prepositioiden ja artikkelien yhdysmuotoja, partitiivi, genetiivi, painolliset objektipronominit, sanat *Quello, Bello ja Buono*, adjektiivien vertailu, kelloajat, refleksiiviverbit, modaalisia apuverbejä, relatiivipronomineja..

Tammi: In piazza 1, italian tekstikirja ja in piazza 1, italian harjoituskirja, oppikirjan kappaleet 9–17 .

IAB33, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: kirjeen ja päiväkirjan kirjoittaminen, liikunta ja urheilu, harrastukset ja niistä keskusteleminen, vuodenajat.

Kielioppi: yhdistetty perfektin, säännölliset verbit ja epäsäännölliset verbit, apuverbin valinta, refl.verbien *passato prossimo*, painottomat akkusatiivipronominit, datiiivipronominit, pronominiin paikka, järjestysluvut, *si*-passiivi ja persoonattomat rakenteet, sanat *molto, tanto ja poco*, verbejä kuten *scegliere, sedurre, morire, gerundi ja stare*-rakenteet,

Tammi: In piazza 1, italian kielen tekstikirja ja in piazza 1. italian kielen harjoituskirja, oppikirjan kappaleet 18–23.

IAB34, Meillä ja muualla

Sisältö: tien kysyminen ja neuvominen, nuoruusmuistoja, vaihto-oppilaiden kertomaa, perinneruokia, Lapin muistelua, Torinon talviolympialaiset.

Kielioppi: imperatiivi, imperfekti, imperfektin ja perfektin käyttö, adverbit, adjektiivin epäsäännöllinen vertailu, yhdistetyt pronominit, part.perfektin taipuminen, *ci-* ja *ne-*sanat, *andarsene ja farcela*, roomalaiset numerot.

Tammi: In piazza 1, italian tekstikirja ja in piazza 1, italian harjoituskirja, oppikirjan kappaleet 24–29.

Koska tekstikirjassa on runsaasti kappaleita ja opiskeluaika kursseilla rajallinen, joitakin kappaleita joudutaan karsimaan (erinomainen mahdollisuus omatoimisille opiskelijoille).

IAB35, Ennen ja nyt

Sisältö: kerrataan edellisen kurssin pari viimeistä kappaletta ja opiskellaan uudesta tekstikirjasta 3–4 kappaletta.

Kielioppi: *passato prossimo* ja imperfektin erot, painolliset ja painottomat pers.pronominit, adjektiivin säännöllinen ja epäsäännöllinen vertailu, pluskvamperfekti, *ci-* ja *ne-*sanat, *diminutiivi*, adverbin vertailu, *passato remoto*:säännölliset verbit.

Tammi: In piazza 1 ja 2, italian teksti- ja harjoituskirjat

IAB36, Opiskelu ja tulevaisuus

Sisältö: käsitellään tekstikirjasta muutama kappale perusteellisesti ja valikoiden niihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: *passato remoto*:epäsäännölliset verbit, relatiivipronominit, konditionaali, sanat *stesso, tale ja ciò* , *indefiniittipronominit*, *futuuri*, passiivi.

Tammi: In piazza 2, italian kielen teksti- ja harjoituskirjat.

IAB37, Kulttuuri

Sisältö: käsitellään tekstikirjasta muutama kappale perusteellisesti ja valikoiden niihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: ehtolauseet (osa 1) ja konjunktiivin imperfekti, ehtolauseet (osa 2) ja konjunktiivin pluskvamperfekti, *SI*-passiivi , konjunktiivin käyttö (osa 1) ja konjunktiivin *preesens*.

Käydään läpi vanhoja kirjallisia yo-kokeita ja kuullunymmärtämiskokeita.

Tammi: In piazza 2, italian teksti- ja harjoituskirjat.

Italian kurssien 1–7 arviointi: jatkuva näyttö ja monimuotokoe luettujen kappaleiden ja käsitellyn kieliopin pohjalta.

IAB38, Yhteinen maapallomme

Sisältö: käsitellään tekstikirjasta muutama kappale perusteellisesti ja valikoiden niihin liittyviä kirjallisia ja suullisia harjoituksia.

Kielioppi: konjuktiivin käyttö (osa 2) :a)konjunktiot, b)epäsuorat kysymyslauseet, c)kielteiset rakenteet, konjuktiivin kaikki neljä aikamuotoa, , konjuktiivin käyttö (osa 3) a) che-sivulause ennen päälausetta, b) konjuktiivia vaativat sanat, c)relatiivilauseet ja konjuktiivi, epäsuunnollisten verbien konjuktiivi, aikamuotojen suhteet, rinnastus- ja alistuskonjunktiot, partisiipin preesens – j a perfekt, infinitiivistä.

Tammi: In piazza 2, italian teksti- ja harjoituskirjat.

Käydään läpi vanhoja yo-kokeita. Mahdollisuus kuunnella kuuntelukokeita koulussamme myös omin päin (mediateekki)

Arviointi: jatkuva näyttö ja em. kaltainen monimuotokoe, kuullunymmärtämiskoe.

Italian kurssilaisille on myös tarjottu ylimääräisellä ajalla mahdollisuus tutustua italialaiseen ruokakulttuuriin ammattilaisen opastuksella sekä italialaisesta musiikista koostuvaan levyraatiin.

8. 9 JAPANI, B3-kieli

Kurssitunnuksen keskellä on oppimäärän tunnus B3. Tässä kielessä ei järjestetä ylioppilastutkintoa.

JAB31, Hyvää Päivää, hauska tutustua

Sisältö: japanin kielen ääntäminen, Hiragana-merkit, tervehtiminen, tilaaminen ja ostaminen, maita, kansallisuuksia ja kieliä, sijainteja.

Kielioppi: persoonapronominit, demonstratiivipronominit, substantiivin yksikkö ja monikko, apuverbi DESU, genetiivi partikkeli NO, kysymyspartikkeli KA, olla- verbi, ARU ja IRU, liitepartikkeli WA ja GA, interrogatiivipronominit, adjektiivi, Finnlectura: Japanin kielen alkeet, kappaleet 1–7

Arviointi: hiraganan osaaminen, monimuotokoe luettujen kappaleiden ja käsitellyn kieliopin pohjalta.

JAB32, Näin asiat hoituvat

Sisältö: ostoksilla, menemme Japaniin, kävimme viime vuonnakin. Mitä teet tänään?, perheenjäsenet, vuodenaajat, numerot, viikon päivät, kuukaudet, kellonajat, Katakana-merkkejä, Kanjin kehitys helpoista Kanjeista.

Kielioppi: verbin preesens, infinitiivimuoto ja kohtelaisuusmuoto, lukusanasuffikseja, partikkeli DE,TO, KARA, ja MADE, verbin imperfekti muoto,

Finnlectura: Japanin kielen alkeet kappaleet 6–1

Arviointi: helppoja kanjeja, Katakanan osaaminen, monimuotokoe luettujen kappaleiden ja käsitellyn kieliopin pohjalta.

JAB33, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: jokapäiväinen elämä, vapaa-ajan vietto, harrastukset, japanilainen ruoka ja muita japanilaisten kiinnostuksen kohteita, ilma.

Kielioppi: adjektiivin kieltomuoto, adjektiivin imperfektimuoto, verbin kieltomuoto, konjuktiivi, kestromuoto, ehdotusmuoto, pyyntöimperatiivi.

Finnlectura: Japanin kielen alkeet kappaleet 13–17

Arviointi: monimuotokoe luettujen kappaleiden ja käsitellyn kieliopin pohjalta.

JAB34, Meillä ja muualla

Sisältö: japani ja japanilaisia, maantiede, kulttuuri,

Kielioppi: komparatiivi ja superlatiivi, i-adjektiivi ja na-adjektiivin taiputus, potentiaali- ilmaisu, täytyy- ilmaisu, ei tarvitse- ilmaisu, aikomus,

Finnlectura: Japanin kielen alkeet 18–24

Arviointi: monimuotokoe luettujen kappaleiden ja käsitellyn kieliopin pohjalta.

JAB35, Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat

Sisältö: Japanin luonto, koulujärjestelmä, matkustaminen, liikenne, vuoden tapahtumia.

Kielioppi: perfekti, passiivi, kausatiivi, verbin konditionaali muoto, lyhennetty muoto . Opettajan monisteiden mukaan.

Arviointi: monimuotokoe käsitellyn kieliopin pohjalta.

8. 10 KEMIA

Kemiassa on yksi pakollinen kurssi ja neljä valtakunnallista syventävää kurssi. Kemian ylioppilastutkintokoe perustuu näihin kaikkiin kursseihin. Kemian kurssit kannattaa suorittaa numerojärjestyksessä. Voi olla hyvä suorittaa matematiikan ensimmäinen kurssi ennen kemian ensimmäistä kurssia. Kursseilla tarvitaan taulukkokirja ja laskin.

KE1, Ihmisen ja elinympäristön kemia

Sisältö: kemian perustaitojen syventämistä kuten kemiallisen sidoksen poolisuuden tarkastelua. Lisäksi ympäristömme orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita kuten hapettumis- pelkistymis-reaktioita sekä happojen ja emästen reaktioita. Erilaiset seokset, ainemäärä ja pitoisuus.

Otava: Mooli 1, Ihmisen ja elinympäristön kemia

KE2, Kemian mikromaailma

Sisältö: alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä. Elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava. Kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet. Atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden rakenne. Isomeria

Otava: Mooli 2, Kemian mikromaailma

KE3, Reaktiot ja energia

Sisältö: kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu. Epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä sekä sovelluksia. Stoikiometrisiä laskuja, kaasujen yleinen tilanyhtälö. Energianmuutokset kemiallisessa reaktiossa.

Reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät. *Tarkista kurssikirja opettajalta.*

KE4, Metallit ja materiaalit

Sisältö: sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi. Hapettumis- pelkistymisreaktiot. Metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet. Bio- ja synteettiset polymeerit sekä komposiitit.

Tarkista kurssikirja opettajalta ennen kurssin alkua.

KE5, Reaktiot ja tasapaino

Sisältö: reaktiotasapaino. Happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolytyyt, puskuriliuokset ja niiden merkitys. Liukoisuus ja liukoisuustasapaino. Tasapainoon liittyvät graafiset esitykset.

Tarkista kurssikirja opettajalta ennen kurssin alkua.

Kemian kurssien arviointiin vaikuttavat loppukoe, kurssityöt, joita työtetään kurssin kuluessa, ja tunneilla osoitettu osaaminen sekä etäkursseilla etätehtävät.

8. 11 KIINA, B3-kieli

Kurssitunnuksen keskellä on oppimäärän tunnus B3.

Kaikkien kurssien (1–8) sisältöön kuuluu kirjoitusmerkkien opetteleminen (lukeminen ja kirjoittaminen). Kurseilla 1–6 arviointiin kuuluu kuuntelukoe. Kielestä ei ole ylioppilastutkintokoetta.

KIB30, Kiinalainen kalligrafia (koulukohtainen kurssi)

huomi Kurssi **ei edellytä aiempaa kiinan opiskelua**

Sisältö: perustekniikat ja siveltimenvedot, radikaalit, kiinalainen maalaustaide ja leimasin. Oppilaat harjoittelevat maalaamista ja kirjoittamista siveltimien ja musteen kanssa.

Kielioppi: opetellaan uusia kirjoitusmerkkejä.

Opetusmateriaaleina erilaiset monistheet, dvd:t ym., ei varsinaista oppikirjaa.

Arviointi: tunneilla läsnäolo, sanelukoe

KIB31, Hyvää päivää, hauska tutustua

Sisältö: kiinan kielen ääntäminen, tervehtiminen, hyvästely, itsensä esittely, johdatus kirjoitusmerkkeihin, kuunteluharjoituksia, kiinalainen ruokakulttuuri ja etiketti, kiinalainen elokuva.

Kielioppi: pinyin –järjestelmä, kysymyslauseet, kieltolauseet, persoonapronominit, genetiivi

People’s Education Press: Learn Chinese with Me, book 1, Unit 1

Arviointi: lyhyt kielitesti ja opiskelijan oma aktiivisuus kurssilla.

KIB32, Näin asiat hoituvat

Sisältö: onnittelu, toisten ihmisten esittely, harrastukset, vieraat kielet, tunteista kertominen, kuunteluharjoituksia, esineistä ja määrästä kertominen, tavallisia verbejä ja adjektiivejä.

Kielioppi: adverbejä, adjektiivin muodostaminen, konjunktiot, sanajärjestys, tavallisimmat lauserakenteet, kappalesanat, lukusanat.

People’s Education Press: Learn Chinese with Me, book 1, Unit 2

Arviointi: lyhyt kielitesti ja opiskelijan oma aktiivisuus kurssilla.

KIB33, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: perheenjäsenet, iästä kertominen, kiinalaiset nimet, kotipaikasta kertominen ja kysyminen, lemmikit, harrastuksista kertominen, toivottaminen tervetulleeksi, maiden nimiä, ruoan tilaaminen, osoitteen kertominen, ammatit, kuunteluharjoituksia, kiinalainen horoskooppi, kiinalainen musiikki ja perinteiset soittimet

Kielioppi: lauserakenne, kysymyslauseet, tulla jostakin, lukusanat

People’s Education Press: Learn Chinese with Me, book 1, Unit 3

Arviointi: lyhyt kielitesti ja opiskelijan oma aktiivisuus kurssilla.

KIB34, Meillä ja muualla

Sisältö: kiinalaiset festivaalit, kiinalainen ravintolakulttuuri, historialliset nähtävyydet, aika, vuodenajat, sääilmaisut, jokapäiväiset rutiinit ja viikkoaikataulu, pyhät ja lomat, kalenteri, kuunteluharjoituksia.

Kielioppi: aika, lauserakenne, futuurin käyttö, mielipiteen ilmaisu

People’s Education Press: Learn Chinese with Me, book 1, Unit 4

Arviointi: lyhyt kielitesti ja opiskelijan oma aktiivisuus kurssilla.

KIB35, Ennen ja nyt

Sisältö: terveys, hyvinvointi, yhteiskunnan muutos, perhe, ostosten tekeminen, ulkonäön kuvaaminen.

Kielioppi: konditionaali, kysymyssanat.

People’s Education Press: Learn Chinese with Me, book 1, Unit 5

Arviointi: lyhyt kielitesti ja opiskelijan oma aktiivisuus kurssilla.

8. 12 KUVATAIDE

Alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneiden tulee suorittaa joko kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia, vaihtoehtoisesti myös kurssi kuvataidetta ja kurssi musiikkia.

Koulussamme on mahdollista suorittaa KUVATAITEEN LUKIODIPLOMI, johon vaaditaan 4 kuvaamataiteen kurssia, katso oppaan s. 16 ja kysy tarkempia tietoja kuvataiteen opettaja Riitta Räsäseltä.

KU1, Minä, kuva ja kulttuuri

Sisältö: tutustutaan visuaalisen kulttuurin, kuvailmaisun ja kuvallisen ajattelun perusteisiin. Kuvallisissa tehtävissä harjoitellaan kaksi- ja kolmiulotteisen ilmaisun mahdollisuuksia erilaisin tekniikoin ja materiaalein (piirustus, maalaus, grafiikka, muovailu) sekä tutkitaan kuvan rakentamisen keinoja (sommittelu, muoto, väri, tila). Tutustutaan nykyaikaiseen ja taiteen historiaan tehtävien ja näyttelykäyntien yhteydessä sekä tulkitaan kuvaa sanallisin ja kuvallisin keinoin.

Kuvataiteen kurssien tukena voidaan käyttää opettajan ilmoittamaa oppikirjaa.

Arviointi: arvioinnin perusteena on läsnäolo tunneilla ja tuntityöskentely.

Kurssit arvioidaan tuntiaktiivisuuden, valmiiden töiden sekä mahdollisesti kokeen perusteella.

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti ja kaikki kurssiin kuuluvat työt on tehtävä.

8. 13 LIIKUNTA

Pakollinen kurssi alle 18-vuotiaana lukio-opiskelunsa aloittaneille. Lukiodiplomista s. 16.

LI1, Kuntokurssi

sisältö: kurssilla keskitytään vahvistamaan jo opittuja perusliikuntataitoja, joiden avulla oppilas saa lisää valmiuksia ja virikkeitä oman kuntosaa ylläpitämiseen. Tavoitteena on erilaisten liikuntamuotoja kokeillen ylläpitää ja kehittää oppilaan henkilökohtaista peruskuntoa ja jaksamista.

Lähiopetuskertoja on 4 ja loput tunnit suoritetaan itsenäisesti. Itsenäisen osion ohjelma suunnitellaan opettajan kanssa kurssin alussa.

Arviointi: kurssi arvostellaan joko suoritusmerkinnällä S tai numeroarvosanalla opiskelijan valinnan mukaan.

8. 14 MAANTIIDE

Pakollisia kursseja on aikuislukiossa yksi, lisäksi tarjolla on kolme syventävää kurssia. Kurssit GE1 ja GE2 voi suorittaa vapaavalintaisessa järjestyksessä. Kurssit GE3 ja GE4 kannattaa valita vasta tämän jälkeen. Jos aiot kirjoittaa aineen ylioppilastutkintokokeen, valitse kaikki pakolliset ja syventävät kurssit.

GE1, Sininen planeetta

Sisältö: luonnonmaantieteen kurssilla tutuiksi tulevat mm. tuulet ja sateet, kivien synty ja mannerlaattojen liikkeet, kotiplaneettamme pintaa muokkaavat eksogeeniset voimat sekä kasvillisuusvyöhykkeet tundrasta sademetsään. Kurssilla tutkitaan karttoja, tulkitaan sääennusteita, piirretään ilmastodiagrammeja ja tehdään maisema-analyysejä. Kurssiin liittyy myös yksin tai parin kanssa tehtävä projektityö.

WSOypro: GEOS 1, Sininen planeetta

GE2, Yhteinen maailma

Sisältö: kulttuurimaantiede on kiinnostunut ihmisen toiminnan alueellisista piirteistä. Kurssilla puhutaan paljon väestöasioista – väestönkasvun trendeistä eri aikoina ja eri puolilla maailmaa, muuttoliikkeistä ja kaupungistumisesta. Keskeisiä aiheita ovat myös ravinnontuotanto, liikenne, aluesuunnittelu ja luonnonvarojen (mm. energia, kaivannaiset, metsät) käyttöön liittyvät kysymykset. Aihepiirit antavat mahdollisuuden monenlaisiin tarkastelukulmiin ja eettisiin pohdintoihinkin.

WSOypro: Geos 2, Yhteinen maailma

GE3, Riskien maailma

Sisältö: kurssilla käsitellään niin luonnon aiheuttamia katastrofeja kuin myös luonnonvarojen liikakäytöstä ja väestönkasvusta johtuvia ongelmia. Syvennetään kursseilla GE1 ja GE2 esille tulleita asioita käymällä läpi esimerkkitarinoita eri puolilta maailmaa. Asioiden syiden ja seurausten ymmärtämisen lisäksi keskeisellä sijalla on se, kuinka ilmiöihin voidaan varautua ja kuinka ongelmia on ratkaistu tai pyritty ratkaisemaan.
WSOYpro: GEOS 3, Haasteiden maailma

Maantieteen kurssien GE1–GE3 arviointi: kurssien arvosanaan vaikuttavat kirjallinen loppukoe, erikseen sovitut kurssitehtävät ja tuntityöskentely.

8. 15 MATEMATIIKKA, lyhyt (B-oppimäärä)

*Matematiikan opiskelujen tukena on **Matikkaklinikka**, tarkempia tietoja ilmoitustaululta ja aineenopettajilta. Kursseilla pitää oppikirjan lisäksi olla laskin ja taulukkokirja (Maol- taulukot).*

MAB0, Peruskoulun matematiikan kertaus

Sisältö: kurssin tarkoitus on palauttaa mieleen peruskoulun matematiikan keskeisimmät asiat ja työskentelytavat. Kurssin sisältö voi vaihdella oppilasryhmän tarpeiden mukaan. Mahdollisia aihepiirejä: rationaalilukujen laskutoimitukset, kirjainlausekkeiden sieventäminen, yhtälön ratkaiseminen, koordinaatiston käyttö. Kurssi on koulukohtainen.

Otava: [Linkki](#)

MAB1, Lausekkeet ja yhtälöt

Sisältö: murtoluvut, potenssi, neliö- ja kuutiojuuret, suoraan ja kääntäen verrannollisuus, ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen, toisen asteen yhtälön ratkaiseminen, käytännön ongelman ratkaisu, yhtälöpari, prosentti.

Tammi: SIGMA 1, Lausekkeet ja yhtälöt

MAB2, Geometria

Sisältö: monikulmiot, ympyrä, kappaleet, yhdenmuotoisuus ja mittakaava, suorakulmaisen kolmion trigonometriaa, geometriaa koordinaatistossa

Tammi: SIGMA 2, Geometria

MAB3, Matemaattisia malleja I

Sisältö: eksponenttinaalinen malli, lineaarinen malli, verrannollisuusmalli, polynomimalli, eksponenttifunktio, logaritmi, polynomi, toisen asteen yhtälö, paraabeli

Tammi: SIGMA 3, Matemaattisia malleja I

MAB4, Matemaattinen analyysi

Sisältö: derivaatan käyttö funktion kulun tutkimisessa, sovelluksia geometrian ja talousmatematiikan alalta, funktion kulku ja epäyhtälö.

Tammi: SIGMA 4, Matemaattinen analyysi

MAB5, Tilastot ja todennäköisyys

Sisältö: tilastot, keski- ja hajontalukuja, korrelaatio, todennäköisyyksien laskeminen, valintojen laskeminen, normaali- ja binomijakauma.

Tammi: SIGMA 5, Tilastot ja todennäköisyys

MAB6, Matemaattisia malleja II

Sisältö: suorat, tasoalueet ja lineaarinen optimointi, aritmeettinen ja geometrinen jono, aritmeettinen ja geometrinen summa, rationaalilauseke ja -yhtälö.

Tammi: SIGMA 6, Matemaattisia malleja II

MAB7, Talousmatematiikka

Sisältö: prosenttilaskentaa, indeksi, verotus, korkolaskua, jono ja summa matemaattisina malleina, diskonttaus ja nykyarvo, luotot ja lyhennykset, osakkeet ja obligaatiot, valuutat, kannattavuus ja optimointi.

Tammi: SIGMA 7, Talousmatematiikka

MAB8, Matemaattisia malleja III

Sisältö: yksikköympyrä, radiaani, trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen, vektoreiden peruslaskutoimitukset ja komponenttiesitys, skalaaritulo

Tammi: SIGMA 8, Matemaattisia malleja III

MAB9, Lukion lyhyen matematiikan kertaus

Sisältö: kurssi on koulukohtainen. Kurssin tarkoitus on koota yhteen lyhyen matematiikan kursseilla esille tulleet asiat. Kerrataan kurssien MAB1 - MAB6 (N1-N6) keskeisimmät asiat ja lasketaan edellisten vuosien yo-kokeiden tehtäviä. Kurssin sisältö voi vaihdella oppilasryhmän tarpeiden mukaan.

Tammi: SIGMA Σ , Kertauskirja

Lyhyen matematiikan kurssien arvioinnista:

kurssit arvioidaan opiskelijan tuntityöskentelyn ja kurssien lopussa olevien kurssisisältöjen mukaisten loppukokeiden perusteella.

8. 16 MATEMATIIKKA, pitkä (A-oppimäärä)

*Matematiikan opiskelujen tukena on **Matikkaklinikka**, tarkempia tietoja ilmoitustaululta ja aineenopettajilta. Kurseilla pitää oppikirjan lisäksi olla funktiolaskin ja taulukkokirja (Maol-taulukot).*

Kurssit kannattaa suorittaa numerojärjestyksessä.

MAA0, Peruskoulun matematiikan kertauskurssi

Sisältö: kerrataan peruskoulun matematiikkaa kurssille osallistuvien tarpeiden mukaan: peruslaskutoimitukset, murtoluvut, potenssit, neliöjuuri, polynomit, ensimmäisen asteen yhtälöt, yhtälöparit, prosenttilasku, taso- ja avaruusgeometrian perusteet

Otava: Linkki

Arviointi: kurssi on koulukohtainen ja arvioidaan loppukokeen perusteella, numeroarviointi.

MAA1, Funktiot ja yhtälöt

Sisältö: lukujoukot ja laskutoimitukset, potenssi, ensimmäisen asteen yhtälö ja yhtälöpari, verrannollisuus, prosenttilasku, neliöjuuri, yleinen juuri ja murtopotenssi, potenssi- ja eksponenttifunktio.

Tammi: Pitkä Sigma 1

MAA2, Polynomifunktiot

Sisältö: polynomien laskutoimitukset ja muistikaavat; ensimmäisen, toisen ja korkeamman asteen polynomifunktiot, yhtälöt ja epäyhtälöt; murtofunktio, rationaaliyhtälöt ja -epäyhtälöt.

Tammi: Pitkä Sigma 2

MAA3, Geometria

Sisältö: geometrian peruskäsitteitä, tasokuviot (kulmat, suorat, monikulmiot, ympyrä) ja avaruuskappaleet (monitahokkaat, lieriö, kartio, pallo), yhteneväisyys ja sen sovellutuksia, yhdenmuotoisuus ja sen sovellutuksia, suorakulmaisen ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

Tammi: Pitkä Sigma 3

MAA4, Analyttinen geometria

Sisältö: suoran yhtälö, kahden suoran leikkauspiste ja niiden välinen kulma, pisteen etäisyys suorasta, ympyrä ja sen tangentti ja normaali, paraabeli, (ellipsi, hyperbeli,) yhtälöryhmä, itseisarvoyhtälö ja -epäyhtälö.

Tammi: Pitkä Sigma 4

MAA5, Vektorit

Sisältö: paikkavektori, vektoreiden perusominaisuudet, vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla, vektorit tasossa ja avaruudessa, suorat ja tasot avaruudessa, koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo.

Tammi: Pitkä Sigma 5

MAA6, Tilastotiedettä ja todennäköisyyslaskentaa

Sisältö: diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma, jakauman tunnusluvut, klassinen ja tilastollinen todennäköisyys, kombinatoriikka, todennäköisyyksien laskusäännöt, diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma, diskreetin jakauman odotusarvo, normaalijakauma.

Tammi: Pitkä Sigma 6

MAA7, Derivaatta

Sisältö: rationaalifunktio, -yhtälö ja -epäyhtälö, funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta, polynomifunktion derivaatta, funktioiden tulo ja osamäärän derivoiminen, polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen.

Tammi: Pitkä Sigma 7

MAA8, Juuri- ja logaritmfunktiot

Sisältö: juurifunktiot ja -yhtälöt, eksponenttifunktiot ja -yhtälöt, logaritmfunktiot ja yhtälöt, yhdistetyn funktion derivaatta, käänteisfunktio, juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat.

Tammi: Pitkä Sigma 8

MAA9, Trigonometriset funktiot ja lukujonot

Sisältö: suunnattu kulma ja radiaani, trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen, trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen, trigonometristen funktioiden derivaatat, lukujono, rekursiivinen lukujono, aritmeettinen jono ja summa, geometrinen jono ja summa.

Tammi: Pitkä Sigma 9

MAA10, Integraalilaskenta

Sisältö: integraalifunktio, alkeisfunktioiden integraalifunktiot, määrätty integraali ja sen ominaisuuksia, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen määrättyinä integraalina.

Tammi: Pitkä Sigma 10

Matematiikan kurssien 1–10 arviointi: loppukoe ja mahdollinen välikoe.

MAA17, Kertauskurssi 3

Sisältö: kerrataan pitkän matematiikan kurssien MAA1–MAA10 keskeisiä asioita ja ratkotaan yo-tehtäviä. Oppikirja voidaan korvata mahdollisella opetusmonisteella.

Otava: Calculus Kertauskirja ja Otava: Abi – pitkä matematiikka

Arviointi: loppukoe, joka on samalla yo-kirjoituksiin osallistuville ns. preliminäärikoe; harjoitellaan yo-koetilannetta. Kurssi on koulukohtainen.

8.17 MUSIIKKI

Alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneiden tulee suorittaa joko kaksi kurssia kuvataidetta / musiikkia tai kurssi kuvataidetta sekä kurssi musiikkia.

MU1, Musiikki ja minä

Sisältö: kurssilla ohditaan oman musiikkisuhteen kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle, tutkitaan omia mahdollisuuksia musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä ja syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla.

Arviointi: kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä S tai opiskelijan halutessa numerolla.

MU3, Luomisen tuska – taiteen filosofia ja käytäntö (yhdessä päiväkouluun kanssa)

Sisältö: taiteen, viihteen ja kauneuden käsitteet, filosofisia taideteorioita, taiteen ja viihteen rajankäynti, taiteen eri ilmaisukeinoja, taiteellinen merkitys, tulkinta ja taiteen arvottaminen.

Oppikirja: oppimateriaali ilmoitetaan kurssin alussa.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen ja arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Kurssi suoritetaan erillisinä kurssitöinä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

8. 18 OPINTO-OHJAUS

OP3, Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen kehittäminen (Lue1)

Kurssi on tarkoitettu lukio-opiskelijoille, jotka haluavat parantaa lukemisen ja kirjoittamisen taitojaan.

Sisältö: oppimistyyliä ja opiskelutekniikat

Arviointi: kurssilla täytetään oppimispäiväkirjaa. Osallistumalla säännöllisesti ja palauttamalla oppimispäiväkirjan kirjan saa suoritusmerkinnän S.

8. 19 PSYKOLOGIA

Psykologiassa ei ole pakollisia kursseja. Ylioppilastutkintokoe perustuu kaikkiin valtakunnallisiin kursseihin.

PS1, Psyykinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus

Sisältö: tutustutaan psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla sekä käsitellään psykologian keskeisiä osa-alueita, suuntauksia ja peruskäsitteitä. Yksi kurssin keskeisistä teemoista on oppimisen psykologia. Kurssilla pohditaan psykologisen tiedon avulla muun muassa omia opiskelutottumuksia.

WSOY: Psykologia! Kurssi 1

PS2, Ihmisen psyykinen kehitys

Sisältö: tutustutaan yksilön psyykkiseen kehitykseen elämän eri vaiheissa ja psyykkisen kehityksen osa-alueisiin kehityspsykologisten teorioiden valossa. Keskeisiä teemoja ovat ympäristön ja perimän vaikutukset ihmisen psyykkisen kehitykseen, psyykkisen kehityksen ongelmat ja niihin vaikuttaminen sekä psyykkisen kehityksen tutkiminen. Kurssilla opetellaan soveltamaan kehityspsykologista tietoa myös omaan elämään.

WSOY: Psykologia! Kurssi 2

PS3, Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet

Sisältö: kurssilla tutustutaan kognitiivisen psykologian aihepiireihin, tutkimukseen ja sovelluksiin. Keskeisiä teemoja ovat kognitiiviset prosessit kuten havaitseminen, tarkkaavaisuus, muisti, ajattelu ja luovuus. Lisäksi tarkastellaan vireystilan säätelyyn liittyviä kysymyksiä kuten nukkumisen ja unen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta sekä erilaisia kognitiivisen toiminnan häiriöitä.

WSOY: Psykologia! Kurssi 3

PS4, Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta

Sisältö: kurssilla tutustutaan motivaation ja tunteiden perusteorioiden ja tarkastellaan motivaation ja tunteiden yhteyttä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin. Keskeisiä teemoja ovat motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen, tunteiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys, motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä ajattelun, luovuuden ja kielen merkitys ihmisen toiminnassa.

WSOY: Psykologia! Kurssi 4

PS5, Persoonallisuus ja mielenterveys

Sisältö: kurssilla tutustutaan persoonallisuuspsykologian keskeisiin käsitteisiin, persoonallisuuden määrittelemiseen ja selittämiseen psykologian eri näkökulmista sekä persoonallisuuden tutkimiseen. Lisäksi keskeisinä teemoina ovat psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja mielenterveyteen vaikuttavat tekijät sekä mielenterveyden häiriöt ja psykoterapia niiden hoitokeinoina.

WSOY: Psykologia! Kurssi 5

Psykologian kurssien 1–5 ja 7 arviointi : kurssien arvosana muodostuu loppukokeen tai koetta korvaavan itsenäisen työn perusteella sekä aktiivisen osallistumisen myötä syntyvän jatkuvan näytön perusteella. Mahdollinen verkkokurssi arvioidaan verkko työskentelyyn osallistumisen, annettujen tehtävien tekemisen sekä kurssin lopputyön – joka voi olla koe, tutkielma tai oppimispäiväkirja – perusteella. Kurssien itsenäisestä suorittamisesta sovitaan erikseen opettajan kanssa.

PS6, Psykologian harjoituskurssi

Sisältö: kurssilla kerrataan aiemmin opittua sekä harjoitellaan ylioppilastutkintoa varten. Oppimateriaalina kurssin kirjat/tiedot sekä materiaali OPIT-verkkoympäristössä. [www.tyk.opit.fi>opintokokonaisuudet>PS6](http://www.tyk.opit.fi/opintokokonaisuudet>PS6). Huom! Testaa koneesi toimivuus verkkoympäristössä Opit-etusivun testaustoiminnolla. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen syventävä kurssi ja arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivinen ja itsenäinen opiskelu.

8. 20 RANSKA, B3-kieli

B3- kielen oppimäärä sisältää kahdeksan syventävää kurssia. Kurssikoodin keskellä on oppimäärän tunnus B3.

RAB31, Hyvää päivää, hauska tutustua

Sisältö: tervehtiminen, esittäytyminen, kiittäminen, ikä ja lähiympäristön kuvailu. Kielioppi: tutustutaan ranskan kielen perusrakenteisiin, ääntämisen harjoittelua. Otava: Bärlund, Mallein etc. Voilä 1 Textes pour le lycée + exercices kpl 1–4

RAB32, Näin asiat hoituvat

Sisältö: käytännön pikkutilanteita, viikonpäivät, kahvilassa, ruokalassa. Kielioppi: perusrakenteita syvennetään. Ääntämisen ja kuuntelun harjoittelua. Otava: Bärlund, Mallein etc. Voilä 1 kpl 5–8

RAB33, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: paikan varaaminen, päiväys, mielipiteen ilmaisu, asemalla, retkeilymajalla. Lähifutuuri, apuverbejä, adjektiivit, lukusanoja. Otava: Bärlund, Mallein etc. Voilä 1 kpl 9–12

RAB34, Meillä ja muualla

Sisältö: Pariisiin nähtävyyksistä, stadionilla, pizzariassa. Kirjeen kirjoittaminen. Kielioppi: partitiivi, COD ja COI, passé composé. Otava: Bärlund, Mallein etc. Voilä 1 kpl 13–17

RAB35, Ennen ja nyt

Sisältö: tiedonhausta, vapaa-ajanvietosta, juhlista. Kielioppi: en- ja y- pronominit, relatiivipronominit, imperatiivi, partitiivin ja menneenajan kertausta. Otava: Bärlund, Jokinen, etc. Voilä 2: kpl 1–4

RAB36, Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat

Sisältö: liikunnallisuus, sarjakuvafestivaali, vapaaehtoistyö. Kielioppi: kieliopin perusteiden kertausta, imperfektin muodostus ja käyttö, adjektiivin vertailuasteet. Otava: Bärlund, Jokinen, etc. Voilä 2: kpl 5–8

RAB37, Kulttuuri

Kurssin sisällöstä tarkemmin kurssin alussa

Otava: Bärlund, Jokinen etc. Voilä 3 kpl 1–5

RAB38, Yhteinen maapallomme

Kurssin sisällöstä tarkemmin kurssin alussa

Otava: Bärlund, Jokinen etc. Voilä 3 kpl 5– . Lisäksi ylioppilaskokeita.

Arviointi: ranskan arvosanassa huomioidaan loppukokeen lisäksi myös tuntiaktiivisuus, mahdolliset kotiaineet ja kuuntelukokeet.

8. 21 RUOTSI, B1-kieli

B1- kielen oppimäärä sisältää viisi pakollista kurssia ja kaksi syventävää kurssia. Ylioppilaskoe perustuu näihin seitsemään kurssiin. Lisäksi on kaksi koulukohtaista kurssia RUB0 sekä RUB8. RUB0-kurssia suositellaan kaikille, jotka haluavat kerrata peruskoulun oppimäärää ennen varsinaisten lukiokurssien aloittamista. RUB8 -kurssilla vahvistetaan rakenteiden hallintaa, vaativampien tekstien ja kuullun ymmärtämisen taitoja sekä vahvistetaan kirjallista ilmaisua. Ylioppilaskokeeseen osallistuvan on ehdottoman aiheellista suorittaa kurssit RUB1-8.

RUB0, Perusasioiden kertauskurssi

Sisältö: kurssilla kerrataan peruskoulun ruotsin keskeistä sanastoa ja perusrakenteita sekä tutustutaan lukion työtapoihin, mistä syystä tätä kurssia suositellaan erityisesti lukio-opintojaan aloitteleville.

Kielioppi: peruskoulun oppimäärän tärkeimmät rakenne- ja kielioppiasiat (substantiivit, verbit sekä sanajärjestys) ja keskeistä sanastoa.

WSOY: Signal

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista, mahdollinen luetunymmärtäminen.

RUB1, Opiskelu ja vapaa-aika

Sisältö: kurssin aiheina ovat mm. vapaa-aika ja perhe, koulu sekä harrastukset. Kurssin pääpaino on perusrakenteiden vahvassa haltuunotossa sekä suullisen kielitaidon kehittämisessä. Lisäksi harjoitellaan ymmärtämään lyhyitä kuulutuksia ja viestejä sekä kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.

Kielioppi: kieliopissa käsitellään substantiivien taivutusta ja määräysmuotoja, verbien taivutusta ja aikamuotoja, adjektiivien taivutusta ja käyttöä sekä päälauseen sanajärjestystä.

WSOY: Magnet 1

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista sekä luetunymmärtäminen.

RUB2, Arkielämää pohjoismaissa

Sisältö: kurssin aiheina ovat Tukholma ja Pohjoismaat, ruoka ja asuminen, työ, rahankäyttö, terveys ja kännykän käyttö. Kurssin aikana harjoitellaan ymmärtämään erilaisia suullisia viestejä (esim. puhelinviestejä ja haastatteluja) sekä kirjoittamaan lyhyitä viestejä (esim. kutsuja ja sähköpostiviestejä).

Kielioppi: kieliopissa kerrataan lyhyesti kurssin 1 rakenteet sekä käsitellään sivulauseet, persoona- ja refleksiivispronominin, adjektiivin ja substantiivin yhteistäivutus, adjektiivin vertailu, adverbit, lukusanat ja paikan prepositiot.

WSOY: Magnet 2

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista sekä luetunymmärtäminen.

RUB3, Suomi, Pohjoismaat

Sisältö: kurssin aihepiirejä ovat Suomi, Ahvenanmaa sekä suomenruotsalaiset ja ruotsinsuomalaiset. Kurssilla tarkastellaan erilaisia suomalaisia ilmiöitä (esim. muotia ja huumoria) sekä luetaan erityyppisiä ja -pituisia tekstejä (esim. asiatekstejä, henkilökuvia, haastatteluja ja kaunokirjallisuutta). Lisäksi harjoitellaan mm. lyhyitä viestinnällisiä kirjoitelmia.

Kielioppi: lyhyt kertaus kurssien 1 ja 2 keskeisistä kielioppiasioista, joiden lisäksi käsitellään interrogatiivi-, demonstratiivi- ja indefiniittipronominin, erisnimien suku ja prepositioilmauksia.

WSOY: Magnet 3

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista sekä luetun- ja kuullunymmärtäminen ja kirjoitelma

RUB4, Elämää yhdessä ja erikseen

Sisältö: kurssi kertoo ihmissuhteista, sukupolvien ja kulttuurien välisistä kohtaamisista, elämänarvoista ja median maailmasta. Lisäksi tutustutaan Tanskaan ja Norjaan.

Kurssin painopisteenä on perehtyä kirjoitelmien laatimiseen.

Kielioppi: kieliopissa kerrataan kurssien 1-3 tärkeimmät kielioppiasiat. Lisäksi käsitellään vahvoja ja epäsuunnollisia verbejä, apuverbejä, infinitiiviä ja futuuria. Kurssilla tarkastellaan myös aikamuotojen rinnastamista, konditionaalin vastineita, imperatiivia ja verbi + prepositio -ilmauksia.

WSOY: Magnet 4

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista sekä luetun- ja kuullunymmärtäminen ja kirjoitelma

RUB5, Elinympäristömme

Sisältö: kurssin aiheina ovat mm. muuttuva elin- ja työympäristö, joukkoviestimet ja luonto. Lisäksi tutustutaan lähemmin Islantiin, Grönlantiin ja Färsaariin. Kurssin aikana opiskellaan erityisesti tiivistelmän laatimista.

Kielioppi: rakenteista opiskellaan mm. substantiivien määräysmuotoja, s-passiivia ja partisiippeja.

WSOY: Magnet 5

Arviointi: loppukoe, jossa rakenne- ja sanastokoe tunneilla käsitellyistä kappaleista sekä luetun- ja kuullunymmärtäminen ja kirjoitelma. Mahdollisia muita erikseen määriteltyjä tehtäviä.

RUB6, Puhu ja ymmärrä paremmin (suullisen kielitaidon kurssi)

Sisältö: kurssilla harjoitellaan keskeisiä suullisen viestinnän tilanteita ja laajennetaan niissä tarvittavaa sanastoa. Lisäksi käsitellään ajankohtaisia aiheita suullisesti. Tavoitteena on ruotsin kielelle ja kulttuurille ominaisen suullisen viestinnän vahvistaminen sekä ilmaisurohkeuden lisääminen. Kurssi vaatii tunneille etukäteen valmistautumista sekä ennen kaikkea aktiivista osallistumista.

WSOY: Magnet 6

Arviointi: jatkuva näyttö, mahdollinen suullinen esitys ja suullinen loppukoe, joka kestää n. 20 minuuttia. Loppukoe suoritetaan mahdollisesti pareittain. Kurssista voi saada myös erillisen todistuksen.

RUB7, Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen

Sisältö: kurssilla käsitellään maailmanlaajuisia ilmiöitä, kansainvälistä vaikuttamista sekä yhteiskunnalliseen päätöksentekoon osallistumista.

Kielioppi: kieliopissa kerrataan ja syvennetään kaikkien edeltävien kurssien rakenteita. Kokoavien rakennetehtävien avulla harjoitellaan yo-kirjoituksiin.

WSOY: Magnet 7

Arviointi: yo-tutkinnon kaltainen monimuotokoe (soveltuvin osin): tekstinymmärtämiskoe (monivalinta/avovastaus), rakennemonivalinta, kuullunymmärtämiskoe, kirjoitelma.

RUB8, Vaativien tekstien ja kuuntelujen kurssi

Sisältö: B-ruotsin kirjoittaville tarkoitettu abikurssi, jolla käydään läpi aiempia yo-kokeita ja muita vaativia teksti- ja rakenneharjoituksia sekä yo-kuunteluita.

Kielioppi: kerrataan keskeisiä rakenteita monivalinta- ja täydennystehtävin sekä käännösin. Kurssin materiaali jaetaan tunneilla.

Arviointi: loppukoe, joka on ylioppilaskokeen kaltainen koe kuuntelukokeineen ja kirjoittelmineen. A-ruotsin kirjoittajille pitkän oppimäärän yo-koe.

8. 22 RUOTSI, A-kielenä yo-kokeessa

A1-kielenä pakollisten ruotsin kurssien määrä on kuusi ja syventävien kaksi. A-oppimäärän ylioppilaskoe pohjautuu näihin kahdeksaan kurssiin.

Käytännössä A-ruotsin yo-kokeeseen valmistautuvat opiskelevat vähintään B1-oppimäärän pakollisten kurssien 1–5 lisäksi B1-oppimäärän syventävän kurssin 7. Tarjolla voivat olla kurssit 6 ja 8.

8. 23 SAKSA, B3-kieli

B3- kielen oppimäärä sisältää kahdeksan syventävää kurssia. Kurssikoodin keskellä on oppimäärän tunnus B3.

SAB31, Hyvää päivää ja hauska tutustua

Sisältö: kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä ja harjoitellaan kertomaan itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Keskeisiä aihepiirejä ovat: tervehtiminen, kellonajan ilmaiseminen, toivotuksia sekä matkalippujen hankkiminen. Rakenteista opitaan: määräinen ja epämääräinen artikkeli, verbin persoonataivutus, substantiivien monikko, lukusanat, kein-pronimi, päälauseen sanajärjestys sekä modaaliapuverbit.

WSOY: Super Gut 1 Lektionen 1-3

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus kurssin aikana tehdyistä tehtävissä.

SAB32, Näin asiat hoituvat

Sisältö: lähtökohtana on aktiivisen kansalaisen arkielämän kielenkäyttötilanteet, joihin perehdytään lähtökohtana kohdekielen kielenkäyttöstrategiat. Harjoitellaan jokapäiväisiä kielenkäyttötilanteita mm. majoituksesta tiedustelemista ja hotellihuoneen varaamista, käydään ravintolassa ja kaupassa, postissa ja lääkärissä sekä esitellään nähtävyyksiä. Rakenteista opitaan man-rakenne, refleksiiviverbit, possessiivipronimit, akkusatiivi ja kohteliaita kehoituksia

WSOY: Super Gut 1 Lektionen 4-5 / Super Gut 2 Lektion 1

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus annettujen tehtävien tekemisessä.

SAB33, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: perehdytään erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin, joissa kuvataan jokapäiväistä elämää ja kiinnostuksen kohteita, keskustellaan vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista. Käydään läpi puhelinkeskustelua, esitellään henkilöitä ja asumista sekä tehdään vaateostoksia. Rakenteista opitaan imperfektimuodot war ja hatte, perfekt, sivulause ja substantiivien sijamuodot

WSOY: Super Gut 2 Lektionen 2-4

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus annettujen tehtävien tekemisessä

SAB34, Meillä ja muualla

Sisältö: pohditaan ja vertaillaan elämää eri elinympäristöissä, tutustutaan saksalaiseen maaseutuun ja suurkaupunkeihin, historiaan, nähtävyyksiin ja lomanviettomahdollisuuksiin Rakenteista kerrataan substantiivien ja persoonapronomien akkusatiivi ja datiivi, verbioppia sekä possessiivipronimit sekä perehdytään prepositioiden, genetiivin ja adjektiivin taivutuksen käyttöön.

WSOY: Super Gut 2 Lektion 5 / Gute Idee 1 Lektionen 1-2

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus annettujen tehtävien tekemisessä

SAB35, Ennen ja nyt

Sisältö: käsitellään materiaaleja, jotka käsittelevät terveyttä ja hyvinvointia sekä elämää ennen ja nyt yhteiskunnan kannalta Rakenteista käsitellään modaaliapuverbit, prepositioita, perfekti, sanajärjestys, kieltosanat.

WSOY: Gute Idee 1 Lektionen 3-5

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus annettujen tehtävien tekemisessä.

SAB36, Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat

Sisältö: kurssin aihepiirit liittyvät opiskeluun ja työelämään sekä tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

Kielioppi: Genetiivi, prepositiot, konditionaali, infinitiivejä, maat ja kansallisuudet heikot maskuliinit

WSOY: Gute Idee 2 Lektionen 1–3

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus annettujen tehtävien tekemisessä.

SAB37, Kulttuuri

Sisältö: kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva ja teatteri. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Kielioppi: imperfekti, futuuri, adjektiivin heiko taivutus

WSOY: Gute Idee 2 Lektionen 4–5/ Gute Idee 3 Lektion 1

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus annettujen tehtävien tekemisessä.

SAB38, Yhteinen maapallomme

Sisältö: lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Kielioppi: adjektiivin vahva taivutus, pluskvamperfekti, järjestysluvat, imperatiivi, adverbit

WSOY: Gute Idee 3 Lektionen 2–5

Arviointi: loppukoe ja opiskelijan oma aktiivisuus ja osallisuus annettujen tehtävien tekemisessä.

SAB311, Saksan keskustelukurssi

Sisältö: aihepiirejä ovat esimerkiksi kertominen itsestä ja muista, omista suunnitelmista, eri puhetilanteita, esim. ostoksilla, matkaillessa, puhelimessa ym.

Kurssilla pyritään käyttämään autenttista materiaalia sekä keskustelukoulutukseen tarkoitettuja kirjoja.

Arviointi: kurssin arvosana koostuu läsnäolosta, tuntiaktiivisuudesta, kotitehtävien suorituksesta ja keskustelujen esityksen tasosta.

8. 24 TERVEYSTIETO

Terveystiedosta on tarjolla kolme valtakunnallista kurssia sekä koulukohtainen harjoituskurssi. TE1 on pakollinen kurssi alle 18-vuotiaana opiskelunsa aloittaneille.

TE1, Terveiden perusteet

Sisältö: kurssilla käsitellään mm. seuraavia kysymyksiä: Mitä terveys on ja kuinka sitä voidaan edistää? Miten uni ja ravitus vaikuttavat terveydentilaan? Mitä on terveysliikunta – entä mitä kuuluu mielenterveyteen? Pohditaan parisuhteeseen ja seksuaaliterveyteen kuuluvia asioita, työhyvinvointia, kansantauteja ja tartuntatauteja, ympäristön terveysriskejä ja eroja rikkaiden ja köyhien maiden kansalaisten terveydentilassa ja palveluissa. Kurssi on tarjolla sekä lähiopetuksessa että verkkokurssina.

WSOYpro: Terve! Terveiden perusteet

TE2, Nuoret, terveys ja arkielämä

Sisältö: kurssilla syvennetään TE1:n aihepiirejä tuomalla esille eri kulttuurien näkökulmia ja tarkastelemalla terveyttä ja terveyskäyttäytymistä sekä yksilön että yhteisön kannalta. Teemoja ovat mm. ruumiinkuva, syömisen ja ruuan valinnan haasteet, ensiapu, riippuvuuksien synty ja päihteet, yleisimmät mielenterveyden ongelmat.

WSOYpro: Terve! Nuoret, terveys ja arkielämä

TE3, Terveys ja tutkimus

Sisältö: kurssilla paneudutaan terveyden ja terveydenhoidon historiaan, sekä terveyden tutkimisen menetelmiin. Pohditaan myös terveyden, yhteiskunnan ja median leikkauspisteitä, aiheina mm. medikalisaatio, potilaan oikeudet ja terveysmainonta. **Keskeinen osa kurssia on oman terveystutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen.**

WSOYpro: Terve! Terveys ja tutkimus

TE 4, Terveystiedon kertauskurssi

Sisältö: kurssi on tarkoitettu terveystiedon ylioppilaskokeeseen valmistautujille. Käydään läpi reaaliavustekniikkaa yleensä ja terveystiedon kysymystyyppejä erikseen. Harjoitellaan terveyteen liittyvän tiedon ja aineistojen tulkintaa ja analysointia. Kurssi on verkkokurssi, joka arvioidaan suoritusmerkinnällä (**edellyttää annettujen tehtävien huolellista tekemistä ja palauttamista määräaikaan mennessä**). Huom! Testaa koneesi toimivuus verkkoympäristössä Opit-etusivun testitoiminnolla.

Terveystiedon kurssien arviointi: lähikursseilla TE1 ja TE 2 arvosanaan vaikuttaa kirjallinen kurssikoe, mahdollinen kurssitehtävä ja tuntityöskentely. Kurssilla TE3 näiden lisäksi vaikuttaa merkittävästi oma tutkimusprojekti. Verkkokurssi TE1 arvioidaan kurssitehtävien perusteella (ei erillistä koetta) ja arvostellaan numerolla. Verkkokurssi TE4 arvioidaan tehtävien perusteella (suoritusmerkintä S).

8. 25 TIETOTEKNIikka

Tietotekniikan A-ajokorttitutkinto: Tietotekniikan A-ajokorttitutkinto on valtakunnallinen tutkinto, jolla voi osoittaa hallitsevansa tietotekniikan perusasiat. Tutkinto koostuu seitsemästä moduulikoosteesta, joista kaikille A-kortin suorittajille pakolliset kolme moduulia ovat: Käyttäjärjestelmä ja tiedonhallinta (ATK1), Internet ja sähköposti (ATK2), Tekstinkäsittely (ATK3) Vapaavalintaiset moduulit (vähintään neljä) valitaan seuraavista: Tietotekniikan perusteet (ATK1) Taulukkolaskenta (ATK4), Tietokannat (ATK5), Esitysgrafiikka (ATK6), Kuvankäsittely (ATK7), Oppiminen ja työskentely verkossa (ATK8). Moduulikoheet maksavat kukin 10 euroa, yhteensä todistusmaksuineen ajokortti on 80 euroa. Kaikilla tietotekniikan kursseilla on käytössä oppikirjana Docendo: Tietokoneen käyttötaito 1.

ATK0, Tietotekniikan alkeiskurssi

Sisältö: kurssi on tarkoitettu niille opiskelijoille, joilla on vähäiset kokemukset tietotekniikasta tai ei ole aikaisemmin käyttäneet tietokoneita lainkaan. Opetellaan Opetus- ja tutkimusministeriön käyttö. Kurssi on tarkoitettu myös niille maahanmuuttajille joille suomen kieli on haastavaa.

HUOM! Kurssi ei sisälly Tietokoneen käyttäjän A-korttiin.

ATK1, Tietotekniikan perusteet

Sisältö: peruskurssi Windows-käyttöympäristön ominaisuuksiin ja käyttöjärjestelmän tärkeimpiin apuohjelmiin.

ATK2, Internet

Sisältö: tutustutaan tietoliikenteen toimintaperiaatteisiin ja välineisiin. Opetellaan käyttämään internetin tärkeimpiä palveluja, kuten WWW:tä ja sähköpostia.

ATK3, Tekstinkäsittely

Sisältö: opetellaan MS Word –ohjelman avulla tekstinkäsittelyn peruskäyttötaidot. Opetellaan miten asiakirjojen luodaan, muokataan ja tallennetaan eri muodoissa.

ATK4, Taulukkolaskenta

Sisältö: opetellaan käyttämään MS Excel –taulukkolaskentaohjelmaa. Harjoitellaan taulukoiden ja kaavioiden tekoa Excelillä.

ATK5, Tietokanta

Sisältö: opetellaan MS Access –ohjelman avulla tietokantaohjelman peruskäyttötaidot. Tutustutaan erilaisiin tietojoukkoihin ja oman tietokannan luomiseen.

ATK6, Esitysgrafiikka

Sisältö: tutustutaan esitysgrafiikkaan MS PowerPoint -ohjelman avulla.

Opetellaan tekemään PP-esityksiä, muokkaamaan niitä, lisäämään esityksiin animaatioita ja etsimään esityksiin kuvia Internetin kuvakirjastoista.

ATK7, Kuvankäsittely

Sisältö: tutustutaan kuvankäsittelyn perustoimintoihin ja kuvan muokkaamiseen Adobe Photoshopin avulla. Tutustutaan hieman myös digitaalikameran ja skannerin käyttöön.

ATK8, Oppiminen ja työskentely verkossa

Sisältö: opetellaan käyttämään Internetiä hyödyksi työssä ja opiskelussa. Käydään läpi verkon julkaisupalveluita ja sosiaalimediaa.

Tietokoneen käyttäjän AB-kurssit. Kurssien suorittamisen esitietovaatimuksena suositellaan ATK1, ATK2 ja ATK7 kursseja.

ATKB1, Julkaisuohjelmistojen yhteiskäyttö

Sisältö: Opetellaan ohjelmien välisiä, eri tiedostomuodoista ja käyttöympäristöistä johtuvia haasteita. Julkaisuohjelmistojen yhteiskäytön tavoitteena on, että kerran luotua sisältöä voidaan hyödyntää eri ohjelmissa ja kanavissa monipuolisesti.

ATKB2, Taitto

Sisältö: Opetellaan tuottamaan julkaisu Adobe Indesign-ohjelmalla ja muokkaamaan paino- ja julkaisukelpoista materiaalia.

ATKB3, Multimedia

Sisältö: Opiskellaan multimediaesityksen tekoa ja käydään multimedian tekoprosesseja ja mahdollisuuksia. Opiskelija osoittaa kykenevänsä kokoamaan interaktiivisen multimediaesityksen erilaisia mediaelementtejä yhdistellen.

ATKB4, Kuvankäsittely

Sisältö: Opiskellaan kuvankäsittelyä laajemmin ja Photoshopin hyödyntämistä eri käyttötarkoituksissa.

Arviointi kaikilla tietotekniikan kursseilla: loppukoe ja mahdollisuus suorittaa kurssia vastaava tietokoneen A-ajokorttikokeen moduulikoe.

8. 26 USKONTO

Uskonossa on yksi pakollinen kurssi ja kuusi valtakunnallista syventävää kurssia. Ylioppilastutkintokoe perustuu näihin kaikkiin kursseihin. Lisäksi on koulukohtainen harjoituskurssi.

UE1, Uskonnon luonne ja merkitys

Sisältö: uskonnon määrittely ja tutkiminen. Uskonnon kieli. Uskonnon ominaispiirteet. Uskonto yksilön ja yhteisön elämässä. Raamatun vaikutus maailmankuvaan ja kulttuuriin. Raamatun synty ja sisältö sekä tutkimus- ja tulkintatavat.

WSOY: uskonto ja raamattu, Silta 1

UE2, Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta

Sisältö: kristillisen kirkon synty. Alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon. Lännen kirkko keskiajalla. Idän kirkon kehitys. Reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla. Nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa. Kirkkojen ja uskontojen vuoropuhelu

WSOY: Kristinuskon ja historia, Silta 2

UE3 Ihmisen elämä ja etiikka

Sisältö: perehdytään etiikkaan tieteenä tutustumalla eettisiin järjestelmiin ja kristilliseen etiikkaan. Pohditaan ihmisen elämän peruskysymyksiä elämäntarkoituksesta, kärsimyksestä, kuolemasta, ihmisestä ja jumalasta. Tarkastellaan keskeisiä yksilö- ja yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä sekä ihmisen ja luonnon suhdetta.

WSOY: Etiikka ja kirkon oppi, Silta 3

UE4 / ET5, Uskontojen maailma (yhteinen ET5:n kanssa)

Sisältö: käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia seuraavien teemojen näkökulmasta: Uskontojen syntyhistoria, levinneisyys ja kannattajamäärät. Uskontojen pyhät kirjat ja oppi. Uskontojen eettiset ohjeet ja hyvä elämä. Uskontojen myytit ja riitit.

Uskontojen suuntauksukset ja tulkinnat. Uskonnot ja taide. Uskonnot ja yhteiskunta.

WSOY: Maailmanuskonnot, Silta 4

UE5, Mihin suomalainen uskoo?

Sisältö: perehdytään suomalaiseen uskonnollisuuteen, sen historiallisiin juuriin sekä uskonnon yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin tavoitteena suomalaisen arvomaailman ja sen erityispiirteiden ymmärtäminen. Tutustutaan Suomessa toimiviin kirkkoihin ja uskonnollisiin yhteisöihin tavoitteena suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden ymmärtämisen lisääntyminen

WSOY: Uskonto Suomessa, Silta 5

UE7, Uskonnon harjoituskurssi

Sisältö: kurssilla kerrataan aiemmin opittua sekä harjoitellaan ylioppilastutkintoa varten.

WSOY: Uskonnon kertauskirja

Arviointi: kurssi on koulukohtainen syventävä kurssi ja arvioidaan suoritusmerkinnällä S. Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivinen ja itsenäinen opiskelu.

Uskonnon kurssien 1–6 arviointi: arvosana muodostuu loppukokeen tai koetta korvaavan itsenäisen työn perusteella sekä aktiivisen osallistumisen myötä syntyvän jatkuvan näytön perusteella. Kurssien itsenäisestä suorittamisesta sovitaan erikseen opettajan kanssa. Mahdollinen verkkokurssi arvioidaan verkkotyöskentelyyn osallistumisen, annettujen tehtävien tekemisen sekä kurssin lopputyön – joka voi olla koe, tutkielma tai oppimispäiväkirja – perusteella.

8. 27 VENÄJÄ, B3-kieli

B3-kielen oppimäärä sisältää kahdeksan syventävää kurssia. Kurssikoodin keskellä on oppimäärän tunnus B.

VEB31, Hyvää päivää, hauska tutustua

Sisältö: aakkoset, ääntäminen, lukeminen, kirjoittaminen, tutustuminen, tervehdyksiä, sanapaino, venäläiset nimet.

Otava: MO_NO! I teksti+harjoituskirja I, aakkoskurssi ja kappale 1

VEB32, Näin asiat hoituvat

Sisältö: perheestä, asumisesta, ammateista, venäläinen aamiainen, kellonajat, ammateista.

Otava: MO_NO! I teksti+harjoituskirja I, kappaleet 2–5

VEB33, Vapaa-aika ja harrastukset

Sisältö: ostoksilla, metrolla, vuodenaajat, kuukaudet, säästä, pukeutumisesta.

Otava: MO_NO! I teksti+harjoituskirja I, kappaleet 5–7

VEB34, Meillä ja muualla

Sisältö: kulkuneuvoilla liikkuminen, kahvilakulttuurista, Eurooppa.

Kielioppi: Preteriti, apuverbejä, päiväykset, liikeverbejä.

Otava: MO_NO! I teksti+harjoituskirja I, kappaleet 8–11

VEB35, Ennen ja nyt

Sisältö: ostoksilla, kaupungilla liikkuminen kirjeen kirjoittaminen, hotellissa asiointi, venäläisten harrastuksista.

Otava: MO_NO! I teksti+harjoituskirja I, kappaleet 12–15

VEB36, Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat

Sisältö: urheilu, lomailu, hyvinvointi ja terveys.

Kielioppi: adjektiivien taivutus yksikössä, instrumentaali.

Otava: MO_NO! 2 teksti+harjoituskirja 2, kappaleet 1–4

VEB37, Kulttuuri

Sisältö: Moskovasta ja sen nähtävyyksistä, Venäjän yhteiskunnasta

Kielioppi: instrumentaali, monikon genetiivi, adjektiivien vertailu, relatiivipronomininit.

Otava: MO_NO! 2 teksti+harjoituskirja 2, kappaleet 5–9

VEB38, Yhteinen maapallomme

Sisältö: tulevaisuuden näkymistä, venäläisistä traditioista.

Kielioppi: imperatiivi, olotilan ilmaiseminen, konditionaali ylioppilaskuunteluja ja luetunymmärtämisiä

Otava: MO_NO! 2 teksti+harjoituskirja 2, kappaleet 10–13

Arviointi: venäjän kurssien arvosanassa huomioidaan loppukokeen lisäksi myös tuntiaktiivisuus, mahdolliset kotiaineet ja kuuntelukokeet.

8. 28 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopissa on yksi pakollinen kurssi ja valtakunnallisia syventäviä kursseja on kolme.

Ylioppilastutkintokoe perustuu näihin kaikkiin kursseihin, painotus kursseissa YH1 ja YH2.

Lisäksi on koulukohtainen harjoituskurssi YH5.

YH1, Yhteiskuntatieto

Sisältö: Suomen väestörakenne ja hyvinvointivaltio. Valta käsitteenä ja vallankäytön muodot, poliittiset järjestelmät. Demokratia ja kansalaisyhteiskunta, globaali vaikuttaminen, vaikuttamisen haasteet.

Perusoikeudet, tuomio- ja järjestysvalta, turvallisuuspolitiikka ja uudet uhkakuvat. Sosiaalipolitiikka.

WSOY: Linkki 1, Yhteiskuntatieto

YH2, Taloustieto

Sisältö: suomalaisten elinkeinot, taloudellinen toiminta ja yritykset, talouselämän vaihtelut ja häiriöt, rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat, julkinen talous ja talouspolitiikka, Suomi kansainvälisessä kaupassa, Suomen talouden tulevaisuudennäkymät.

WSOY: Linkki 2, Taloustieto

YH3, Kansalaisen lakitieto

Sisältö: lakitiedon perusteet: Suomen oikeushistoria, oikeusjärjestys ja –järjestelmä peruskäsitteet,

oikeudellisen tiedon hankkiminen. Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet: perheoikeus, työoikeus, kuluttajansuoja, velka, takaus ja maksukyvyttömyys, asuminen, muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin.

Rikos- ja prosessioikeus: oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot, rangaistukset, kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

WSOY: Linkki 3, Lakitieto

YH4, Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni

sisältö: eurooppalainen identiteetti, vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa, erilaiset

jäsenet. Euroopan unionin alueelliset vaikutukset: opiskelu ja työnteko Euroopan unionissa, alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta. Euroopan unionin haasteet

Edita: Kansalainen ja Eurooppa (v.2011), lisäksi Eurooppa-tiedotuksesta ilmaiseksi saatava EU-perusteos

Yhteiskuntaopin kurssien 1-4 arvioinnista:

kurssit arvioidaan mahdollisen loppukokeen tai muun työn, tuntityöskentelyyn osallistumisen sekä muiden opiskelijoiden kanssa sovittujen työtapojen perusteella.

YH5, Yhteiskuntaopin harjoituskurssi

Sisältö: oppiaineen keskeiset lähestymistavat, valmiudet erilaisten tehtävätyyppien käsittelyyn ja vastaamiseen, kertausta. Yo-tutkinnon rakenne, aine tutkinnon osana, arviointi. Opiskelijan opiskelu, sen vahvuus, opiskelutekniikat, itsearviointi, lukusuunnitelman laatiminen, erilaiset tehtävätyypit. Otava: Abi, yhteiskuntaoppi sekä muiden yhteiskuntaopin kurssien oppikirjat.

Arviointi: kurssi on koulukohtainen syventävä kurssi. Arviointi perustuu opiskelija omaehtoiseen työskentelyyn ja harjoitustehtävien tekemiseen. Kurssista saa suoritusmerkinnän S.

8. 29 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieleessä on viisi pakollista kurssia, ÄI1—ÄI5. Suositeltavaa on, että pakollisista kursseista suoritetaan ensin kurssi ÄI1, jonka jälkeen tulisi suorittaa kurssit ÄI2 ja ÄI3, tosin näiden keskinäisen järjestyksen voi vaihtaa. Ennen kursseja ÄI4 ja ÄI5 pitäisi olla suoritettuna kurssit ÄI1, ÄI2 ja ÄI3.

Jokaisella pakollisella äidinkielen kurssilla tehdään harjoituksia sekä essee- että tekstitaitokokeen tehtävätyypeistä. Lisäksi pakollisilla kursseilla luetaan yksi tai kaksi kaunokirjallista teosta ja joillakin kursseilla tutustutaan muuhun taiteeseen (esim. elokuva, teatteriesitys, näyttely).

ÄI0, Kieliopin kertauskurssi

Sisältö: kieliopin ja kielenhuollon kertausta

Kirja: Kielenhuollon Kivijalka, Tammi

Arviointi: kurssi-arvosanan määräytyminen sovitaan kurssin alussa opiskelijoiden kanssa.

ÄI1, Tekstien rakenteita ja merkityksiä

Sisältö: tekstilajit, tekstityypit, konteksti, asiatekstien merkitys ja rakenne, suullinen harjoitus, asiatekstin tuottaminen kirjoittamalla, prosessikirjoittaminen, asiatyöihin piirteitä, yhteen ja erilleen kirjoittaminen, alkukirjain, välimerkit, rektio, kongruenssi, luetaan kaunokirjallinen teos ja käydään teatterissa tai elokuvissa. WSOY: Äidinkieli ja kirjallisuus, Käsikirja sekä Kielenhuollon vihko.

Arviointi: kurssi-arvosana on kokeen ja muiden tehtävien numeroiden keskiarvo, jota tuntiaktiivisuus voi nostaa.

ÄI2, Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa

Sisältö: kaunokirjallisuuden lajit, kielen kuvallisuus ja monitulkintaisuus, kuvien ja kaunokirjallisten tekstien erittelyä ja tulkintaa paneelikeskusteluina ja muina harjoituksina, pronominien viittaussuhteet, koheesio, suoran ja epäsuoran lainauksen erot, luetaan kaksi kaunokirjallista teosta.

WSOY: Äidinkieli ja kirjallisuus, Käsikirja sekä Kurssivihko 3.

Arviointi: kurssi-arvosana on kokeen ja muiden tehtävien numeroiden keskiarvo, jota tuntiaktiivisuus voi nostaa.

ÄI3, Tekstit ja vaikuttaminen

Sisältö: medialukutaito, oman mielipiteen ilmaisu ja sen perustelu sekä suullisesti että kirjoitusharjoituksissa, vaikuttamiskeinoja, vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, tekstin luotettavuus, kirjallisuuden yhteiskunnallinen vaikutus, suoran ja epäsuoran lainauksen välimerkit, vierassanat, luetaan vaikuttamaan pyrkivä kaunokirjallinen teos.

WSOY: Äidinkieli ja kirjallisuus, Käsikirja sekä Kurssivihko 4.

Arviointi: kurssi-arvosana on kokeen ja muiden tehtävien numeroiden keskiarvo, jota tuntiaktiivisuus voi nostaa.

Ä14, Teksti, tyyli ja konteksti

Sisältö: tekstien suhde kulttuurikonteksteihin ja muihin teksteihin, tekstin tyylin erittely, kirjallisuuden tyylikaudet, oman itsenäisen kirjoitusprosessin eri vaiheiden hallitseminen, pohdiskelevan tekstin laatiminen oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, oman tyylin kehittäminen, luetaan kaksi eri aikakausien kaunokirjallista teosta.

WSOY: Äidinkieli ja kirjallisuus, Käsikirja sekä Kurssivihko 5.

Arviointi: kurssiarvosana on kokeen ja muiden tehtävien numeroiden keskiarvo, jota tuntiaktiivisuus voi nostaa.

Ä15, Kieli kirjallisuus ja identiteetti

Sisältö: suomen kielen kehitys, kielenohjailun periaatteet, suomalaisen kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin muodostumisessa, suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja, suullisia ja kirjallisia tuotoksia kurssin aiheista. Luetaan kaunokirjallinen teos ja tutustutaan johonkin muuhun kurssin aiheeseen liittyvään teokseen (elokuva, näytelmä, näyttely).

WSOY: Äidinkieli ja kirjallisuus, Käsikirja.

Arviointi: kurssiarvosana on kokeen ja muiden tehtävien numeroiden keskiarvo, jota tuntiaktiivisuus voi nostaa.

Ä16, Tekstitaitojen syventäminen

Sisältö: esseekokeeseen valmistautumista, erilaisten tekstien kriittinen ja analyttinen erittely, tekstin rakentaminen ja muokkaaminen, tyylin hionta, oikeinkirjoitus ja oikeakielisyys, tekstin ulkoasun viimeistely. SKS/ÄOL: Ylioppilastekstejä 2012.

Arviointi: kurssiarvosana on yo-kirjoitusten esseekokeen tyyppisten tehtävien numeroiden keskiarvo.

Ä18, Kieli, teksti ja vuorovaikutus

Sisältö: tekstitaitokokeeseen valmistautumista, kielen, tekstien ja tulkinnan käsitysten syventäminen, tekstien lukutaidon kehittäminen, viestintäympäristön vaikutus tekstiin, kielen ja sisällön havainnointia sekä omissa että muiden teksteissä.

WSOY: Äidinkieli ja kirjallisuus. Kurssivihko 8 (Käsikirja myös hyvä olla).

Arviointi: kurssiarvosana on yo-kirjoitusten tekstitaitokokeen tyyppisten tehtävien numeroiden keskiarvo.

8. 30 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS: SUOMI TOISENA KIELENÄ

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan. **Kursseille otetaan ensisijaisesti tutkintotavoitteisia opiskelijoita ilmoittautumisjärjestyksessä.**

Oppimateriaali ilmoitetaan kurssien alussa.

Lukion oppimäärässä pakollisia kursseja ovat kurssit S21-S25. Sisällöltään **abikursseiksi** soveltuvia kursseja ovat kurssit S26 ja S28.

S20, Suomi toisena kielenä –starttikurssi

Sisältö: Kurssilla vahvistetaan ja syvennetään suomen kielen rakenteiden hallintaa, erityisesti rektioita. Kerrataan oikeakielisyyssäätöjä. Luetaan ja kirjoitetaan erilaisia tekstejä ja harjoitellaan oman tekstin työstämistä. Kartutetaan sanavarastoa.

S21, Perusteet hallintaan

Sisältö: Tutustutaan lukion opiskelukulttuuriin ja suomen kielen opiskeluteknikoihin. Varmennetaan suomen kielen keskeisten rakenteiden hallintaa ja yleiskielistä esitystapaa. Tutustutaan kirjoitelman laatimisen perusteisiin ja harjoitellaan erilaisia pieniä puhetilanteita, esim. parihaastatteluja.

S22, Kieli käyttöön

Sisältö: Tutustutaan kielenkäyttötilanteiden vaihteluun ja harjoitellaan tilanteenmukaista viestintää.

Opetellaan erottamaan erilaisia tyylejä ja sävyjä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä. Tutustutaan suomen kielen lauserakenteisiin ja sanaston muodostumiskeinoihin.

S23, Kielellä vaikutetaan

Sisältö: Luetaan erityyppisiä asiategestejä, ja erityisesti mielipidetegestejä. Harjoitellaan löytämään tekstin ydinajatuksat ja ottamaan niihin kantaa. Tarkastellaan kaunokirjallisuutta ja mediaa vaikuttajina ja pohditaan vaikuttamisen keinoja. Totuttadutaan ilmaisemaan omia mielipiteitä perustellen. Parannetaan kielen perusrakenteiden hallintaa harjoittelemalla nominirakenteita (mm. rektioita ja vertailumuotoja) ja verbioppia (mm. lauseenvastikkeet).

S24, Tekstitaidot kuntoon

Sisältö: Harjoitellaan tekstien analysointia ja tulkintaa ja opetellaan löytämään teksteistä pääasiat.

Totuttadutaan suunnittelemaan ja työstämään omia tekstejä. Kirjoitetaan erilaisten aineistojen pohjalta sekä laaditaan referaatteja. Etsitään myös omaa persoonallista kielellistä ilmaisutapaa ja harrastetaan luovaa kirjoittamista.

Arviointi: Suomi toisena kielenä -kurssien 0-4 arvosana annetaan tunneilla tapahtuvan näytön, erilaisten kurssitehtävien ja loppukokeen perusteella.

S25, Suomalainen kulttuuri tutuksi

Sisältö: Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin ja erityisesti suomalaiseen kirjallisuuteen sekä kirjallisuuden keskeisiin lajeihin. Opetellaan hyödyntämään mediaa kulttuurin välittäjänä sekä hakemaan taiteesta omakohtaisia elämyksiä. Pohditaan kulttuurien välisiä eroja sekä kulttuurin merkitystä identiteetin rakentumisessa.

Arviointi: kurssi S25 arvioidaan kurssitehtävien perusteella eikä kurssista ole loppukoetta.

S26, Syvempi tekstien ymmärtäminen

Sisältö: Harjoitellaan ylioppilaskokeen tehtävätyyppettä. Kerrataan kielen vaativia rakenteita. Opetellaan lukemaan erityyppisiä tekstejä analysoiden ja tulkiten, sekä harjaannutaan vastaamaan tekstien sisältöä koskeviin kysymyksiin. Syvennetään tietoa kirjakielen perusnormeista ja pyritään soveltamaan niitä omissa teksteissä. Kartutetaan aktiivisesti sanavarastoa.

S28, Erilaisten tekstien kirjoittamista

Sisältö: Keskitytään kirjoittamisen prosessiluontoisuuteen ja harjaannutaan suunnittelemaan ja työstämään omaa tekstiä. Kirjoitetaan erilaisia tekstejä erilaisiin tarkoituksiin, voidaan harjoitella mm. ylioppilaskokeen kirjallisen tuottamisen osakoetta varten. Opiskelijoiden tarpeiden mukaan kerrataan kielioppia ja kielenhuoltoa.

Arviointi: kurssi S28 arvioidaan kurssitehtävien perusteella eikä kurssista ole loppukoetta.

Ylioppilastutkinto järjestetään kaksi kertaa vuodessa yhtä aikaa koko maassa. Kokelas voi suorittaa kaikki tutkintoonsa kuuluvat kokeet yhdellä kerralla tai hajauttaa ne kolmelle peräkkäiselle tutkintokerralle.

9. 1 TUTKINNON RAKENNE

Ylioppilastutkinto muodostuu neljästä pakollisesta kokeesta sekä yhdestä tai useammasta ylimääräisestä kokeesta. **Äidinkielen koe on kaikille kokelaille pakollinen**, muut kolme tutkintonsa pakollista koetta kokelas valitsee seuraavasta ryhmästä:

toisen kotimaisen kielen koe

yksi vieraan kielen koe

matematiikan koe

yksi reaaliaineen koe

Yhden näistä kokeista tulee olla **A-tason eli pitkän oppimäärän** mukainen koe.

A-tason kokeita järjestetään seuraavissa oppiaineissa: *toinen kotimainen kieli, matematiikka sekä englannin, saksan, venäjän, ranskan ja espanjan kielet.*

Kokeiden tasot

Matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä ja vieraissa kielissä järjestetään vaativuudeltaan **kahden eri tason kokeet**. Kokelas voi lukio-opinnoistansa riippumatta valita, kumman tason mukaiseen kokeeseen edellä mainituissa aineissa osallistuu. Hänen on kuitenkin suoritettava vaativampi koe vähintään yhdessä seuraavista pakollisista kokeista: matematiikassa, toisessa kotimaisessa kielessä tai vieraassa kielessä. Vaativammalla kokeella tarkoitetaan lukion pitkään oppimäärään perustuvaa koetta.

Toisen kotimaisen kielen kokeessa on valittavana kahden eri vaatimustason mukainen koe. Toinen kokeista perustuu pitkään (A) ja toinen keski-pitkään (B) oppimäärään.

Vieraan kielen koe järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason, pitkän (A) ja lyhyen (C) oppimäärän, mukaisena englannin, saksan, ranskan, venäjän ja espanjan kielissä.

Pitkän oppimäärän mukaisesti laadittu koe on asetuksessa tarkoitettu vaativampi koe.

Vieraan kielen lyhyeen oppimäärään perustavalla kokeella tarkoitetaan lukiossa alkavan kielen (B3) oppimäärään perustuvaa koetta (englanti, espanja, italia, latina, portugali, ranska, saame – inarinsaame ja pohjoissaame -, saksa, venäjä). Lyhyeen oppimäärään perustuvia vieraan kielen kokeita voit suorittaa enintään kaksi yhden tutkintokerran aikana.

Jos kokelas on opiskellut kahta lyhyttä kieltä ja haluaa kirjoittaa molemmat, on kaksi mahdollisuutta. Joko kokelas tekee kummatkin samana päivänä ja tällöin koeaika on kahdeksan tuntia tai hän kirjoittaa kielet eri tutkintokerroilla. Kirjallisen kokeen koeaikakin on tällöin kuusi tuntia. Eri tutkintokerroilla kirjoittaessa on mahdollisuus keskittyä paremmin yhteen kokeeseen ja päästä parempaan lopputulokseen. Kokelas voi tutkinnoissa suorittaa matematiikan kokeessa lyhyeen tai pitkään oppimäärään perustuvan kokeen riippumatta siitä, minkä oppimäärän hän on lukiossa opiskellut. Tutkintoon ei kuitenkaan voi kuulua kahta saman oppiaineen koetta.

9. 2 HAJAUTTAMINEN

Ylioppilastutkinto on suoritettava enintään kolmen perättäisen kirjoituskerran aikana.

Ylioppilastutkinnon hajauttamista eri tutkintokertoihin on syytä harkita tarkoin. Kokelaan hajauttaessa ylioppilastutkinnon, on hänellä kirjoitusten aikana samanaikaisesti normaali lukio-opetus käynnissä ja tämä saattaa häiritä kirjoituksiin keskittymistä.

9. 3 YO-KOKEISIIN ILMOITTAUTUMINEN

Abi-infotilaisuuksissa kerrotaan ilmoittautumiskäytännöistä. Ilmoittautuminen on sitova. Koe, johon kokelas on ilmoittautunut, mutta johon hän on jäänyt saapumatta ilman erityisen painavaa syytä, katsotaan hylätyksi. **Tällöin kokelaalta menee yksi suorituskerta ja myös yo-maksut on maksettava.**

Ylioppilastutkintolautakunta voi erityisen painavasta syystä mitätöidä kokelaan ilmoittautumisen hakemuksen perusteella. Painaviksi syiksi lautakunta on katsonut esimerkiksi sairauden, ulkomailla tapahtuvan opiskelun tai työskentelyn sekä varusmiespalveluksen aiheuttaman esteen. Hakemukseen on liitettävä todistus esteestä, esimerkiksi alkuperäinen lääkärintodistus, josta sairaus ja työkyvyttömyyसाika ilmenevät, todistus ulkomailla opiskelusta tai ulkomailla työskentelystä kokeiden aikana tai todistus siitä, että varusmiehelle ei ole myönnetty lomaa tutkintoon osallistumista varten. Opiskelu tai työskentely kotimaassa tai pelkkä varusmiespalvelu ei riitä perusteeksi ilmoittautumisen mitätöintiin. **Ilmoittautumisen mitätöinti ei kuitenkaan pidennä tutkinnon suorittamiselle säädettyä aikaa!**

Tutkintoa tai erillisiä kokeita suorittamaan ilmoittautunut kokelas on velvollinen maksamaan ylioppilastutkintoon liittyvät maksut - myös silloin, kun jättää ilman painavaa syytä saapumatta yo-tutkintoon. Yo-maksujen palauttamista kokelaan on erikseen pyydyttävä lautakunnalta. Kokelaalle ei anneta todistusta ennen kuin hän on suorittanut maksut.

9. 4 YLIOPPILASKIRJOITUKSIIN OSALLISTUMINEN

- OIKEUS OSALLISTUA YO-KIRJOITUKSIIN

Lukion opiskelija ilmoittautuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen koko tutkinnon, ei pelkästään erillisiä kokeita. Opiskelijalla on oikeus osallistua tutkinnon kokeeseen, kun hän on opiskellut ennen kirjalliseen kokeeseen osallistumista vähintään asianomaisen oppiaineen pakolliset kurssit. Aineessa, jossa ei ole pakollisia kursseja, tulee olla suoritettuna vähintään kaksi kurssia. Päätökseen, jolla rehtori on evännyt osallistumisoikeuden, saa kirjallisesti hakea oikaisua aluehallintovirastolta.

Opiskelijalla on oikeus osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin **ammattillisen tutkinnon perusteella**, jos ammatillinen tutkinto on edellyttänyt vähintään 2,5 vuoden opintoja. Kahden vuoden opintoja edellyttäneen ammatillisen tutkinnon suorittaneelta vaaditaan lisäopintoja (vähintään kaksi pakollista lukiokurssia niissä oppiaineissa, joiden kokeisiin hän haluaa osallistua). Mikäli kyseessä kuitenkin on kaksivuotisiin opintoihin perustuva vanha opistotasoinen tutkinto, ei lisäopintoja vaadita.

Nuorisoasteen kokeilussa yhdistelmäopintoja suorittaneella opiskelijalla on oikeus osallistua ylioppilastutkintoon ja sen kokeisiin silloin, kun yhdistelmäopinnot vastaavat laajuudeltaan vähintään kahden ja puolen vuoden opintoja. Jos taas yhdistelmäopinnot eivät kestä kahta ja puolta vuotta, mutta ovat kuitenkin kahden vuoden laajuiset, on osallistumisoikeutta haettava lautakunnalta, ja se antaa määräykset lisäopinnoista. Oppisopimuskoulutuksen suorittaneen henkilön on haettava osallistumisoikeutta lautakunnalta. Ennen tutkintoon osallistumista lautakunta yleensä

edellyttää häneltä lisäopintoja, jotka ovat vähintään samat kuin kahden vuoden opintoja edellyttäneen tutkinnon suorittaneelta vaadittavat lisäopinnot. Kahden ja puolen vuoden opintoihin perustuvaa ammatillista tutkintoa tai yhdistelmäopintoja suorittava henkilö voi osallistua ylioppilastutkintoon opintojen ollessa vielä kesken. Häneltä edellytetään kuitenkin vähintään 1.5 vuoden laajuisia ammatillisia opintoja tai yhdistelmäopintoja ennen tutkintoon osallistumista

- *ONKO VIISASTA OSALLISTUA NYT?*

Koko tutkinnon suorittaminen

Kyllä: jos kokelas valmistuu keväällä ja hänellä on IV jakson jälkeen 44 (48) kurssia suoritettuna.

Kyllä: jos kokelas valmistuu syksyllä ja hänellä on VI jakson sekä elokuisten abikurssien jälkeen 44(48) kurssia suoritettuna.

Ei: jos 4. tai 6. jakson alkaessa on yli neljä kurssia suorittamatta.

Tutkinnon hajauttaminen

Ei: jos lukiokursseista on yli 20 suorittamatta. On parempi siirtää kirjoituksia ja antaa itselle aikaa omaksua riittävät tiedot.

9. 5 LÄÄKÄRIN- JA LUKITODISTUKSET, SELVITYS VIERASKIELISYYDESTÄ

Jos opiskelijalla on jokin koesuoritukseen vaikuttava sairaus, vamma tai häittä (esim. lukivaikeus), tulee hänen ottaa yhteyttä erityisopettajaan viimeistään silloin, kun pidetään Abi-info I. Opiskelijan on toimitettava **viimeistään ilmoittautumisen** yhteydessä koululle lääkärintodistus, joka lähetetään lautakunnalle. Opiskelijan hakemuksesta koulu voi anoa lautakunnalta erityisjärjestelyjä (esim. koeajan pidennystä) tällaiselle kokelaalle tutkinnon suorittamista varten. **Opiskelijan on keskusteltava rehtorin kanssa ennen** kuin ryhtyy hakemaan erityisjärjestelyjä koulun **mahdollisuudesta niiden järjestämiseksi.**

Lukihäiriöiselle kokelaalle voidaan myöntää erityisjärjestelyjä, jos lukihäiriö on keskivaikea tai vaikea. Lukihäiriöisen kokelaan hakemukseen liitettävä on kahden lausunnonantajan (esim. erikoislääkärin, erityisopettajan, psykologin tai puheterapeutin) lausunto. Lausunnot tulee olla hankittu ennen tutkinnon aloittamista. Lausuntolomakkeita voi tulostaa ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivuilta. Vammaisen kokelaan hakemukseen on liitettävä erikoislääkärin alkuperäinen lausunto vammasta.

Lomakkeet ja tarkemmat tiedot: www.ylioppilastutkinto.fi

Lautakunnalla on erillinen määräys siitä, miten **kuulovammaisen** kokelaan kielten kuullunymmärtämiskokeet pannaan toimeen erityisjärjestelyin tai miten hänet voidaan vapauttaa näistä kokeen osista. Kuulovammainen kokelas voi tulostaa ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivuilta lomakkeen, johon lääkäri kirjoittaa lausuntonsa. Hakemuksen mukaan on liitettävä äänes- ja puheaudiogrammi sekä mielellään myös opettajan lausunto kuulovamman vaikutuksesta kokelaan kuullunymmärtämiskyyn.

Jos kokelas haluaa, että hänen **vieraskielisyytensä** otetaan huomioon arvostelussa, tulee hän toimittaa **ilmoittautumisen yhteydessä** selvitys vieraskielisyydestä. Selvityksessä käytetään lautakunnan lomaketta. Selvityksestä tulee käydä ilmi, millä perusteilla kokelaan voidaan katsoa olevan vieraskielinen. Lisäksi sen tulee sisältää äidinkielen opettajan tai suomi toisena kielenä-opettajan sekä jonkin reaaliaineen opettajan arvio siitä, missä määrin vieraskielisyys on vaikuttanut koemenestykseen. Selvitys tai jäljennös toimitetaan lautakuntaan joka tutkintokerta, jolloin kokelas osallistuu tutkintoon.

9. 6 MYÖHÄSTYMINEN YO-KOKEESTA

Kuullunymmärtämiskokeissa myöhästyneitä ei oteta vastaan kesken yo-kuuntelun. Mikäli kokelas ehtii koululle ennen kuuntelun loppumista, hänen on ilmoitauduttava välittömästi päiväkouluun kansliaan (III krs). Kirjallisessa yo-kokeessa myöhästynyt kokelas voi tulla ennen klo 10:tä suoraan kirjoitustilaan. Mikäli kello on 10 tai yli, on kokelaan ilmoitauduttava heti päiväkouluun kansliaan (III krs), tällöin tiedustellaan lautakunnalta lupaa osallistua kokeeseen. Kello 12 jälkeen ei enää kirjoittamaan pääse. **Myöhästyminen häiritsee aina muiden keskittymistä – ole paikalla ajoissa!**

9. 7 ABI-INFOT JA ERI OPPIAINEIDEN VALMENTAUTUMISTILAISUUDET

Opiskelijan suunnitelmassa osallistumista yo-kirjoituksiin, hänen kannattaa käydä juttelemassa rehtorin tai opinto-ohjaajan kanssa. Tällöin kartoitetaan opintosuoritukset ja tarkistetaan mahdollisuus osallistua yo-kokeisiin. Kokelaan on hyvä osallistua myös yo-infotilaisuuksiin saadakseen hyödyllistä ja koemenestykseen vaikuttavaa tietoa. Abi-info I järjestetään hyvissä ajoin ennen kirjoituksiin ilmoittautumista ja abi-info II lähempänä kirjoitusten alkamista. Ajankohdat ovat jaksojärjestyksessä oppaan lopussa. Eri oppiaineissa järjestetään valmentautumistilaisuuksia, joissa käydään oppiaineen kannalta keskeisiä asioita ja toimintatapoja lävitse.

9. 8 YO-MAKSUT

Perusmaksu on toistaiseksi 14 euroa. Lisäksi jokaisesta kirjoitettavasta aineesta peritään 28 euron suuruinen maksu (kevät 2012). Maksu suoritetaan koulusta saatavalla lomakkeella. Mikäli kokelaalla on painava syy olla pois kokeesta, voi hän anoa lautakunnalta maksujen palauttamista ja ilmoittautumisen mitätöimistä. Maksu tarkistusarvostelusta on 50 euroa, joka palautetaan (opiskelijan itse anottava palautusta lautakunnalta), mikäli arvosana muuttuu.

9. 9 KOETILAISUUDET

Kielten kuuntelukokeiden kesto on noin tunti. Kirjallisten kokeiden kesto on kuusi tuntia, kello 9.00–15.00. Kokelaan kirjoittaessa kaksi ylimääräistä kieltä samana päivänä tai saadessa erioikeudella pidennetty ajan, on kokeen kesto kahdeksan tuntia, eli kello 9.00–17.00. Kokelaiden on oltava paikalla 20 minuuttia ennen koetilaisuuden alkua ja **henkilöllisyys on todistettava koetilaan saapuessa**. Kirjallisesta kokeesta saa poistua kello 12 jälkeen. Aikaisempi poistuminen sanktioidaan samoin kuin vilppi eli se mitätöi kokelaan kaikki tutkintokerran kokeet. Omia papereita ei saa tuoda koesaliin. Papereita ei saa myöskään viedä pois koesalista. **Tarvittavat laskimet ja taulukot jätetään koetilaisuutta edeltävänä iltana kello 18.00 mennessä aikuislukion kansliaan tarkastettavaksi.**

9. 10 ARVOSTELU JA TARKASTUSPYYNTÖ

Koesuoritusten arvostelee alustavasti oppiaineen opettaja. Alustavan arvostelun pistemääriä voi tulla katsomaan aikuislukion kanslian (II krs) ilmoitustaululta viikon kuluttua kustakin kokeesta tai niitä voi kysellä myös kansliasta. Ylioppilastutkintolautakunta sensoreineen päättää lopullisesta arvosanasta. Jos jokin lautakunnan ilmoittama koetulos vaikuttaa virheelliseltä, kokelas voi pyytää maksullista tarkastusarvostelua. Maksu palautetaan, mikäli tarkastus johtaa arvostelun korjaamiseen. Kokelaalla on mahdollisuus opettajan tai rehtorin välityksellä saada tietää suorituksensa arvostelua koskevat perusteet. **Hakemus tulee tehdä rehtorille 14 päivän kuluessa** siitä ajankohdasta, jolloin kokelaalla on ollut tilaisuus saada arvostelun lopullinen tulos henkilökohtaisesti tietoonsa.

Lähde: ylioppilastutkintoasetus ja ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet

9. 11 TUTKINNON KOKEIDEN UUSIMINEN JA TÄYDENTÄMINEN

- HYVÄKSYTYN KOKEEN UUSIJA:

Ylioppilastutkinnon kokeen hyväksytyksi suorittanut saa uusia kokeen yhden kerran. Hyväksytyt kokeen uusimisella ei ole aikarajaa.

- HYLÄTYN KOKEEN UUSIJA:

Hylätyn pakollisen kokeen saa uusia kaksi kertaa tätä tutkintokertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana. Jos kokelas tulee hylätyksi pakollisessa vaativamman tason kokeessa, saa hylättyä koetta uusiesasi osallistua saman oppiaineen lyhyemmän oppimäärän kokeeseen. Tason vaihtaminen edellyttää kuitenkin, että pakollisiin kokeisiin sisältyy yksi vaativamman tason koe. Hylättyä ylimääräistä koetta saa uusia kaksi kertaa ilman aikarajaa. Hylätyn ylimääräisen kokeen tasoa ei voi vaihtaa.

- TUTKINNON TÄYDENTÄMINEN:

Ylioppilastutkintoa on oikeus täydentää kokeilla, joihin kokelas ei ole aiemmin osallistunut. Tutkintoa voi myös täydentää saman oppiaineen eritasoisella kokeella

9. 12 KOMPENSAATIO

Kokelaan tultua hylätyksi yhdessä pakollisessa kokeessa, voi ylioppilastutkintolautakunta kuitenkin jäljempänä esitetyn edellytyksin antaa kokelaalle ylioppilastutkintotodistuksen, johon hylätty arvosana merkitään. Menettelyä kutsutaan kompensatioksi.

Lautakunta noudattaa yleisessä kompensaatiossa seuraavia perusteita:

Hylätyt suoritukset eri oppiaineissa on tason mukaan jaettu neljään luokkaan, joista käytetään merkintöjä i+, i, i- ja i=. Kokelaan kustakin hyväksytystä kokeesta saamasta arvosanasta annetaan kompensatiopisteitä seuraavasti:

ARVOSANA	LYHENNE	PISTEMÄÄRÄ
Laudatur	L	7
Eximia magna cum laude approbatur	E	6
Magna cum laude approbatur	M	5
Cum laude approbatur	C	4
Lubenter approbatur	B	3
Approbatur	A	2
Improbatur	I	0

Kokelaan saamat kompensatiopisteet lasketaan yhteen, jolloin 12 kompensatiopistettä kompensoi hylätyn arvosanan, mikäli se on i +, 14 pistettä kompensoi i:n, 16 pistettä kompensoi i -:n ja 18 pistettä tarvitaan i =:n kompensoimiseen.

Jos kokelas on hylätty useammin kerran jossakin kokeessa, otetaan hänen edellä esitetyn luokittelun mukainen paras improbatuurinsa huomioon kompensatiota laskiessa. Jos hylätty pakollinen koe on kompensoitu, sen saa uusia kaksi kertaa ilman aikarajaa. **Kompensatio toimii automaattisesti.** Ellei kokelas halua kompensatiota suoritettavan, hänen on annettava asiasta kirjallinen ilmoitus lukiolle, joka toimittaa sen edelleen lautakunnalle. Ilmoituksen on oltava lautakunnassa kevään tutkinnossa viimeistään 15.5. ja syksyn tutkinnossa viimeistään 31.10. Kielto koskee koko tutkintoa.

9. 13 YLIOPPILASTUTKINTOTODISTUS

Niille kokelaille, jotka on hyväksytty pakollisissa kokeissa ja jotka saavat lukion päättötodistuksen tai vastaavan todistuksen ammatillisen tutkinnon tai yhdistelmäopintojen suorittamisesta, lautakunta antaa ylioppilastutkintotodistuksen. Todistus on väriltään sininen. Todistus annetaan sinä tutkintokertana, jolloin kaikki pakolliset kokeet on hyväksytysti suoritettu.

Kokelaille, joka on suorittanut hyväksytysti tutkinnon pakolliset kokeet, mutta joka ei ole vielä oikeutettu saamaan lukion päättötodistusta tai vastaavaa todistusta, ei anneta ylioppilastodistusta. Lautakunta antaa todistuksen hyväksytyjen kokeiden suorittamisesta. Nämä todistukset ovat väriltään ruskeita. Todistus hyväksytyistä kokeista annetaan myös tutkintoa suorittavalle kokelaille, joka sallitussa ajassa on hyväksytysti suorittanut vain osan kokeista ja ylioppilaille, joka tutkintotodistuksen saamisen jälkeen on uusinnut kokeita tai täydentänyt tutkintoaan. Reaalikokeen uusineelle kokelaille annetaan tutkintotodistuksen lisäksi erillinen todistus hänen muista hyväksytyistä reaalikokeistaan.

Todistukseen merkitään hyväksytysti suoritettujen kokeiden arvosanat. Jos kokelas on ennen todistuksen antamista uusinnut jonkin kokeen, todistukseen merkitään tästä kokeesta saatu parempi arvosana. Kompensoidusta kokeesta merkitään todistukseen hylätty arvosana.

Todistuksesta ilmenevät suoritettut pakolliset ja ylimääräiset kokeet, kunkin kokeen taso ja kokeesta saatu arvosana. Matematiikan ja reaaliaineiden kokeista merkitään arvosanan lisäksi näkyviin kokelaan saama pistemäärä sekä kokeen maksimipistemäärä, esim. 28/42.

Jos kokelas **ei halua nimeään julkaistavan** sen jälkeen, kun lautakunta on lähettänyt lukiolle tutkinnon tulostiedot, hänen tulee pyytää kirjallisesti sekä lukiota että lautakuntaa poistamaan nimensä julkaistavaksi tarkoitetusta nimilistasta. Pyyntö on tehtävä hyvissä ajoin ennen tulosten valmistumista.

Lähde: ylioppilastutkintoasetus ja ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet

9. 14 YO-KIRJOITUKSIIN VALMENTAVAT KURSSIT

Ylioppilaskirjoituksiin valmentavia kursseja, niin sanottuja abikursseja, järjestetään kielissä, matematiikassa ja äidinkiessä. Reaaliaineissa on kokelaan syytä valita syventäviä kursseja, joista myös tulee tutkintoon kysymyksiä. Syksyn kirjoittajille kursseja on osaksi edellisen lukukauden 6-jaksolla ja osaksi elokuun (0-jakso) abikursseina. Kevään kirjoittajien kurssit ovat 3- ja 4- jaksossa.

9. 15 ABI-INFOT

ABI-INFO I Käydään lävitse ylioppilaskirjoituksiin liittyviä yleisiä käytäntöjä sekä yo-tutkinnon ilmoittautumiseen liittyviä seikkoja mm. hajauttaminen. Materiaalin saa myös kansliasta.

ABI-INFO II Käydään lävitse tärkeää tietoa mm. koepaikat, koepaperit ja toimiminen koetilanteessa.

Ajankohdat löydät jaksojärjestyksestä oppaan lopusta.

9. 16 ILMOITTAUTUMIS- JA YO-TUTKINTOPÄIVÄT

Syksyn kirjoituksiin ilmoitaudutaan henkilökohtaisesti **viimeistään 5.6. klo 13.** tai sitä edeltävänä arkipäivänä/ **ilmoitettuna ajankohtana.** Kevään kirjoituksiin ilmoitaudutaan henkilökohtaisesti viimeistään **23.11.** klo 13 tai sitä edeltävänä arkipäivänä. Syksyn yo- kirjoituksiin osallistuneilla on kuitenkin pidempi ilmoittautumisaika 1.12 klo 13.00 asti – tai edeltävä arkipäivä. Ilmoittaudu hyvissä ajoin ja varaa aikaa, älä jätä viime tippaan. **Tarkista ajankohdat kansliasta.**

Syksyn 2012 koepäivät

Kuuntelukokeet järjestetään koulun viidennessä kerroksessa kielistudiossa sekä juhlasalissa. Lisäksi käytössä voi olla myös luokkia. **Kirjalliset** kokeet ovat viidennessä kerroksessa juhlasalissa ja toisessa kerroksessa sijaitsevassa alasalissa. Tarvittaessa myös luokkatiloja käytetään. Kuuntelukokeet kestävät noin tunnit. Mikäli kuunteluvuoroa joudutaan odottamaan, kesto on noin kaksi tuntia. Kirjalliset kokeet kestävät kuusi tuntia ja niistä saa poistua klo 12 jälkeen.

Yleiset määräykset ja ohjeet sekä koekohtaiset määräykset luettavissa ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivuilta www.ylioppilastutkinto.fi

HUOM! Henkilöllisyys todistettava koetilaan tultaessa.

Koetilassa ennen kokeen alkua annettavia ohjeista EI SAA tehdä muistiinpanoja.

OLE PAIKALLA AJOISSA!

Syksyn 2012 koepäivät

Kuullunymmärtämiskokeet

ma 10.9. vieras kieli, pitkä oppimäärä

englanti	paikalla klo 8.15
saksa	paikalla klo 10.45
ranska	paikalla klo 12.45
venäjä/espanja	paikalla klo 14.45

ti 11.9. toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä

ruotsi, A- ja B-taso	paikalla klo 8.15
suomi, A- ja B-taso	

ke 12.9. vieras kieli, lyhyt oppimäärä

saksa	paikalla klo 8.15
ranska	paikalla klo 10.45
venäjä	paikalla klo 12.45
englanti	paikalla klo 13.45
espanja/italia	paikalla klo 14.45

Kirjalliset kokeet

	paikalla klo 8.40
--	-------------------

pe 14.9. äidinkieli, suomi ja ruotsi, tekstitaidon koe

ma 17.9. vieras kieli, pitkä oppimäärä

ke 19.9. uskonto, elämäntutkimustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto

pe 21.9. toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä

ma 24.9. äidinkieli, suomi ja ruotsi, esseekoe

suomi/ruotsi toisena kielenä -koe

ke 26.9. psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia

pe 28.9. matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä

ma 1.10. vieras kieli, lyhyt oppimäärä

ke 3.10. äidinkieli, saame

Kevään 2013 koepäivät

Kuuntelukokeet järjestetään koulun viidennessä kerroksessa kielistudiossa sekä juhlasalissa. Lisäksi käytössä voi olla myös luokkia. **Kirjalliset** kokeet ovat viidennessä kerroksessa juhlasalissa ja toisessa kerroksessa sijaitsevassa alasalissa. Tarvittaessa myös luokkatiloja käytetään. Kuuntelukokeet kestävät noin tunnit. Mikäli kuunteluvuoroa joudutaan odottamaan, kesto on noin kaksi tuntia. Kirjalliset kokeet kestävät kuusi tuntia ja niistä saa poistua klo 12 jälkeen.

Yleiset määräykset ja ohjeet sekä koekohtaiset määräykset luettavissa ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivuilta www.ylioppilastutkinto.fi

HUOM! Henkilöllisyys todistettava koetilaan tultaessa.
Koetilassa ennen kokeen alkua annettavia ohjeista EI SAA tehdä muistiinpanoja.

OLE PAIKALLA AJOISSA!

Kirjallinen koe

pe 8.2. äidinkieli, suomi ja ruotsi, tekstitaidon koe paikalla klo 8.40

Kuullunymmärtämiskokeet

ma 11.2. toinen kotimainen kieli, **pitkä ja keskipitkä oppimäärä**

ti 12.2. vieras kieli, **pitkä oppimäärä** paikalla klo 8.15

englanti

paikalla klo 8.15

saksa

paikalla klo 10.45

venäjä

paikalla klo 12.45

ranska/espanja

paikalla klo 14.45

ke 13.2. vieras kieli, **lyhyt oppimäärä**

saksa

paikalla klo 8.15

venäjä

paikalla klo 10.45

englanti

paikalla klo 12.45

ranska

paikalla klo 13.45

espanja/italia

paikalla klo 14.45

Kirjalliset kokeet

paikalla klo 8.40

ma 11.3. äidinkieli, **suomi ja ruotsi**, esseekoe

suomi/ruotsi toisena kielenä –koe

ke 13.3. psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia

pe 15.3. vieras kieli, **pitkä oppimäärä**

ma 18.3. toinen kotimainen kieli, **pitkä ja keskipitkä oppimäärä**

ke 20.3. matematiikka, **pitkä ja lyhyt oppimäärä**

pe 22.3. uskonto, elämäntutkimustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto

ma 25.3. vieras kieli, **lyhyt oppimäärä**

ke 27.3. äidinkieli: saame

1§ Tavoitteet

Järjestyssäännöt tähtäävät siihen, että kaikkien kouluyhteisön jäsenten päivittäinen työskentely olisi sujuvaa, turvallista ja viihtyisää.

2§ Järjestyssääntöjen soveltaminen

Järjestyssäännöt koskevat kaikkia Töölön yhteiskoulun aikuislukion opiskelijoita sekä soveltuvin osin muita työyhteisön jäseniä. Ne pätevät koulun alueella, koulunkäyntiin välittömästi liittyvissä tilanteissa ja koulun järjestämissä tilaisuuksissa.

Koulun alueeksi katsotaan koulurakennus (lukuun ottamatta vahtimestarin asuntoa), piha ja koulun edustan katuosuus.

Kouluajaksi katsotaan koulun päivittäinen työaika ja koulunkäyntiin liittyvät – myös koulun ulkopuolella tapahtuvat – tilaisuudet ja matkat.

Opettajat ja muu henkilökunta noudattavat heitä koskevia säädöksiä.

3§ Koulun tilojen käyttö

Aikuislukion toiminnan aikana noudatetaan siisteyttä ja pidetään huolta yhteisestä viihtyvyydestä.

Kirjastossa, ATK-luokissa ja studiossa noudatetaan erikseen niitä varten annettuja ohjeita. Luokissa noudatetaan turvallisuusmääräyksiä ja opettajan antamia ohjeita.

Koulun tilojen käyttö muuhun kuin opetukseen on sallittua vain päiväkouluun rehtorin luvalla. Koulussamme on lukuvuositain sovittava hiljentymistila.

4§ Koulun ja muiden omaisuus

Koulun omaisuutta tulee käsitellä huolellisesti. Sille tapahtuneesta vahingosta tulee viipymättä ilmoittaa koulun henkilökunnalle. Oppilas/opiskelija on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

Toisen omaisuuden luvaton käyttöönotto, sen hukkaaminen tai vahingoittaminen on rangaistava teko.

5§ Työrauha

Aikuislukion opiskelijan tulee asiallisella ja rehellisellä käytöksellään pyrkiä ylläpitämään ja edistämään koulun työrauhaa. Matkapuhelimen tulee olla suljettuina oppituntien ja kokeiden aikana sekä kaikissa aikuislukion tilaisuuksissa.

6§ Päihteet

Tupakointi sekä päihteiden ja huumeiden käyttö ja hallussapito on kiellettyä koulun alueella ja aikuislukion tilaisuuksissa. Alle 18-vuotiailta myös tupakkatuotteiden hallussapito on kiellettyä.

7§ Vapaa-ajan toiminnasta ilmoittelu

Vapaa-ajan toiminnasta ilmoitteluun ala-aulan ilmoitustaululla tarvitaan aikuislukion rehtorin lupa.

8§ Kouluyhteisön toiminnan häiriintyminen

Ongelmatilanteet pyritään sovittelemaan kaikkia osapuolia kuullen. Tarvittaessa opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus tai johtokunta voi erottaa hänet koulusta määräajaksi. Ennen erottamispäätöksen tekoa opiskelijaa ja koulun johtokuntaa sekä mahdollisesti henkilökunnan edustajia kuullaan asiassa.

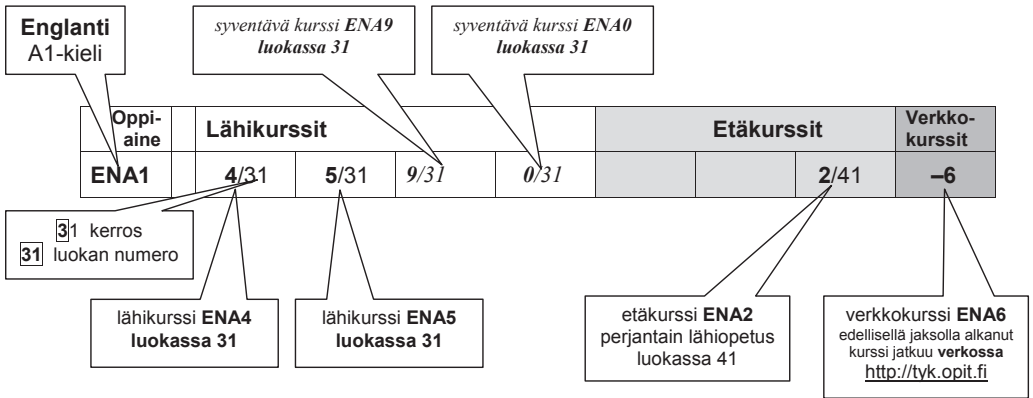
9§ Ylioppilaskirjoitukset

Ylioppilaskirjoituksissa noudatetaan niihin liittyviä määräyksiä ja ohjeita.

ERILAISIA TAPOJA OPIKSELLA

opiskelumuoto	lähiopetus	koe-päivä	kokeen-palautus	erityispiirteitä
Lähikurssi	11 x 2 = 22 oppituntia (40 min) ma ke tai ti to, III jakso ma ti ke to	17.00 – 20.20	1 oppitunti	•edellytetään opiskelijan osallistumista tunneille ks. tarkemmin opinto-oppaasta •kurssin suorittamisesta tenttimällä on sovitava etukäteen opettajan kanssa
Etäkurssi	3 x 1 lähiopetuskertaa (55 min) perjantaisin	17.00 – 20.20	1 oppitunti	•etämateriaali on Opitissa http://tyk.opit.fi jakson ensimmäisestä päivästä lähtien •itsenäinen opiskelu, mahdollisia palautettavia tehtäviä •opettajien ohjaus ohjausaikoina ja sähköpostitse
Verkkokurssi	mahdolliset lähitapaamiset ilmoitetaan kursilla	mahdollinen koe 17.00 – 20.20	mahdollinen palautustunti	•kurssi opiskellaan verkossa tietokoneen avulla http://tyk.opit.fi •kaikilla koulun opiskelijoilla on Opit -tunnukset •tarkemmat tiedot kurssin suorittamisesta ja koepäivistä annetaan kursilla •verkkokurssi voi kestää usean jakson ajan

Esimerkkinä englannin kurssit:

•Etäkurseilla materiaali on tulostettavissa Opit-verkkoympäristöstä ja se on noudettavissa myös kansliasta. Materiaaliin on hyvä tutustua heti jakson alkaessa, sillä monilla kursseilla on palautettavia tehtäviä jo ensimmäiselle lähitapaamiskerralle.

•Kurssitarjottimessa ilmoitettuihin luokkatilamerkintöihin voi tulla muutoksia lukuvuoden aikana. Niistä ilmoitetaan kurssin alkaessa ko. luokan ovenssa.

•Lähikurssien kokeet ovat samassa luokassa kuin lähitunnit.

•Etä- ja verkkokurssien koelokat ilmoitetaan ala-aulan lehtiötalulla ennen koetta.

TÖÖLÖN YHTEISKOULUN AIKUISLUKIO			JAKSOJÄRJESTYS 2012–2013					
1. jakso			2. jakso			3. jakso 28.3.2012/TK		
to 23.8.	Avoimien ovien ilta klo 17.30		ke 10.10.	•		to 22.11.	•	
pe 24.8.			to 11.10.	•		pe 23.11.	kokeiden palautepäivä	
la 25.8.			pe 12.10.	kokeiden palautepäivä		la 24.11.		
su 26.8.			la 13.10.			su 25.11.		
ma 27.8.	• tunnit alkavat kurssitarjonnan mukaan 35		su 14.10.			ma 26.11.	• 48	
ti 28.8.	• ABI-INFO II syksyn kirjoittajille 20.05		ma 15.10.	• 42		ti 27.11.	•	
ke 29.8.	•		ti 16.10.	•		ke 28.11.	•	
to 30.8.	•		ke 17.10.	•		to 29.11.	•	
pe 31.8.	uusintakoe klo 17.00–20.05		to 18.10.	•		pe 30.11.	•	
la 1.9.			pe 19.10.	etä1		la 1.12.		
su 2.9.			la 20.10.			su 2.12.		
ma 3.9.	• 36		su 21.10.			ma 3.12.	• 49	
ti 4.9.	•		ma 22.10.	• 43		ti 4.12.	•	
ke 5.9.	•		ti 23.10.	•		ke 5.12.	lakkiaiset	
to 6.9.	•		ke 24.10.	•		to 6.12.	itsenäisyyspäivä	
pe 7.9.	etä1		to 25.10.	•		pe 7.12.	uusintakoe klo 17.00–20.05	
la 8.9.			pe 26.10.	uusintakoe klo 17.00–20.05		la 8.12.		
su 9.9.			la 27.10.			su 9.12.		
ma 10.9.	• yo kuuntelu vieras kieli, pitkä oppim. 37		su 28.10.			ma 10.12.	• 50	
ti 11.9.	• uusintakokeet noudettavissa kansliasta yo kuuntelu 2. kotimainen kieli, ruotsi		ma 29.10.	• 44		ti 11.12.	•	
ke 12.9.	• yo kuuntelu vieras kieli, lyhyt oppimäärä		ti 30.10.	• ABI-INFO I 20.05		ke 12.12.	•	
to 13.9.	•		ke 31.10.	•		to 13.12.	•	
pe 14.9.	yo äidinkieli, tekstitaito		to 1.11.	•		pe 14.12.	koe1	
la 15.9.			pe 2.11.	etä2		la 15.12.		
su 16.9.			la 3.11.			su 16.12.		
ma 17.9.	• yo vieras kieli, pitkä oppimäärä 38		su 4.11.			ma 17.12.	koe2 51	
ti 18.9.	•		ma 5.11.	• 45		ti 18.12.	kokeiden palautus	
ke 19.9.	• yo UE, ET, YH, KE, GE, TT		ti 6.11.	• uusintakokeet noudettavissa kansliasta		ke 19.12.		
to 20.9.	•		ke 7.11.	•		to 20.12.		
pe 21.9.	etä2 yo 2. kotimainen kieli, ruotsi		to 8.11.	•		pe 21.12.		
la 22.9.			pe 9.11.	etä3		la 22.12.		
su 23.9.			la 10.11.			su 23.12.		
ma 24.9.	• yo äidinkieli, esseekoe, suomi 2 39		su 11.11.			ma 24.12.	52	
ti 25.9.	•		ma 12.11.	• 46		ti 25.12.		
ke 26.9.	• yo PS, FI, HI, FY, BI		ti 13.11.	•		ke 26.12.	joulupäivä	
to 27.9.	•		ke 14.11.	•		to 27.12.	tapaninpäivä	
pe 28.9.	etä3 yo matematiikka		to 15.11.	•		pe 28.12.		
la 29.9.			pe 16.11.	koe1		la 29.12.		
su 30.9.			la 17.11.			su 30.12.		
ma 1.10.	• yo vieras kieli, lyhyt oppimäärä 40		su 18.11.			ma 31.12.	1	
ti 2.10.	•		ma 19.11.	koe2 47		ti 1.1.	uudenvuodenpäivä	
ke 3.10.	koe1		ti 20.11.	koe3		ke 2.1.		
to 4.10.	koe2		ke 21.11.	koe4		to 3.1.		
pe 5.10.						pe 4.1.		
la 6.10.						la 5.1.		
su 7.10.						su 6.1.	loppiainen	
ma 8.10.	koe3 41							
ti 9.10.	koe4							

op. 22 etäop.3 koep.4 k.pal.0 ym. 1+(1) yht.30(31) op. 22 etäop.3 koep.4 k.pal.1 ym.1 yht.31 op. 11 etäop.- koep.2 k.pal.2 ym.2 yht.17

Lähikurssi oppitunteja 11x2, joko make- tai tito-päivinä (III jaksossa ma—to), koe klo 17.00–20.20 ja sen palautetunti (40 min) kokeiden palautepäivänä
Etäkurssi lähitunnit pe klo 17.00–17.55, 18.00–18.55 ja 19.00–19.55 sekä itsenäinen opiskelu, kurssiin kuuluva materiaali ja opettajan ohjaus opiskelun tukena, koe klo 17.00–20.20 ja sen palautetunti (40 min) kokeiden palautepäivänä.

• lähikurssin opetuspäivä etä etäkurssin lähitunnit koe lähi- ja etäkurssin koepäivä viikonloppu tai loma

ABIKURSSIT elokuussa ma—pe 6.8.—24.8.

Katso kurssitarjottimista kurssien ajat ja paikat.

4. jakso			5. jakso			6. jakso							
ma	7.1.	•	ti	26.2.	•	la	13.4.						
ti	8.1.	•	ke	27.2.	•	su	14.4.						
ke	9.1.	•	to	28.2.	•	ma	15.4.	16					
to	10.1.	•	pe	1.3.	kokeiden palautepäivä	ti	16.4.	•					
pe	11.1.	etä1	la	2.3.		ke	17.4.	•					
la	12.1.		su	3.3.		to	18.4.	•					
su	13.1.		ma	4.3.	•	pe	19.4.	kokeiden palautepäivä					
ma	14.1.	•	ti	5.3.	•	la	20.4.						
ti	15.1.	• uusintakokeet noudettavissa kansliasta	ke	6.3.	•	su	21.4.						
ke	16.1.	•	to	7.3.	•	ma	22.4.	•					
to	17.1.	•	pe	8.3.	etä1	ti	23.4.	•					
pe	18.1.	• uusintakoe klo 17.00–20.05	la	9.3.		ke	24.4.	•					
la	19.1.		su	10.3.		to	25.4.	•					
su	20.1.		ma	11.3.	• yo äidinkieli, esseekoe, suomi 2	pe	26.4.	etä1					
ma	21.1.	•	ti	12.3.	•	la	27.4.						
ti	22.1.	• ABI-INFO II kevään kirjottajille 20.05	ke	13.3.	• yo PS, FI, HI, FY, BI	su	28.4.						
ke	23.1.	•	to	14.3.	•	ma	29.4.	•					
to	24.1.	•	pe	15.3.	• uusintakoe klo 17.00–20.05 yo vieras kieli, pitkä oppimäärä	ti	30.4.						
pe	25.1.	etä2	la	16.3.		ke	1.5.	vappu					
la	26.1.		su	17.3.		to	2.5.	•					
su	27.1.		ma	18.3.	• yo 2.kotimainen kieli, ruotsi	pe	3.5.	• uusintakoe klo 17.00–20.05					
ma	28.1.	•	ti	19.3.	•	la	4.5.						
ti	29.1.	•	ke	20.3.	• yo matematiikka	su	5.5.						
ke	30.1.	•	to	21.3.	•	ma	6.5.	•					
to	31.1.	•	pe	22.3.	etä2 yo UE, ET, YH, KE, GE, TT	ti	7.5.	• ABI-INFO I 20.05					
pe	1.2.		la	23.3.		ke	8.5.	•					
la	2.2.		su	24.3.		to	9.5.	helatorstai					
su	3.2.		ma	25.3.	• yo vieras kieli, lyhyt oppimäärä	pe	10.5.	etä2					
ma	4.2.	•	ti	26.3.	• uusintakokeet noudettavissa kansliasta	la	11.5.						
ti	5.2.	• uusintakokeet noudettavissa kansliasta	ke	27.3.	•	su	12.5.						
ke	6.2.	•	to	28.3.		ma	13.5.	•					
to	7.2.	•	pe	29.3.	pitkäperjantai	ti	14.5.	• uusintakokeet noudettavissa kansliasta					
pe	8.2.	etä3 yo äidinkieli, tekstitalto	la	30.3.		ke	15.5.	•					
la	9.2.		su	31.3.		to	16.5.	•					
su	10.2.		ma	1.4.	pääsiäispäivä	pe	17.5.	etä3					
ma	11.2.	• yo kuuntelu 2.kotimainen kieli, ruotsi	ti	2.4.	•	la	18.5.						
ti	12.2.	• yo kuuntelu vieras kieli, pitkä oppimäärä	ke	3.4.	•	su	19.5.						
ke	13.2.	• koe1 yo kuuntelu vieras kieli, lyhyt oppim.	to	4.4.	•	ma	20.5.	•					
to	14.2.	• koe2	pe	5.4.	etä3	ti	21.5.	•					
pe	15.2.	• koe3	la	6.4.		ke	22.5.	•					
la	16.2.		su	7.4.		to	23.5.	•					
su	17.2.		ma	8.4.	•	pe	24.5.	• koe1					
ma	18.2.	TALVILOMA	ti	9.4.	• koe1	la	25.5.						
ti	19.2.		ke	10.4.	• koe2	su	26.5.						
ke	20.2.		to	11.4.	• koe3	ma	27.5.	• koe2					
to	21.2.		pe	12.4.	• koe4	ti	28.5.	• koe3					
pe	22.2.					ke	29.5.	• koe4					
la	23.2.					to	30.5.	• kokeiden palautepäivä					
su	24.2.					pe	31.5.	• päättäjäiset ja lakkiaiset					
ma	25.2.	• koe4											
		hyv. op. kok. 17.2.2012			koko lukuvuosi 171 (+OPINTORI = 172)								
op.	22	etäop.3	koep.4	k.pal.0	ym. 1	yht.30	op.	21	etäop.3	koep.4	k.pal.2	ym. 2	yht.32

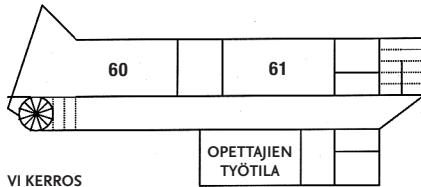

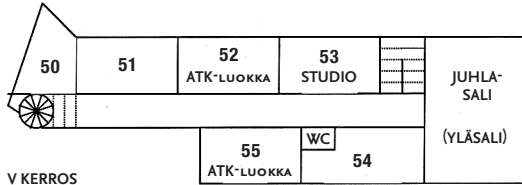

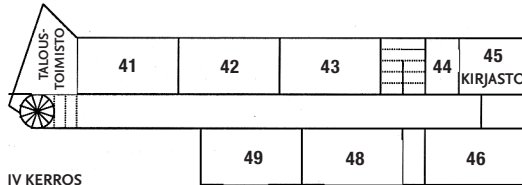
KOULUN
POHJAPIIRROS

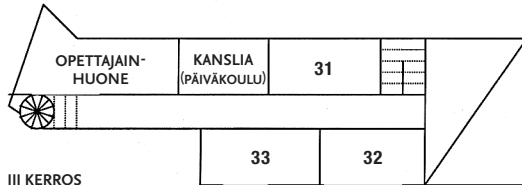
VI KERROS

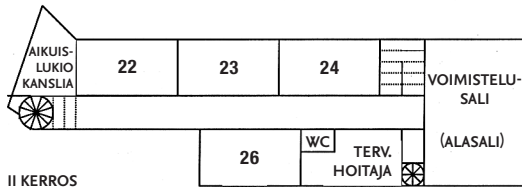
V KERROS

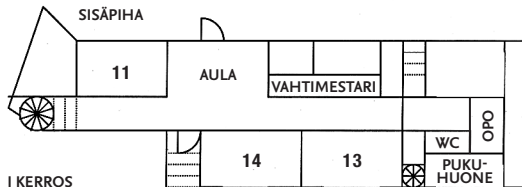
IV KERROS

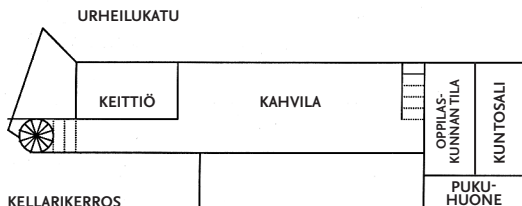
III KERROS

II KERROS

I KERROS

KELLARIKERROS

URHEILUKATU

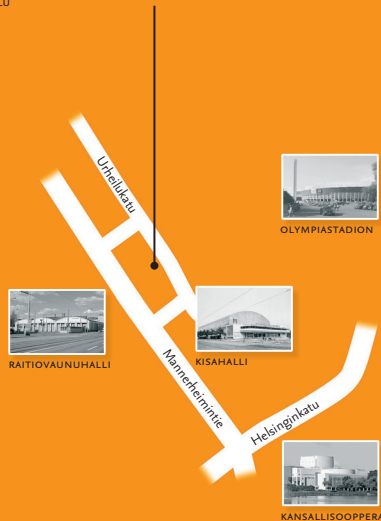
TÖÖLÖN YHTEISKOULUN AIKUISLUKIO

URHEILUKATU 10–12, 00250 HELSINKI

PUH 09 4342 0236 • AIKUISLUKIO@TYK.FI • WWW.TYK.FI

KOULU

LIIKENNEYHTEYDET

MANNERHEIMINTIELLÄ ON SEKÄ RAITIOLINJOJEN **3, 4, 7, 8** JA **10** ETTÄ BUSSILINJOJEN **40, 42, 63, 69** JA **502** PYSÄKIT. LISÄKSI MONET ESPOOSEEN JA VANTAALLE LIIKENNÖIVÄT BUSSIT PYSÄHTYVÄT KOULUN LÄHELLÄ. OLYMPIASTADIONIN EDESSÄ ON RUNSAASTI ILMAISTA PYSÄKÖINTITILAA.